

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VIII

Broj 57/58

Prosinac 2009/siječanj 2010.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

ISTRAŽUJEMO: FOND ZA MANJINE PAO I NA DRUGOM ISPITU

Tko će kome...

Okus koji razotkriva užitke.

www.jedo.hr

KING

KRALJ UŽITKA

**S PANTOVČAKA U VELJAČI
ODLAZI STJEPAN MESIĆ**

Josipović treći hrvatski predsjednik

STR. 10

**VJERNICI DILJEM SVIJETA
PROSLAVILI BOŽIĆ**

Ljubav, vjera, nada

STR. 14

**PRIČE IZ POVIJESTI
DREVNOG GRADA KOTORA**

Kameni kiosk

STR. 24

**RAZGOVOR S DOŃ
PAVAOM MEDAĆEM**

Crkve vape za obnovom

STR. 34

Tripundanski bal u Splendidu

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organizira Tripundanski bal 6. veljače 2010. u hotelu "Splendid" u Bečićima. Zabavljati će Vas VIS Amadeus iz Dubrovnika, a gosti večeri će biti klapa "Maslina" iz Šibenika.

Cijena ulaznice sa večerom je 15 eura. Prodaja u uredu HGDCG, na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, Kotor. Informacije na tel.

**+382 (0)32 304 232 ili
e-mail hgd-kotor@t-com.me**

Poštovani čitatelji

Kako to već biva, iako naš glasnik ima usporenu dinamiku izlaženja, u trenutku njegovog zaključenja stigle su vijesti na koje smo svi veoma ponosni i o kojima ćemo Vas opširnije izvijestiti u narednom broju: Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić dodijelio je visoko državno odličje Red Stjepana Radića predsjedniku Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr. Ivanu Iliću. Dok žurno „zatvaramo“ ovaj broj da ode u tisak, naša mala delegacija sprema se na put u Zagreb, gdje će dr. Iliću

28. siječnja na Pantovčaku predsjednik Mesić uručiti odličje koje se dodjeljuje „za zasluge i stradanje u borbi za nacionalna i socijalna prava i razvitak hrvatskog naroda.“

Istovremeno, na što smo ništa manje ponosni, na inicijativu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, Dubrovačko-neretvanske županije, Udruge dragovoljaca Domovinskog rata Grada Dubrovnika i Hrvatske ratne mornarice, visoko odličje Povelja Republike Hrvatske bit će uručeno Bokeljskoj mornarici Kotor.

Red Danice Hrvatske predsjednik Mesić dodijelit će crnogorskom ministru kulture i uvaženom redatelju Branislavu Mićunoviću, a koncem 2009, također na naš prijedlog, odličje je dobio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i svjetski priznati liječnik dr Radomir Pavićević.

Podsjetimo, 2008. Mesić je na inicijativu HGDCG i navedenih institucija i udruga dodijelio odličje Red Danice Hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinske uvaženom znanstveniku iz Kotora, admiralu Bokeljske mornarice dr Milošu Miloševiću. To mu je, kazao je tada, bila i iznimna čast i veliko zadovoljstvo.

Već odlazeći predsjednik Mesić ima povijesnu ulogu u razvitku dobrih odnosa Republike Hrvatske i Crne Gore, ali i posebno mjesto u našim srcima. Prigodom brojnih, službenih i neslužbenih susreta, uvijek je imao vremena za razgovor s predstavnicima HGDCG, kršeći čak vrlo često i stroge protokolarne forme.

Na svemu tome mu najtoplije zahvaljujemo.

I dok naša redakcija već priprema naredni broj, želimo Vam da uživajte u brojnim zanimljivim temama koje slijede i koje smo za Vas pripremili u namjeri da sačuvamo još poneki djelić povijesti.

Ukoliko bude i pomalo oporog okusa, ne zamjerite. Traganje za istinom u svrhu bolje budućnosti uvijek ostavi i pomalo gorčine.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**

Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**

E-mail: hgd-kotor@t-com.me <http://www.hgdcg-kotor.org>

Žiro-račun: **510-10418-20**

Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Dario Musić, Željko Filičić** Lektor: **prof. Marina Bastašić** Fotografije: **Foto Parteli, R. Milić, S. Kordić**

Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

FOND ZA MANJINE PAO I NA DRUGOM
ISPITU, MARIĆ I DALJE ZA „MARIĆE“

Tko će kome..

**Na račun HNV od osnutka je
uplaćeno 96.400 eura. Na
natječaju 2009. je
raspodijeljeno dodatnih 46.430
eura. Od ukupnog iznosa koji sa
9.893 eura na natječaju 2008.
prelazi 150.000 eura, Hrvatsko
građansko društvo dobilo je
ukupno – 3.800 eura! Kriteriji
raspodjele - nepoznati**

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. **Miroslav Marić** podnio je neopozivu ostavku na tu funkciju iz “osobnih razloga”. Ovu je odluku HNV usvojilo 22.10. 2009, a za vršioca dužnosti imenovan je prof. **Miroslav Franović**, visoki dužnostnik Hrvatske građanske inicijative.

„Ostavku sam podnio iz osob-

nih razloga, odnosno zbog moje prezauzetosti na brojnim drugim aktivnostima i projektima kojima se bavim“, izjavio je Marić crnogorskim medijima.

Hrvatski glasnik je u više navrata, sada bi se reklo „proročanski“, pisao o prezauzetosti gospodina Marića, zbog brojnih dužnosti koje istovremeno obavlja i zbog kojih nije imao baš previše vremena za razgovor tijekom dvogodišnjeg mandata.

Prezauzetošću bi se možda mogli opravdati i ne baš impresivni rezultati rada HNV (ako netko tvrdi suprotno, rado ćemo uvažiti i prihvatiti za sada široj javnosti nepoznate činjenice). Naime, iako je formirano još u prosincu 2007, Vijeće skoro da i ne funkcionira. Još ni traga od ureda, telefona, faksa, e-mail adrese... Od 17 članova HNV, 13 su čelni ljudi HGI, pa se i sastanci održavaju u prostorijama stranke – vjero-

jatno da se ne mijenja poznati ambijent. To bi možda još bilo pohvalno u ovom vremenu recesije, da količina novca koja je računa Fonda za manjine otišla na račun HNV nije bila više nego dostatna za rješavanje problema prostora i ostalih aktivnosti iz nadležnosti vijeća.

U 2008. na račun HNV Fond je uplatio **58.400 eura**. U 2009. **38.000 eura**. Ukupno je, dakle, na račun HNV od osnutka uplaćeno **96.400 eura**.

Uvidom u zapisnike na sajtu www.hnvcg.me doznajemo da je u 2008.

„ispred Izvršnog odbora **Nikola Čučić** dao prijedlog Odluke o raspodjeli **33,000 eura**, na način da se **13,000 eura** dodijeli aktivnostima koji će omogućiti rad radija na hrvatskom jeziku, a **10,000 eura** za ostale aktivnosti Savjeta“. Citiramo, te nismo krivi za lošu matematiku.

U 2009. radiju DUX je također dodijeljena pomoć od **16.**

000 eura, ali izvješća o utrošenim ukupnim sredstvima još nema. Ni izvješća, niti racionalnog objašnjenja zašto Hrvatsko građansko društvo kao najbrojnija i najorganiziranija hrvatska udruga od tih sredstava nije dobila – niti centa.

Primjetan je također nedostatak opće strategije rada HNV, te kriterija za raspodjelu. Javnih natječaja, za razliku od drugih vijeća, nije bilo. Pitanje je i da li ovakvo stanje odgovara i samom Fondu, koje nema

nikakav nadzor nad utroškom sredstava.

Hrvatsko nacionalno vijeće se nije aktivno uključilo u raspravu oko Izbornog zakona, zamjenjenih mandata manjina, Izmjene Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Ne zalaže se u primjeni danih prava koji proistječu iz postojećeg Zakona o manjinskim pravima: Izborni predmet u školskom sustavu, nazivi na javnim institucijama...

Vijeće se nije uključilo u raspravu s javnim servisom o emitiranju posebnih priloga na hrvatskom jeziku ili direktnog uključivanja u program sa svojim priložima. Još nije formiralo Odbore za budžet i financije, Odbor za odnose s drugim vijećima, Odbor za kulturu, prosvjetu i vjerska pitanja, Odbor za programska pitanja, Odbor za statut i propise. Dva upražnjena mjesta još nisu popunjena sa izborne liste elektorske Skupštine.

Prijateljska raspodjela

Vijeće ne obavještava HGDCG o raspisivanju natječaja Fonda za predlaganje projekata. To se dogodilo 2008, ponovilo 2009.

Po Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, novac koji Vlada iz budžeta izdvaja za Fond, vijeća manjinskih naroda dijele proporcionalno njihovom sudjelovanju u strukturi stanovništva Crne Gore. Po toj računici najveći dio te sume pripada Srpskom savjetu koji predstavlja 32 postotka stanovništva Crne Gore (u raspodjeli to je 64 postotka). Nakon njih najviše novca dobija Bošnjački nacionalni savjet koji zastupa 7,77 postotka stanovništva, pa nacionalna vijeća Albanaca, Muslimana, Hrvata i Roma.

Takav način raspodjele novca bit će promijenjen ako budu usvojene izmjene Zakona, koje

Skupština kao osnivač Fonda bi trebalo imati bar neki mehanizam kontrole

je predložio ministar za manjine **Ferhat Dinoša**, po kojima se novac neće dijeliti proporcionalno već prema odluci Fonda. Tom prijedlogu su se ranije usprotivili predsjednici svih nacionalnih vijeća, optužujući ministra kako želi da ih kontroliira.

Najveći dio novca koji Fond dodjeljuje za manjinske projekte završava na računima nacionalnih vijeća ili pojedinaca i NVO koji su im bliski. To se može zaključiti na osnovu odluka o raspodjeli novca, koji je Fond dodijelio na javnim na-

tječajima prošle i ove godine. Nije ponuđen aplikacijski model za izradu projekata, Upravni odbor Fonda nije oformio stručnu komisiju za razmatranje prispjelih projekata, već je to pravo prenijeto na članove UO.

Nisu se usvojili nikakvi kriteriji za raspodjelu. Odluka pojedinaca u zajednicama postala je zakon za sve potencijalne subjekte, bez prava prigovora i žalbi. Fond ne samo što nema uvid, već ne obvezuje korisnike ni da podnose izvještaje o realiziranim projektima, niti je to

uvjet za kandidiranje na narednom natječaju.

Dogovor pojedinaca

Iako je dao ostavku na mjesto predsjednika HNV, Miroslav Marić je zadržao dužnost predsjednika Upravnog odbora Fonda za manjine.

U izjavi za nezavisni dnevnik Vijesti, nakon niza kritika, Marić tvrdi da u proceduri odobravanja projekata važnu ulogu imaju predstavnici nacionalnih vijeća, pojašnjavajući kako oni

moгу najbolje predstaviti projekte manjinske zajednice. On ističe kako projekte razmatraju mješovite komisije, koje kasnije svoje prijedloge obrazlažu ostalim članovima UO. Marić tvrdi da se to rješenje pokazalo kao najbolje.

„Upravo predstavnici manjinske zajednice iz svakog savjeta mogu najbolje predstaviti projekte i sagledati njihov značaj. Oni u razmjeni mišljenja s drugim članovima mogu donijeti najbolje rješenje i dati prijedlog Fondu. Ipak, takav prijedlog komisije se prije donošenja ko-

načne odluke uvijek može revidirati na samoj sjednici Fonda“, tvrdi Marić i dodaje kako nema potrebe za političkim lobiranjem, pojašnjavajući kako se političari prema kvalitetu projekata odnose odgovorno. On negira tvrdnje da novac dobijaju samo ljudi bliski nacionalnim vijećima.

„Ne mogu potvrditi pritužbe da se sredstva za projekte dijele po političkoj podobnosti, već da se raspodjela vrši u demokratskoj proceduri, u kojoj se vodi računa o kvalitetu projekata i interesima svake manjinske zajednice, a što je vidljivo iz načina rada Fonda“, tvrdi on.

Podsjetimo, 2008. godine Hrvatski glasnik je pisao o nepravедnoj raspodjeli o kojoj su krajem 2009. bružali svi crnogorski mediji. Tada nam se spočitavala „neprofesionalnost“ i još mnogo ostalih neprimjerenih kvalifikacija, međutim, činjenice nitko nije osporio.

Podsjetimo: predsjednik UO Fonda za manjine Miroslav Marić, te član tog tijela parlamentarni zastupnik HGI **Božo Nikolić**, na sjednici održanoj 22.12. 2008. predložili su, a Upravni odbor usvojio, da sredstva predviđena za projekte hrvatske zajednice u 2008. pripadnu:

- Bokeljskoj mornarici – podružnica u Herceg Novom – **4.400 eura**

- Glazbeno prosvjetnom društvu Tivat - **2. 493 eura**

- Hrvatskoj krovnoj zajednici Dux Croatorum - **3.000 eura**

Stanje se ni ove godine nije bitnije izmijenilo. Predsjednik Upravnog odbora Fonda Miroslav Marić, te član tog tijela parlamentarna zastupnica Hrvatske građanske inicijative **Ljerka Dragičević**, na sjednici održanoj 25. 11. 2009. donijeli su odluku o raspodjeli dijela sredstava Fonda za manjine (čiji je ukupan iznos za sve manjine bio 900.000. eura) pod-

nositeljima projekata na pret-hodno raspisani natječaj. Pre-ma postotnom obrascu, te do-broj volji predsjednika Srpskog savjeta **Momčila Vuksanovića** koji je iz dijela namijenjenog sr-pskoj zajednici dao više od **20.000 eura**, projektima hr-vatske zajednice u Crnoj Gori pripalo je ukupno **46.430, 00 eura**

HGDCG je na sjednici Uprav-nog odbora 24. 11. zaključilo da treba tražiti od Fonda za manjine pravo na uvid u doku-mentaciju. Nakon odobrenja, utvrdili smo da je raspodjela iz-gledala ovako:

- NVO Hrvatska krovna zajed-nica Tivat za Formiranje biblio-teke HKZ Dux Croatorum, Ti-vat, **9.000 eura**. Nositelj pro-jekta **Zvonimir Deković**.

Ne možemo ne prokomentira-ti da su ovo prava sredstva za pravu namjenu, da Hrvatska krovna zajednica ima svoj pro-stor. A pošto nema, možda će i ova knjižnica jednostavno zavr-šiti u prostorijama HGI.

- NVO Hrvatska krovna zajed-nica Tivat, Tragom Hrvata Bo-ke i događaja -radio emisija **9.000 eura**. Nositelj projekta **Mato Krstović**.

- NVO Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo Ljudevit Gaj, Tivat; Monografija: Hrvat-ska kulturna društva u Boki ti-jekom 18.,19. I prve polovine 20.stoljeća **4.000 eura**. Zastu-pa **Zvonimir Deković**.

- NVO Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo Ljudevit Gaj, Tivat,

Fešta Rogača, **2.000 eura**. Zastupa **Zvonimir Deković**.

- NVO Glazbeno prosvjetno Društvo Tivat, Objavljivanje i prezentacija dvije jubilarne monografije GPD Tivat, **2.000 eura**. Zastupa **Boris Lancero-ti**.

- NVO Herceg Stjepan Kosa-ča, Herceg Novi, Simpozij-um:Značaj H.S.Kosače za raz-voj Herceg Novog, **10.000 eu-ra**. Zastupa **Igor Perojević**.

- NVO Bokeljska Mornarica- Podružnica Herceg Novi, Opre-manje Odreda Bokeljske mor-narice Herceg Novi, **2.000 eu-ra**. Zastupa **Csaba Magjar**.

- NVO Ivan Mažuranić Podgo-rica, Ivan Meštrović i Mauzolej na Lovčenu **3.330 eura**. Za-stupa **Ilija Bijelić**, a odgovoran je **Marko Čulafić**.

- Sportski gimnastički klub Soko 1910, Herceg Novi, Obi-lježavanje jubileja 100 godina od formiranja **3.500**. Zastupa **Ilija Bijelić**.

- NVO Hrvatsko građansko društvo Crne Gore-Podružnica Bar

Međunarodni znanstveni skup: Život i djelo barskog na-dbiskupa msgr. Šimuna Mili-nović-a **1.800 eura**. Nositelj projekta **Vladimir Marvučić**.

- Hrvatsko građansko dru-štvo Crne Gore Kotor, Časopis Hrvatski Glasnik

2.000 eura. Nositelj projekta **Tamara Popović**.

Odbijeno je ostalih šest proje-kata HGDCG: Drugi Regionalni susret urednika glasila ma-njinskih zajednica, Knjiga o sa-naciji i restauraciji kotorske katedrale Sv. Tripuna, Nestan-kom jezika gasi se i nacija, Podmlađivanje mandolinskog orkestra, Sudjelovanje na Hr-vatskim svjetskim igrama i Bo-keljska priča u Zadru. Simpto-matično je da je nosilac pet od šest odbijenih projekata tajnik HGDCG **Tripo Schubert**.

Vjerojatno ništa osobno.

U međuvremenu, gospodin Marić je otišao i s dužnosti predsjednika Bokeljske morna-ricе u Herceg Novom. Među-tim, ostao je član Upravnog Odbora krovne udruge „Dux Croatorum“, član Predsjedni-štva i Središnjeg odbora Hrvat-ske građanske inicijative i predsjednik udruge „Herceg Stjepan Kosača“ - mada u ovom natječaju vidimo drugog zastupnika te udruge, Igora Pe-rojevića. Zvonimir Deković i Mato Krstović su također viso-

ki dužnostnici stranke HGI, a Deković u ovoj raspodjeli za-stupa dvije NVO! Gospodin Ilija Bijelić također zastupa dvije NVO - Ivan Mažuranić iz Pod-gorice, ali je tamo postavio od-govorno lice, i hercegnovski NVO SOKO 1910. Za ovaj po-sljednji projekt zanimljivo je da je pisan ćirilicom (na ukupno dva lista papira), što donekle i ne čudi uzimajući u obzir odli-čnu suradnju sa srpskim vije-ćem koje je i ove godine znatan dio svojih sredstava odvojilo za

projekte hrvatske zajednice.

Ove posljednje dvije NVO pot-puno su nam nove, kao i činje-nica da se slavi 100 godina od osnutka Hercegnovskog Sokola koje, prema istraživanjima prof.dr. Stijepa Obada iz Zadra, djeluje do – početka Prvog svjetskog rata!

Da nije tužno, svakako bi vas nasmijali. Jer, odlukom Fonda, novac su ostali savjeti dijelili i za obnavljanje garderobe kulturno-umjetničkih društava, obilježavanje Dana učitelja, kupovinu sportskih rekvizita školama, razvoj fizičke kulture

i poljoprivrede, „Četiri godišnja doba – Rijeka Cijevna“, „Razvoj i omasovljenje šaha kod ženske populacije u Crnoj Gori“... Čak 12.000 eura dobilo je „Udruženje boraca ratova od 1990. za doprinos očuvanju nacionalnog identiteta srpskog naroda kroz istinu o ratovima 1991-1999“!!! Sapienti sat.

Moralna kategorija

Kako komentira ovakvu raspodjelu i da li u navedenim či-

njenicama ima elemenata konflikta interesa, upitali smo **Vuka Maraša**, direktora monitoring programa Mreže za afirmaciju NVO sektora.

“MANS se do sada nije bavio radom i finansiranjem Fonda za manjine, niti individualno, manjinskih savjeta, jer se naš rad dominantno odnosi na borbu protiv korupcije na najvišim nivoima vlasti sve tri grane vlasti, pa iz tog razloga ne bih mogao da komentarišem princip raspodjele sredstava o kojem govorite.

Svakako, dio na koji bih se

osvrnuo jeste konflikt interesa, u kontekstu Vaše priče. Naime, crnogorski Zakon o sprječavanju sukoba interesa predstavlja jedno jako loše zakonsko rješenje, jer se bavi sprječavanjem konflikta interesa isključivo kod lica koja su prepoznata kao javni funkcioneri, pa tako ne tangira brojne funkcionere političkih partija, i članove tijela i institucija koji formalno, u skladu sa ovim Zakonom, nisu prepoznati kao javni funkcioneri, iako se njihove institucije djelimično, ili čak i u potpunosti finansiraju novcem poreskih obveznika Crne Gore. Dakle, bilo koji konflikt interesa koji se generalno dešava, a koji nije počinjen od strane onih lica koja su po Zakonu prepoznata kao javni funkcioneri, nažalost može biti prepoznat isključivo kao moralna kategorija konflikta interesa, bez mogućih prekršajnih sankcija koje Zakon predviđa za javne funkcionere.

Ipak, bitno je napomenuti da, od svih lica koje ste pomenuli jedno jeste javni funkcioner, a to je gospođa Ljerka Dragičević, poslanik HGI u Skupštini Crne Gore. Gospođa Dragičević nije ispunila svoju zakonsku obavezu da prijavi svoje prihode i imovinu Komisiji za sprečavanje sukoba interesa u 2009. godini, kada je izabrana na funkciju poslanika. Upravo zbog toga, ne postoje zvanične informacije u kojim se sve tijelima nalazi poslanica Dragičević, pa je nemoguće govoriti o potencijalnom konfliktu interesa, sve dok ne budu postojali zvanični podaci, odnosno dok gospođa Dragičević ne ispuni svoju zakonsku obavezu i prijavi prihode i imovinu”, kazao je Maraš za Hrvatski glasnik.

Kriterija očito ipak ima: trebaš biti predsjednik Upravnog odbora, vijeća ili netko njemu blizak. Do drugačijeg odgovora nismo mogli doći. Nažalost.

Ne baš hrvatsko glasilo

Vijeće nije našlo vremena za mnoge strateški važne stvari, ali je itekako posvetilo pozornost Hrvatskom glasniku, i to u više navrata.

Prema navodima članova HNV, koje prenosimo sa sajta www.hnvcg.me naš časopis “na neprimjeren način, pokušava iskoristiti činjenicu jedinog glasila, s nazivom hrvatski, u načinu iznošenja brojnih netočnih činjenica i iskrivljujući stvarnost, ostaviti kaotičnu sliku o zajednici. Način pisanja nije u skladu s novinarskom profesijom niza jezičnih i pojmovnih grešaka, uvrijedljivih tekstova, jer obiluje improvizacijama, insinuacijama na štetu kako pojedinaca tako i najvećeg dijela hrvatske zajednice u Crnoj Gori. Brojni su zahtjevi da se pokrene inicijativa pred crnogorskim zakonodavcem kao i pred hrvatskim, o uskraćenju naziva “hrvatski”, jer on to pisanjem u posljednjem vremenu nije.

Posebno je istaknuta činjenica da Hrvatski glasnik krajnje nepopularno i neprimjerno piše o jedinoj hrvatskoj stranci u Crnoj Gori, Hrvatskoj građanskoj inicijativi, da ne objavljuje i iskrivljava date tekstove ili iste ne objavljuje ili ih objavljuje nakon dugo vremena kada vijest i nije više vijest, a pošto nije vijest nađe se u sporednom prostoru Glasnika”.

Na sjednici u svibnju dana je sugestija da “ne treba odmah ići na blokiranje financiranja Glasnika”.

Sa strepnjom iščekujemo odluku o potpunoj blokadi...

SA PANTOVČAKA U VELJAČI ODLAZI STJEPAN MESIĆ

Ivo Josipović Predsjednik

Pantovčak u veljači dobija novog stanara. Predsjednika Republike Hrvatske **Stjepana Mesića**, koji je na Pantovčaku proveo punih deset godina, naslijedit će **Ivo Josipović**, sveučilišni profesor i skladatelj.

Državno izborno povjerenstvo RH objavilo je kako je Josipović osvojio 1,339.385 glasova, odnosno 60,26 posto. **Milan Bandić** osvojio je 883.222 glasa, odnosno 39,74 posto. Ukupni odziv birača bio je 50,13 posto.

Ivo Josipović obratio se javnosti riječima: „Jasno sam istaknuo da želim biti predsjednik svih građana, i onih koji nisu glasovali za mene. Nisam stranački obojen i spreman sam u cijelosti surađivati s Vladom Jadranke Kosor u punoj mjeri, ali i s oporбом”.

“Čestitam kolegi Josipoviću na pobjedi i želim da bude

Politički subjekti u Crnoj Gori očekuju nastavak suradnje i dobrih odnosa Crne Gore i Republike Hrvatske kakve je utemeljio dosadašnji predsjednik Stjepan Mesić. Josipović je istaknuo da sa susjedima želi njegovati najbolje moguće odnose

predsjednik svih građana bez obzira na boje, vjeru, uvjerenja. Sada se vraćam svojim obavezama u gradu Zagrebu, na što me obvezuje mandat zagrebačkoga gradonačelnika i već sutra sam na poslu. No taj kapital glasova od 900 tisuća glasova znat ću opravdati i neću vas iznevjeriti”, bile su prve riječi Milana Bandića po objavi rezultata izborne utrke.

“Predsjednička funkcija nije

samo državnička funkcija. Pokrenut ću reforme koje su nam važne, a na prvome je mjestu borba protiv korupcije koja mora prijeći na višu razinu od dosadašnje”, istaknuo je Josipović.

“Borba protiv korupcije naš je preduvjet za ulazak u EU, ona je važna za hrvatsku budućnost jer sprečava gospodarski razvitak i gospodarsku reformu. Nezaposlenih je sve

Ivo Josipović u izbornoj noći s kolegama iz SDP

više i na taj način samo se generira vanjski dug. Dio reformi odnosi se na poštivanje prava radnika. Moramo imati jasnu i efikasnu zaštitu radnika, sada se ne poštuje pravna država, reagira se sporo i neefikasno", upozorio je Josipović i dodao da se jedna od reformi odnosi i na vanjsku politiku koja je također važna za ulazak u EU, te da reforma pravosuđa u pravnoj državi mora uključiti i reformu administracije.

Josipović je istaknuo da sa susjedima želi njegovati najbolje moguće odnose zbog pitanja sigurnosti.

"Maksimalno ću se zalagati za rješavanje svih sporova da se problematični odnosi riješe. Važni su i tržišni odnosi, ekonomija s kojom ćemo izlaziti na treća tržišta", rekao je Josipović i dodao kako je Hrvatska napravila velik napredak u poštivanju ljudskih prava i vjerskih sloboda, poštivanju nacionalnih manjina, ali sve to je

još nedovoljno.

Odgovarajući na novinarsko pitanje o podjeli Hrvatske na crnu i crvenu te o prisezi koja ga čeka 18. veljače, Josipović je rekao da je ta podjela umjetno stvorena i da je dio predizborne borbe.

"Podjele, uvjeren sam, nisu tako duboke, a naravno da ne

možemo u svemu biti jedinstveni jer zemlje u kojima svi isto misle nisu demokratske. Što se tiče moje prisege i zadnje rečenice "Tako mi Bog pomogao", nemam s time nikakav problem i smatram to katoličkom tradicijom. Hrvatska je zemlja vjerskih sloboda, nije samo katolička, a morate uzeti

Josipović bio uvjerljiviji od Bandića

u obzir i to da je velik broj katolika meni dao povjerenje”, objasnio je Josipović.

Nastavak suradnje

Politički subjekti u Crnoj Gori očekuju nastavak suradnje i dobrih odnosa Crne Gore i Republike Hrvatske kakve je utemeljio dosadašnji predsjednik Stjepan Mesić.

Josipoviću su čestitke stigle od predsjednika Crne Gore **Filipa Vujanovića**, premijera **Mila Đukanovića**, predsjednika Skupštine **Ranka Krivokapića**...

Crnogorski predsjednik naglasio je kako Crna Gora i Hrvatska imaju širok i otvoren prostor sadržajne suradnje koji je osigurao da se s pravom doživljavaju kao dobar primjer regiona.

“Novi predsjednik Hrvatske treba da nastavi sjajnu politiku koja je i do sada vođena u odnosu na Crnu Goru, a koju je sprovodio aktualni predsjednik Stjepan Mesić”, kazao je veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori **Petar Turčinović** za Radio Slobodna Europa.

“To znači nastavak dobrih političkih odnosa, porast ekonomskih odnosa, a sve u cilju razvoja stabilnosti regiona i ukupan prosperitet. Očekujem da će novi predsjednik omogućiti da i Hrvatska i Crna Gora zajedno kao faktori stabilnosti doprinose razvitku regije i to je ono što će vjerojatno biti jedna od ključnih zadaća novoga predsjednika, obzirom da su i dosadašnji odnosi i do sada ocijenjeni izvanrednima. Ali, sada nastaje jedno razdoblje zajedničkog djelovanja na stabilnost cijele regije i na način da bi ta sigurnost omogućavala stabilnost, a ta sigurnost onda omogućavala i dalje bolji ekonomski razvoj u regiji”, istaknuo je Turčinović.

I predsjednik oporbene Socijalističke narodne partije **Srdan Milić** čestitao je Josipoviću.

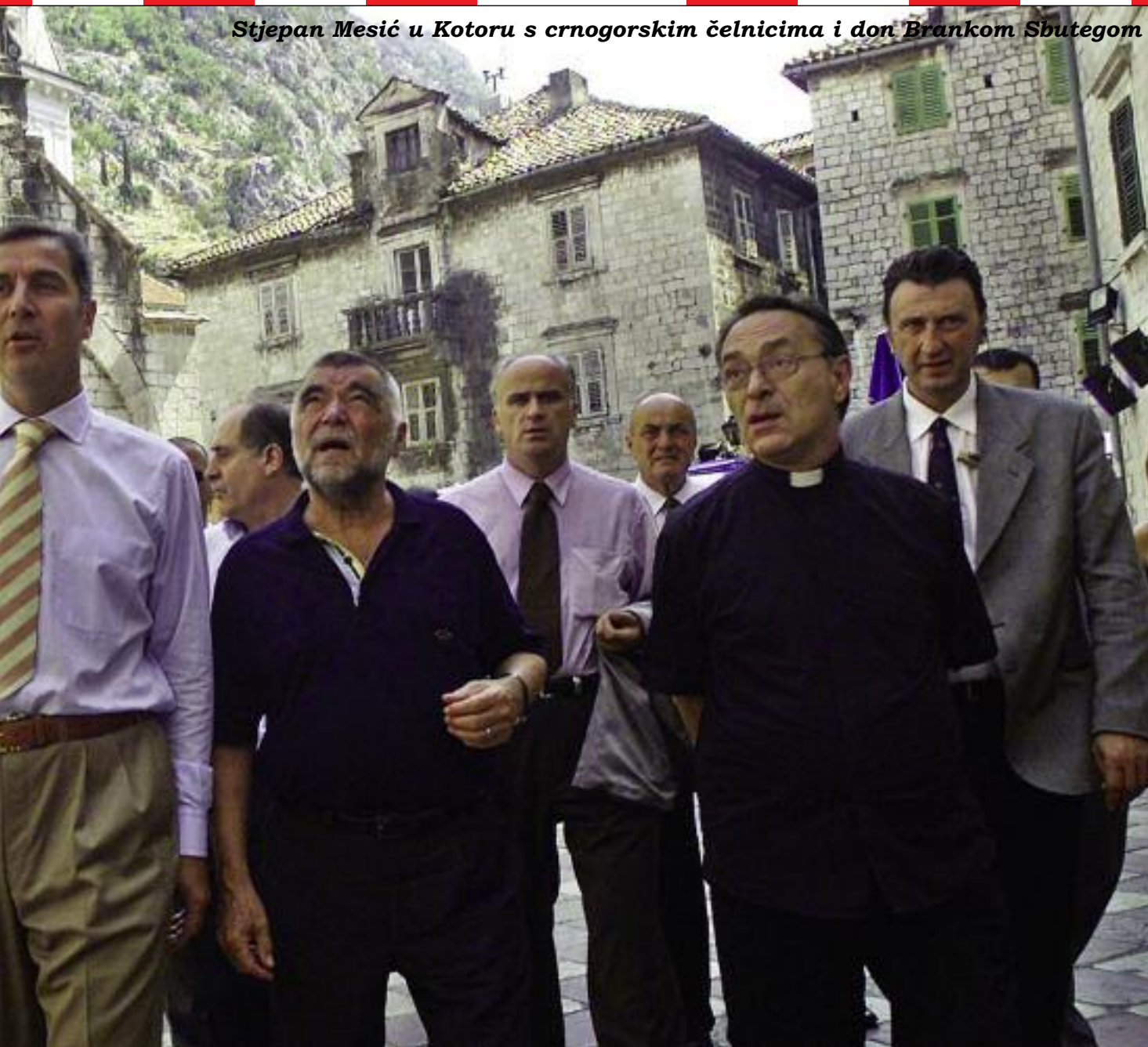

ču. „Uvjeran sam da će izbor kandidata Socijaldemokratske partije značiti pobjedu europske Hrvatske i inteziviranje političkih kontakata i sagledavanje mogućnosti tješnje privredne saradnje i podsticanje neiskorištenih potencijala Crne Gore i Hrvatske”, navodi se u čestitki Milića.

Novi hrvatski predsjednik rođen je u Zagrebu 28. kolovoza 1957. Podrijetlo vuče iz Dalmacije, točnije Baške Vode, gdje mu je otac rođen i gdje i

danas ima vikendicu u kojoj svako ljeto provodi dio godišnjeg odmora. Osnovnu i srednju školu te Pravni fakultet završio je u Zagrebu, a pet godina nakon završenog fakulteta magistrirao je na poslijediplomskome studiju kaznenopravnih znanosti. Devet godina kasnije, točnije 1994. godine, doktorirao je s temom “Pravo o uhićenju i pritvoru u kaznenome procesnom pravu”. Na Pravnome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu predava je kaz-

Stjepan Mesić u Kotoru s crnogorskim čelnicima i don Brankom Sbutegom

neni procesno pravo, međunarodno kazneno pravo i prekršajno pravo. Zastupao je Hrvatsku pred Međunarodnim sudom pravde u Haagu. U braku je s Tatjanom Josipović, koja je sveučilišna profesorica na Pravnom fakultetu. Imaju 18-godišnju kćer, Lanu.

Povijesna uloga **Mesića**

Dosadašnji predsjednik Hr-

vatske Stjepan Mesić je otvorio odnose sa Crnom Gorom i tijekom dosadašnjih mandata inzistirao na normalizaciji odnosa nakon godina ratova na prostoru bivše Jugoslavije. U ožujku 2007. postao je počasni građanin Podgorice uz obrazloženje da je prepoznat u Crnoj Gori kao mirotvorac i čovjek koji je okrenuo novu stranicu u povijesti ovih prostora. Veleposlanik Turčinović podsjeća na Mesićeve veze sa Crnom Gorom:

“Ne treba zaboraviti da je predsjednik bio među onima koji je otvarao odnose sa Crnom Gorom, da je u Crnoj Gori bio još dok nije bio predsjednik, da je inzistirao na dobrosusjedskim odnosima prije osamostaljenja Crne Gore, da je bio taj koji je bio jedan od inicijatora, nositelja i kreatora dobrih odnosa sa Crnom Gorom, tako da mislim da se ta uloga sada može nazvati povijesnom ulogom.”

Polnoćka u Katedrali sv. Tripuna

**BOŽIĆ: VJERNICI DILJEM SVIJETA
PROSLAVILI DAN ISUSOVA ROĐENJA**

Ljuba v vjera nada

**Hrvatsko građansko društvo
organiziralo božićne koncerte u Tivtu,
Baru i Podgorici. U povodu božićnih
blagdana odigrane revijalne nogometne
utakmice veterana Hajduka s kolegama
iz Bokelja i Mornara**

Piše:
Tripo SCHUBERT

Božić, dan Isusova rođenja, proslavljen je 25. prosinca diljem svijeta. “Veliko je pitanje ima li današnji čovjek hrabrosti da bude radostan, ima li hrabrosti pjevati, ima li poniznosti Bogu se pokloniti. Šta je ili tko je smetnja našoj radosti? Mogli bi se slobodno zapitati: tko ili što muti radost današnjeg čo-

vjeka? Poznato nam je koliko je kroz povijest bilo vlastodržaca, bogataša, drznika, koji su se pred slabim čovjekom prikazivali jačima od samoga Boga. Takvi međusobni odnosi sputavaju ljudsku radost. Na osobnom planu puninu naše radosti umanjuje popuštanje stega vlastitim porivima, strastima i ovisnostima”, kazao je u Božićnoj poslanici kotorski biskup mons. **Ilija Janjić**.

Janjić navodi kako je slavljenje Božića prigoda da nas povijesna stvarnost Kristova rođenja u Betlehemu što više približi stvarnosti života.

“Stvarnost je ta koja će nas otvoriti ka srećnijoj budućnosti i gdje ćemo osobno dati slavu Bogu, gdje će nam život postati slava Bogu. Želim nam, drage sestre i braćo, hrabrost u svim životnim prilikama, poput sv. Tripuna klanjati se jedino Bogu. Božić je svima nama nova prilika i poticaj da svako od sebe dade doprinos pjesmi anđela: mir ljudima

zemlji, mir koji od Boga dolazi, a od čovjeka se čovjeku prenosi. Čovjek koji osjeća mir u duši daje Bogu slavu. Odazovimo se pozivu anđela koji upućuju pastirima i zajedno potražimo dijete u jaslama svog srca, svoje obitelji i zajednice. Dok naviještamo mir jedni drugima, klanjajmo se Božiću zahvalno slaveći ga za sve ono novo i dobro u našim životima. Postoji nada, vjera nije izgubila svoju snagu, da ljubav u svemu pobjeđuje. Unatoč svemu, moguć je mir koji svima donosi blagoslov. To je dar ovoga Božića koji želim sa Vama podijeliti. Još jednom čestit vam Božić i blagoslov mira. Čestit Božić i braćo i sestre Istочноg obreda, braći po Kristu, te svim

ljudima dobre volje”, poručio je Janjić.

Božićnu čestitku vjernicima i svećenstvu katoličke vjeroispovijesti, nadbiskupu barskom i primasu srpskom **Zefu Gašiju** i biskupu kotorskom Iliji Janjiću uputio je i predsjednik Crne Gore **Filip Vujanović**. U čestitki se kaže da duhovno bogatstvo božićnih dana svojom vječnom simbolikom solidarnosti, dijaloga i sloge bude putokaz toleranciji kulturne, nacionalne i vjerske skladnosti.

Kardinal **Josip Bozanić** je na polnoćki u zagrebačkoj katedrali rekao u propovijedi kako Božić nijednog čovjeka ne ostavlja ravnodušnim, ma koliko god površan i rastresen. Dodao je da čar Božića ispunja i nadahnjuje svako srce. U punoj katedrali bili su i hrvatska premijerka **Jadranka Kosor**, te potpredsjednik Sabora **Vladimir Šeks**. Bozanić je rekao kako je božićna radost u svojoj biti radost koja odzvanja u duši, a odjek je radosti koja se osjeća zbog svakog obraćenog grešnika. Naglasio je da se Isus rodio kako bi nas naučio da život vrijedi onoliko koliko se daruje, da vrijedi ako je darovan za Boga i istinsko dobro naše sreće, te za ljubav koja nas je stvorila.

Mir uoči Božića nakratko je prekinula vijest kako je psihički nestabilna žena napala

Papu Benedikta XVI. koji je predvodio procesiju u bazilici sv. Petra. Žena je pokušala prijeći preko pregrade koja dijeli prostor određen za javnost od središnjeg broda bazilike kojim su prolazili Papa i kardinali. Papa je pri tome izgubio ravnotežu ali se ubrzo pridi-

gao, kao da se ništa nije dogodilo došao do oltara s kojeg je predvodio misu. U gužvi je pao i francuski kardinal Roger Etchegaray koji je slomio nogu. Zbog zdravstvenog stanja Pape, polnoćka je prvi puta služena u 22 sata.

Papa je u tradicionalnoj poruci 'Urbi et orbi' (Gradu i svijetu) poručio da Božić nosi nadu čovječanstvu pogođenom financijskom krizom, krizom morala i zahvaćenom ratovima i sukobima. Pozvao je na solidarnost s onima koje su pogodile prirodne katastrofe i siromaštvo, kako u siromašnim, tako i u bogatim zemljama. Pozvao je svijet da se odrekne nasilja i osvete. Osvrnuo se na sva krizna žarišta u svijetu, počevši sa Svetom zemljom, a posebice je istaknuo patnje naroda u Africi i Aziji te tešku situaciju za kršćane u Iraku, prenosi HRT. Bogate zemlje pozvao je da napuste egoističan menta-

litet i prihvate useljenike. Prije blagoslova Papa se obratio ljudima na 65 jezika. Na hrvatskom je izgovorio - Sretan Božić, Isusovo rođenje!

Božićni koncerti i revijalne utakmice

18.12. u povodu božićnih blagdana podružnica Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u Baru je organizirala koncert Zbora sv. Roka i klape „Lumbarda“ sa otoka Korčule. Istog dana održana je revijalna utakmica veterana HNK „Hajduk“ iz Splita i FK „Mornar“ iz Bara.

19.12. u Kotoru je odigrana revijalna utakmica veterana „Hajduka“ i „Bokelja“, a Podružnica HGDCG Tivat pod vodstvom neumorne **Ljerke Sindik** je organizirala Božićni koncert Zbora Sv. Roka i klape „Lumbarda“ s Korčule u crkvi Sv. Roka u Donjoj Lastvi.

20.12.2009. Podružnica HGDCG Podgorica organizirala je Božićni koncert zbora Sv. Roko i klape „Lumbarda“ iz Korčule u Katoličkoj crkvi Srce Isusovo u Podgorici. Da se vodstvo podružnice na čelu s predsjednicom dr **Svjetlanom Zeković**, te agilni članovi društva, doista potrudilo oko koncerta, pokazao je iznimno veliki broj onih koji su željeli nazočiti. Crkva je bila prepuna u doista hladnoj prosinačkoj noći. Osim članova društva, savjetnice veleposlanika RH Petra Turčinovića **Ane Modun**, bili su nazočni i brojni prijatelji društva poput redatelja **Blagote Erakovića**.

Prije dvije godine Hrvatsko građansko društvo je u suradnji sa HMI –Split prvi puta organiziralo gostovanje veterana HNK „Hajduk“ u Kotoru i odigravanje utakmice sa veteranima FK „Bokelj“. Ove godine je **Branka Bezić Filipović**, voditeljica HMI –Split, ponovo

dovela veterane Hajduka. Ljubitelji nogometa i simpatizeri Hajduka iz Bara i Kotora uživali su u majstorijama legendi iz Plinarske ulice- Ivkovića, Šurjaka, Đonija i njihovih mlađih suigrača, koje je zna- lački vodio Holcer. Zbog loših vremenskih uvjeta utakmice su odigrane na zatvorenim terenima.

Jubilarni koncert u Baru

U prepunoj dvorani Muzičke škole u Baru 18. prosinca održan je deseti, jubilarni Bo- žićni koncert. Prenosimo iz- vješće **Vladimira Marvučića** za Hrvatski glasnik:

„ Za dobre poznavatelje i kroničare koncerta prethodni iskaz ne bi zavrijedio iznimnu pozornost, budući da je broj- na, vjerna te nadasve zado- voljna publika stalni „prati- telj“ ovog glazbenog događaja. No, ove godine društvena zbi- lja se „potrudila“ za stanoviti dramski zaplet. Naime, samo noć prije koncerta, ministar zdravlja u Vladi Crne Gore dr. Miodrag Radunović proglasio

je epidemiju virusa AH1N1. Bila je to prava „tempirana bomba“, osobito u ozračju in- formacije kako se javni sku- povi nikako ne preporučuju. Ipak, ljubav prema glazbi je pobijedila strah od gripe. Pre- puna dvorana Muzičke škole u Baru u kojoj se tražilo mje- sto više dokaz je da barski auditorij od Božićnog koncer- ta očekuje, ali uvijek i dobiva, vrhunski umjetnički ugođaj.

Tako je bilo i ovoga puta, u godini kada koncert obilježava desetljeće opstojanja na kul- turnoj mapi grada Bara. Or- ganizatori su, poput prethod- nih godina, bili HGDCG-Po- družnica Bar, „Zupci produc- tion“-Bar i Udruga „Šestani“-Bar. Kako je ovo bila mala obljetnica, bila je i prigoda da organizatori dodijele zahvalni- ce za pomoć u realiziranju i organiziranju koncerta. Od ustanova, zahvalnice su dobi- li Općina Bar, Kulturni centar Bar, Radio Bar, Foto studio „Petović“- Bar i restoran „Ma- rina“- Bar, a od pojedinaca voditeljica Podružnice Hrvat- ske matice iseljenika u Splitu **Branka Bezić-Filipović**, di- rektorica Muzičke škole „Nje-

goš“ u Baru **Aleksandra Voj- vodić** i direktorica Baletske škole „Princeza Ksenija“ u Baru **Vanja Pantović**. Kon- certu su nazočili generalni konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori **Božo Vodopija**, tajnik HGDCG Tripo Schubert iz Kotora, te veterani NK„Hajduk“ iz Splita, predvo- đeni Brankom Bezić-Filipović. Naime, istoga dana, pretho- dno, veterani splitskih „bilih“ su u prekrasnom zdanju nove sportske dvorane u Baru odi- grali revijalnu utakmicu s ve- teranima barskog „Mornara“. Bila je to prekrasna zgoda da se ponovno uspostavi veza „Hajduka“ sa Barom, gradom u kojem su „bili“ imali brojne, vatrene i vjerne navijače. Or- ganizatori ovog značajnog sportskog događaja bili su Općina Bar i FK „Mornar“-Bar.

Konačno, riječ-dvije i o sa- mom koncertu. Čim je „procu- rila“ vijest da će gostovati Korčulani, bilo je odveć jasno da će to biti iznimno kvalite- tan glazbeni ugođaj. I doista, Mješoviti zbor „Sveti Roko“ i klapa „Lumbarda“ iz istoime- nog mjesta sa ovog čarobnog

Zajednička fotografija nogometnih veterana

Božićni koncert u Tivtu

otoka svojim izuzetnim pjevačkim i sviračkim umijećem su nam podarili prekrasni splet božićnih i dalmatinskih pjesama, "zapljusnuvši" dvoranu ozračjem svetosti betlehemske štalice, ali i životnosti dalmatinske konobe. Predvođeni **Ivom Batistićem**, naši dragi gosti s Korčule priredili su ne-

zaboravnu večer, o čemu najbolje svjedoči dugotrajni gromoglasni pljesak, uz tri skladbe izvedene na "bis", koje su izvođači i oduševljena publika otpjevali skupa. Na koncu, na sceni su im se spontano pridružili veterani "Hajduka" koji su, uz potporu brojnih navijača iz publike, otpjevali

jednu od "Hajdukovih" himni. Nakon koncerta, druženje je uz pjesmu nastavljeno za večerom u krasnom ambijentu restorana "Marina". Bila je to, bez pretjerivanja, noć za pamćenje, noć u kojoj su blagdansko ozračje i povjerenje barske publike nadjačali nelagodu koju izaziva virus "nepristojnog" imena", ocjenjuje Marvučić.

Drugog dana su veterane Hajduka ugostili FK "Bokelj", Župe Sv. Mateja iz Dobrote, Sv. Nikola iz Perasta i HGDCG iz Kotora. Nogometna utakmica je odigrana u fiskulturnoj sali Gimnazije. Tijekom druženja u prostorijama FK "Bokelj", razmijenjeni su pokloni. Rukovodstvo Kluba im je uručilo grb Bokelja uklesan u kamenu sa posvetom, a mons. **Srećko Majić** i don **Ante Dragobratović** su im poklonili grb Hajduka uklesan u kamenu. Nakon ručka u restoranu studentskog doma u Dobroti, Dragan Holcer je uručio tajniku HGDCG pozlaćenu plaketu povodom 10. obljetnice organiziranja proslave Katoličkog Božića.

Pro-

Poštovani i dragi štovatelji svetog Tripuna! Bokelji u Boki i svijetu, i svi prijatelji Boke! Evo nas na pragu proslave 1201. godišnjice svetog Tripuna u njegovom Kotoru. Nakon što smo prošle Jubilarne godine nizom lijepih događaja i veličanstvenim proslavama obilježili 1200 godina dolaska moći sv. Tripuna u naš grad, ove godine, time potaknuti, želimo svijetu pokazati našu zahvalnost za primljenu ljubav i milost po zagovoru našeg zaštitnika svetog Tripuna.

Zahvaljujući ovom Jubileju šira je javnost imala prigodu dublje upoznati sv. Tripuna i oduševiti se za život po njegovom primjeru. On, već u svojoj najranijom mladosti, svjestan svoje kršćanske vjere i odanosti prema Kristu, imao je hrabrosti to isto posvjedočiti i mučeničkom krvlju za sva vremena zapečatiti. Nije bilo moguće da tako sjajan primjer kršćanske odanosti ostane neprimijećen. Naprotiv, sveti Tripun je postao primjer i poticaj cijelom, tada kršćanskom svijetu. Od njegove mučeničke smrti 250. godine Istok i Zapad njemu se utječe za pomoć u oslobađanju od svih napasti Zloga. Poznato nam je da se u novije vrijeme sv. Tripunu utječu za pomoć u oslobađanju od ovisnosti. Sve što čovjeka sputava, što želi njime vladati, umanjuje njegovu slobodu i odvaja ga od Boga. Tripunova izjava „Po vjeri sam kršćanin i slobodan sam“ čuje se u uhu i odzvanja u duši svih njegovih štovatelja. Nije se, u ovih 1200 godina od kad je kult prema sv. Tripunu prisutan u Boki, taj kult umanjivao nego je iz godine u godinu bivao sve veći. Vi ste tom širenju kulta sv. Tripuna širom svijeta, dragi Bokelji kao svjetski putnici i pomorci, osobito doprinijeli. Uvjeren sam, također, da vas je njegova pomoć i zagovor, gdje god bi se u svijetu našli, uvijek pratila. Bila nam je želja da u njegovoj Jubilarnoj godini svijetu pokažemo svoju zahvalnost, ali i svoju odanost prema njemu, koji nas je kroz niz stoljeća toliko zadužio. Najveličanstveniji događaj zasigurno bila je centralna proslava, koju je 17. listopada prošle godine na trgu ispred katedrale predslavio Franc kardinal Rode, izaslanik Svetoga Oca. Njegova riječ ohrabrenja, pouke i poticaja, koju nam je nadahnut primjerom sv. Tripuna uputio, poziva nas na trajno opredjeljenje za kršćansku opciju i neprekidno obraćenje u cilju obnove duha. Mladima kaže „nemojte nikada zanemariti svoj kršćanski svjetonazor, na njega vas s posebnim povijesnim i kulturnim ponosom podsjećaju tornjevi ove starodrevne katedrale, krovovi, kupole i zvonici vaših župnih crkava, svetišta i kapelica...sve je to izgradila čvrsta vjera vaših starijih. Produbljujte svoju vjeru studijem, dnevnom molitvom, redovnom sakramentalnom praksom...kako bi ste i sami mogli odgovoriti izazovima svakodnevice. Istovremeno – budite uvijek spremni na odgovor koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama. Sveti Tripun, vječiti mladić neka vam u tome bude uzor.“ Sveti nas je Otac, u svom pismu blagoslova tom prigodom, između ostaloga podsjetio da je sveti Tripun svetac nepodijeljene Crkve, čašćen na Istoku i na Zapadu, zaštitnik svih građana Kotora i svima most između neba i zemlje, te tako i mi, iako stado malo, možemo biti most koji spaja braću u vjeri u jednoga Boga, Isusa Krista.

Stoga, iako ponekad izgleda da su mučenici gubitnici, cjelokupna je proslava našega Jubileja posvećenog vjekovnom kotorskom zaštitniku posvjedočila suprotno. Popularnost i suvremenost našeg svetog Tripuna potvrdili ste i vi, koji ste u svim događanjima tijekom Jubilarne godine svojim zalaganjem sudjelovali. Bog vas, dragi Bokelji i prijatelji Bokelja, blagoslovio po zagovoru našeg zaštitnika sv. Tripuna i po zagovoru sv. Leopolda, bl. Gracije i bl. Ozane, uz pozdrav iz starodrevnog grada Kotora,

Mons. Ilija Janjić, biskup kotorski

AKTIVNOSTI KZU NAPREDAK- GORNJA LASTVA

Istraživanje običa-

Piše:

Marija NIKOLIĆ

U periodu 27. – 30. studeni 2009., u Gornjoj Lastvi je boravila grupa od 11 studenata Filozofskog fakulteta iz Zagreba, Odsjek za etnologiju, koji su pod vodstvom profesora Gorana Pavela Šanteka i Branka Dakovića vršili terensko istraživanje nematerijalne kulturne baštine hrvatskog življa u Boki kotorskoj. Ova istraživanja su nastavak posla započetog u svibnju ove godine kada je prvi put grupa studenata istoga fakulteta, svoj terenski rad ostvarila u Boki kotorskoj. Tadašnje sedmodnevno istraživanje je pokazalo da jedna terenska radionica neće biti dovoljna da se zabilježi ukupna dragocjena i obimna građa.

Tijekom upravo završene studentske radionice, istraživani su običaji kroz godinu – Božić, Uskrs, procesije, krsno ime, procesije.... Studenti su razgovarali sa više od 30 ljudi i

snimili oko 60 sati razgovora. Planirano je da se u proljeće 2010. na isti način obavi još jedno istraživanje koje bi na neki način zaokružilo ovaj vrlo opsežan i važan projekat koji za krajnji cilj ima čuvanje od potpunog zaborava nematerijalne kulturne baštine koja i danas više živi u pamćenju lju-

di nego u realnom životu. Nakon završetka terenskog rada, slijedi priprema snimljenog materijala za objavljivanje u knjizi koja bi trebala biti tiskana do konca 2010. godine. Ovaj vrijedan projekat zajednički realiziraju Filozofski fakultet iz Zagreba i Kulturno zavj-čajno udruženje Napredak

AKTIVNOSTI HRVATSKE GRAĐANSKE INICIJATIVE

Vučinović u Washing-

Predsjednica Hrvatske građanske inicijative **Marija Vučinović** pozvana je na tradicionalni Molitveni doručak, 4. veljače u Washingtonu. Ona je naglasila da je na taj događaj, kome, uz predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, nazoče brojne uzvanice iz cijelog svijeta, pozvana na predlog jednog od prošlogodišnjih sudionika te manifestacije iz Crne Gore - funkcionera Nove

srpske demokratije **Rata Brajkovića**.

„Poziv za Molitveni doručak u SAD od velikog je značaja, kako za mene, tako i stranku kojoj pripadam. To je ujedno i priznanje dosadašnjem radu HGI na promoviranju međunacionalnog i međuvjerskog sklada i tolerancije u Crnoj Gori”, kazala je Vučinović, gostujući u programu Radio Duxa.

*POSILIJE TRI DESETLJEĆA PROPADANJA
TIVATSKE SAKRALNE GRAĐEVINE*

Restaurirana crkva sv. Šimu-

Piše:
Marija MIHALIČEK

Graditeljska baština područja Tivta prepoznatljiva je u prvom redu po vrijednim ruralnim cjelinama, tradicionalnoj seoskoj arhitekturi i primjerima ljetnikovca plemićkih obitelji iz Kotora, Prčanja i Dobrote. U ovom dijelu Boke kotorske još od ranog srednjeg vijeka građene su i brojne crkve, o čijem postojanju svjedoče samo arhivski izvori. Danas na području Tivta postoji više od trideset registriranih sakralnih građevina, od kojih službeno osam

Prema arhivskim izvorima crkva je postojala u XIV. stoljeću. Patron Sv. Šimun je bio jedan od dvanaestorice Kristovih učenika – apostola

ima status spomenika kulture. Brojne crkvice i kapele građene u prošlosti visoko na padinama Vrmca su graditeljsko nasljeđe uglavnom malo istraženo, a često i potpuno nepoznato.

Crkva posvećena sv. Šimunu je u nizu pojedinačnih građevina poznata zbog činjenice da se oko nje nalazi aktivno mjesno

katoličko groblje. Prema arhivskim izvorima crkva posvećena Sv. Šimunu u Tivtu je postojala u XIV. stoljeću. Patron Sveti Šimun je bio jedan od dvanaestorice Kristovih učenika – apostola. Propovijedao je evanđelje zajedno sa sv. apostolom Judom Tadejem u Edessi u Perziji. Sveti Šimun je umro

mučeničkom smrću, a blagdan mu je 28. listopada.

Postojeća crkva sv. Šimuna je sagrađena, pretpostavlja se, u XVII. stoljeću kao jednobrodna građevina s polukružnom apsidom. Brod je nadgrađen u XIX. stoljeću, iz tog razloga je oltarska apside neproporcionalna prema povišenom brodu.

Crkva sv. Šimuna je parohijalna crkva sve do 1734. kada je izgrađena crkva posvećena sv. Antonu u centru starog tivatskog naselja. Od tog vremena crkva sv. Šimuna je grobljanska kapela, na mjesnom groblju.

Crkva je doživjela velika oštećenja 1979. za vrijeme katastrofalnog potresa (popucali zidovi, djelomice se urušio poluobljasti svod). Poslije potresa je za sve crkve na području Tivatske općine urađen projekt statičke sanacije, ali vrijeme je odmicalo u iščekivanju da se ovaj sakralni objekt uvrsti u listu prioriteta za obnovu. U međuvremenu se desila još jedna nepogoda, prije nekoliko godina, aktiviranjem klizišta je uništeno nekoliko grobova, a crkva dodatno oštećena. Posljednjih godina su vršeni opsežni radovi na sanaciji klizišta i popravci grobova, ali je trebalo da prođe više od tri desetljeća da ovo mjesto posljednjeg počivališta Tivćana, dobije obnovljenu crkvu i postane opet mjesto u kojem se vrši služba Božja.

Kako to obično biva poslije dugog čekanje da ova crkva uđe u plan sanacije sakralnih objekata, Tivćani su sami preuzeli inicijativu za njenu obnovu. Zalaganjem župnika **Milidraga Janjića** pokrenula se akcija prikupljanja priloga, uz financijsku potporu Općine Tivat i priložima vjernika, ukopnika i donatora prikupljena su potrebna sredstva. Uz župnika Janjića najveći doprinos je dao kao inicijator i koordinator **Nikica Škanata**. Postojeći pro-

jekt sanacije iz 80-tih godina prošlog stoljeća crkve sv. Šimuna, koja je u međuvremenu dobila dodatna oštećenja, trebalo je doraditi, što je uradio inž. **Savo Odalović** iz „Prostora“ iz Herceg Novog. Radovi na sanaciji i obnovi crkve su otpočeli u ožujku 2008. a okončani u srpnju 2009. Sve građevinske radove je izvršila ekipa građevinskog preduzimača **Ljuba Karalića**, a radove je vodila arh. tehničar **Marija Škanata**. U toku obnove uključen je i Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture iz Kotora, kao nadležna baštinska institucija koja vodi brigu o kulturnom naslijeđu na području Boke kotorske.

Radovi na sanaciji i obnovi crkve su izvođeni kroz opsežne zahvate: statičko ojačavanje, južni zid - koji se prilikom skidanja oštećene krovne konstrukcije urušio - ponovo je sazidan, ojačan je zvonik „na preslicu“, urađena je betonska krovna konstrukcija i krovni pokrivač, sa vanjskih zidnih površina otučen je malter i izvršeno fugiranje. Unutrašnjost je malterisana i okrečena, poslije urađene elektroinstalacije. Zbog oštećenja podnih ploča, urađen je novi pod od đuričkog kamena, a stare podne ploče su upotrijebljene za popločavanje površine ispred ulaza u crkvu. U čitavom ovom vrijednom hvale pothvatu, može se iskazati žaljenje što su najstariji grobovi, koji su bili označeni brojevima, ovom intervencijom prekriveni.

Crkvu krase lijepi, skladni oltar od bijelog i crvenog „karskog“ mramora, koji potječe iz vremena gradnje crkve. Očišćen od naslaga prašine i prljavštine, konačno je primio sliku patrona Sv. Šimuna, u čijoj pozadini je naslikan Tivat iz početka XX. stoljeća. Autor je češki akademski slikar **František Zigler** (Cigler), slika je ura-

đena 1906. kao zavjetni dar prčanjanskog župnika **Cezara Đurovića**, kanonika Stolnog Kapitola u Kotoru od 1906-1910. god.

Unutrašnjost crkve je prvi puta dobila stropno zidno osvjetljenje te klupe za vjernike koje su se ranije nalazile u crkvi Sv. Antona.

O stanju ovog vrijednog sakralnog objekta prije izvođenja radova, toka građevinskih radova, uređenja enterijera crkve vođena je uredno foto-dokumentacija. Danas je zahvaljujući župniku Janjiću, koji je uradio panoje sa fotografijama i izložio ih na ulazu u crkvu, moguće pratiti sve faze radova graditeljske obnove i uređenja enterijera. Svečanost blagoslova crkve sv. Šimuna i svetu misu u obnovljenoj crkvi uz veliki broj vjernika i uzvanika predvodio je kotorski biskup msgr. **Ilija Janjić**.

U ovom periodu godine su tri velika blagdana, o kojima se po tradiciji okupljaju Tivćani na ovom svetom mjestu. Kalendarski prvi je blagdan 28. listopada, kada se slavi dan patrona crkve sv. apostola Šimuna. Za većinu tivatskih starosjedilačkih obitelji taj datum ima posebno značenje jer se blagdan patrona crkve slavi kao Krsno ime. Šimundan se obilježava u kućama Andrića, Goluba, Krstovića, Vuksanovića, Marića, Škanata, Belana, Staničića, Ercega, Tripovića, Sindika.

O danu Svih svetih i danu mrtvih (Dušni dan) 1. i 2. studenog, groblje svetog Šimuna pohode Tivćani – ovdašnji, ali i oni koji se tih dana vraćaju zavičaju, zbog uspomene na mrtve koji su ovdje našli vječni pokoj.

Konačno - poslije više od tri desetljeća, vjernicima je moguće prisustvovati svetoj misi, zapaliti svijeću i moliti pred slikom sv. Šimuna - u obnovljenoj i posvećenoj crkvi.

Kameni kiosk danas

PRIČE IZ POVIJESTI DREVNOG GRADA KOTORA

Kameni kiosk

Piše:
ing. Heliodor PRELESNIK

Otkada, kako i zašto kameni? Na prvo pitanje odgovor je 1927. godina. Te je godine kotorska općina objavila natječaj za gradnju kioska koji će zamijeniti onaj stari drveni „kažot“ koji je bio na suprotnoj strani i u kojemu su prodavane dnevne novine, duhanski proizvo-

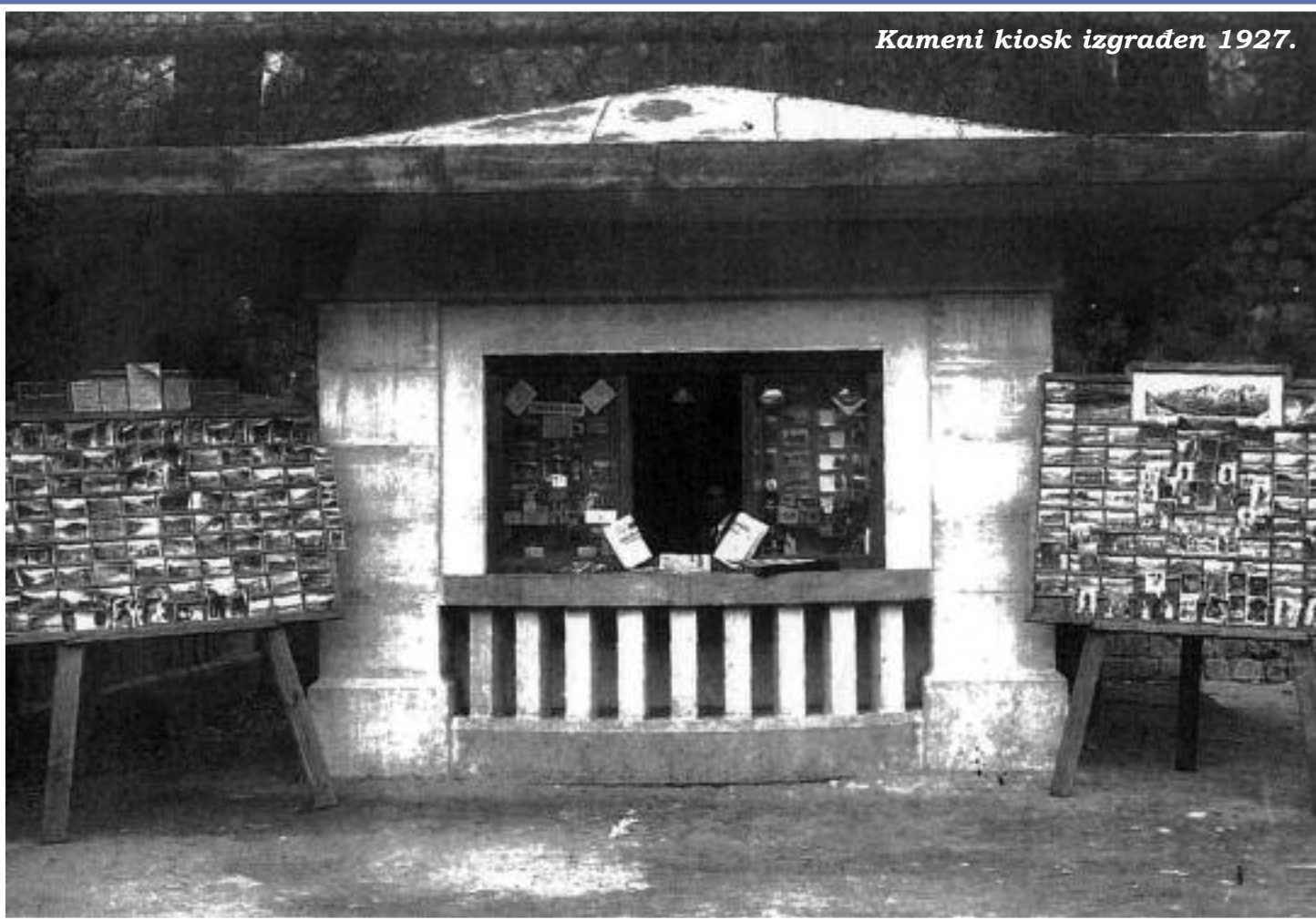
di, taksene marke („buli“) i periodika.

Na natječaju je najpovoljniju ponudu dala moja majka koja je vodila butigu: E. Prelesnik – Laforest na Pjaci Sv. Tripuna. Ponudila je da će kiosk u cjelosti financirati o svom trošku po nacrtu kakav bude dala općina, da će općini plaćati i mjesečnu najamninu, ali uz uvjet da, osim stvari koje se budu prodavale u kažotu, mo-

že prodavati foto razglednice svoje izrade i foto filmove (Agfa, Perutz, Kodak), a sve u trajanju od deset godina.

Projekt izgradnje je općina povjerila građevinskom tehničaru Simunuttu s nalogom da bude dugotrajan bez obzira na cijenu. Zato je umjesto drva odabran kvalitetan kamen, a to je, dakako, koštalo mnogo više nego se pri natječaju pretpostavljalo.

Kameni kiosk izgrađen 1927.

Možda u Kotoru i Boki ima još ljudi koji su živjeli u dvadesetim i tridesetim godinama prošlog stoljeća i sjećaju se što se tada u kiosku prodavalo.

Podsjetimo se! Novine su dolazile iz Sarajeva: Jugoslaven-ski list i Jugoslavenska pošta, iz Zagreba „Jutarnji list“ i „Novosti“, a iz Beograda na ćirilici „Politika“. „Politiku“ je prodavao kao kolporter i mlađi ruski emigrant Aleksandar koji je s torbom preko ramena kružio oko gradskih vrata i Pjace od rive.

Cigarete su se prodavale na komade, a samo najkvalitetnije i najskuplje („Šumadija“, „Karađorđe“ i dr.) u kutijama. Najlošije i najjeftinije su bile cigarete „Sava“ (6 kom. Za 1

dinar), nešto bolje i najprodavanije su bile „Zeta“ (4 kom. za dinar). Bolje stojeći su kupovali „Vardar“ (2 kom. za dinar).

Na dva tabeluna pred kioskom bile su izložene fotografije objekata Kotora i mjesta kotorskog zaljeva (katedrale, crkava, palača, tornja-sat i dr.), panorame Kotora sa sve četiri strane svijeta, Dobrote, Mula, Prčanja, Stoliva, Lastve, Tivta, Herceg Novog, serpentine za put na Cetinje, prvobitni mauzolej vladike Rada na vrhu Lovćena, Budve, Sv. Stefana i mnoge druge.

Tako su ovjekovječeni i po svijetu rasprostranjeni i objekti koje je primitivna i zadržta ruka unakazila ili potpuno uništila (proćelje gradskih

vrata, kip „Bižanta“) smatrajući da su time prebrisali 400-godišnju mletačku i 100-godišnju austrijsku povijest Kotora.

Izbor fotografija pred kioskom bio je vrlo prilagođen turistima, a posebno izletnicima koji su iz Dubrovnika automobilima iz Kotora išli do Cetinja i za lijepog vremena sa serpentina doživljavali čarobne vidike kotorskog zaljeva, a na povratku su se samo vrlo kratko mogli zadržavati u Kotoru, tek do katedrale, jer su bili vezani striktnim rokom turističkog programa.

Kameni kiosk je opravdao svoje ime i želju kotorske općine da dugo traje, pa je još i danas moguć u funkciji kao starac od preko 80 godina.

Đakovo

piše:

prof. Marina BASTAŠIĆ

Đakovo – grad muzej u Osječko-baranjskoj županiji, koji se, po najprije, ističe po crkvenoj arhitekturi, jer se u baroknim i klasicističkim palačama i kurijama nalazi sjedište Đakovačke i srijemske biskupije. Grad se nalazi u srcu Slavonije, na istoku Hrvatske. Prema posljednjem popisu stanovništva, Đakovo ima oko 30 000 stanovnika. Život na širem području grada počinje već u neolitiku, oko 5500 g. pr. Kr., što su potvrdile iskopine iz 1997. godine. Kao i većina hrvatskih gradova, i Đakovo je kao grad prvi put spomenuto u darovnici Bele IV. 1244. godine.

Turci su ovdje ostavili svoj trag – u 16. su stoljeću srušene sve katoličke crkve i sagrađene su džamije. Međutim, krajem 17. st. u grad se vraća biskup, a i nakon odlaska Turaka u Đakovo se gradi nova katedrala i biskupski dvor. Današnja katedrala, bazilika sv. Petra, sagrađena je u neogotičko-romaničkom stilu. Počeo ju je graditi biskup Josip Juraj Strossmayer 1866. godine u svojoj 52. godini života i u 16. godini biskupske službe. Katedralu obilježavaju sedam oltara, a pored vrhunskih slikarskih, kiparskih i reljefnih „ukrasa“, još je krase i orgulje sa 73 registra, tri manuala i 5 486 svirala.

Katedrala još nosi naziv i Strossmayerova katedrala, a papa Ivan XXIII. rekao je da je đakovačka katedrala „najljepša crkva između Venecije i Carigrada“.

Središte grada je i sam Strossmayerov trg. Ulica za pješake u staroj gradskoj jezgri naziva se Korzo, koji je svakodnevno okupljalište svih generacija. U starom dijelu grada smješten je Muzej Đakovštine koji čuva značajne arheološke, etnografske, numizmatičke i umjetničke zbirke. Đakovo se smatra Strossmayerovim gradom te je njemu u čast podignuta i skulptura koju je izradio kipar Marijan Sušac prema skici Rudolfa Valdeca. Spomen-muzej J. J. Strossmayera otvoren je 1991. godine, a iza katedrale nalazi se i veliki

park – Strossmayerov perivoj, gdje se svake godine održavaju Đakovački vezovi.

Đakovački su vezovi osnovani 1967. godine. Već tradicionalno, ova manifestacija okuplja na tisuće ljudi obučenih u narodne nošnje iz svih krajeva Hrvatske, Europe ali i ostalih dijelova svijeta. Uz njihove pjesme, narodne plesove i običaje, Đakovo je tih tjedan dana, koliko sama manifestacija traje, doista pretijesno za posjetitelje, ali se uvijek iznova potruide ostaviti što dublji trag stoljetne tradicije nošene vezovima naših starih.

Na kraju, mala rukometna poslastica – iz Đakova dolazi i naš najbolji rukometaš, ali ovoga trenutka i najskuplji rukometaš svijeta – Domagoj Duvnjak.

UČIMO HRVATSKI

Priredila:
prof. Marina BASTAŠIĆ

Jezični savjetnik: Što je to pismo?

Od staroslavenskih riječi pisme (slovo) i slovo (riječ) danas ima mnogo različitih riječi: pismo, pismen, pismenost, opismeniti, nepismen, nepismenost, slovo, doslovan, sloviti, blagosloviti itd. Od riječi slovo u našem današnjem značenju, izvedena je riječ slovnica koja se odnosi na gramatiku. Pored slovnice, imali smo još nekoliko naziva za gramatiku: jezičnica, ričoslovnica. Tako je i od korijena pismen nastala imenica pismeno. Ona znači pismo, pismenu potvrdu. Međutim, za tu riječ u današnjem se hrvatskom jeziku koriste riječi podnesak ili dopis.

Hrvatsko kršćansko nazivlje: Koga štujemo, a koga poštujemo?

Postoje dva nesvršena glagola, štovati i poštovati, istoga značenja, ali ipak različiti, i to s obzirom na objekt. Glagol štovati upotrebljava se u vjerskom smislu – štovati Boga, Majku Božju, svece, a objekt glagola poštovati je uglavnom čovjek. Međutim, kako se u

Kristu sjedinjuje i Bog i čovjek, ta se razlika neutralizira, pa Krista možemo štovati i poštovati. Svaki glagol ima i svoju glagolsku imenicu – štovanje i poštovanje. U novije se vrijeme na kraju pisma upotrebljava izraz sa štovanjem. S obzirom na prethodno navedeno, bilo bi bolje za čovjeka

koristiti glagol poštovati. S druge strane, valja pripaziti i na prijedloge: sa štovanjem, ali s poštovanjem.

Jeste li znali?

Josip Juraj Strossmayer utemeljitelj je obnovljenog Hrvatskog sveučilišta 1874.

Utemeljio je JAZU 1866., danas HAZU (Hrvatska

akademija znanosti i umjetnosti).

Pomogao je pri osnivanju tiskare na Cetinju te je njegovim posredovanjem došlo do konkordata između Vatikana i Crne Gore 1866. godine. Tiskao je prvu zbirku makedonskih narodnih pjesama braće Miladinova, a njegovo ime nosi i jedan trg u Pragu.

Josip Juraj Strossmayer

Nikada se ne odreci

Ivšić i dr Milošević

Piše:

Tamara POPOVIĆ

Radovan Ivšić 1921.-2009.

U Parizu, u svom stanu muzeju u Rue de Mazagran, na sam Božić, u 88. godini umro je Radovan Ivšić. Taj veliki hrvatski književnik, rođen u Zagrebu 1921., od svih je bio najmanje sklon sporazumima s društvom. Odgojen u obitelji lingvista i istinoljubivog rektora zagrebačkog Sveučilišta Stjepana Ivšića, on je već usred svjetskog klanja sklopio pakt sa slobodom. Citav život služio je vjerno i samozatajno muzi koja se u njegovom slučaju zvala Sloboda. Bio je odani sljedbenik nadrealizma pa zato nije odolio pariškom nadrealističkom epicentru.

Prenosimo članak prof. Slobodana Prosperova Novaka u povodu smrti Radovana Ivšića:

“Već pedesetih godina našao se u krugu Bretonovih sljedbenika. Tu je doživio sudbinski susret i ljubav svoga života s mladom Annie le Brun, važnom francuskom književnicom koja mu je, uz slobodu, bila druga muza i književna suputnica. Zanimljivo je da je u Parizu bio supotpisnik posljednjeg službenog dokumenta Bretonovih nadrealista kad je 1969. odlučeno da se suspendiraju sve njihove kolektivne aktivnosti. Za Radovana Ivšića nadrealizam je bio dogmom utoliko što se mogao uspješno suprotstaviti svim dogmama, a najviše onima pod kojima je živio svoju mladost, dogmi fašizma i dogmi komunizma. S obje je imao znatnih nevolja. Ivšiću je 1942. osobnom intervencijom poglavnika NDH zabranjena i zaplijenjena čitava naklada prvijenca, poeme “Narcis”.

Mladi književnik samo godinu dana kasnije

napisao je i svoje životno djelo, poetsku i dramsku bajku o nasilju poludjelog vladara Gordogana. Ivšićeva najvažnija lirska knjiga pod naslovom "Crno" objavljena je 1974. u vrijeme kad se pisca nakon zaborava tek otkrivalo u domovini. Prvi ga je u hrvatski Parnas uvrstio akademik Zvonimir Mrkonjić. To naknadno objavljivanje uznemirilo je do tada prilično rigidnu nomenklaturu hrvatskih lirskih antologija. Svakom lirskom stranicom i dramskom rep-likom propitkivao je Ivšić samu ideju tradicionalnog književnog predočavanja.

Odbijao je da se u književnom tekstu bilo što ilustrira pa je radikalno odbacio podčinjenost vlastitog teksta stvarnosti. Uz drame i poeziju bitan su dio Ivšićevog književnog opusa polemike, ali i razgovori što ih je vodio s raznim sugovornicima, a u kojima je doticao i pitanja vlastite biografije te iznosio vrlo oštre stavove o suvremenici. Kad u 70-im i 80-im govori o stanju društvene svijesti u ratnoj i poratnoj Hrvatskoj, čini to sa svježom totalnog svjedoka, onoga koji je prihvatio govoriti iz varljive pozicije povijesnog fosila, a ustvari iz vizure čovjeka koji je bolje od suvremenika svjedočio da je konfrontacija jedina ispravna književna i društvena strategija.

Ivšić je svojim životom pokazao da je književnost prostor visokog rizika i da ni u kojem slučaju nije domena policijski ili partijski zamjene sigurnosti.

Dok kritizira politikantstvo i lažni nadrealizam Krležinog prijatelja Marka Ristića, najživlji je glas hrvatske moderne kritičnosti i antikomunizma, a dok za Krležu u svojim poznim godinama govori da je najveća tragedija koja nam se mogla u književnosti dogoditi, nije samo provokativan nego duboko istinit svjedok vremena koje zbog njegovih svjedočenja i konfrontacija nije otišlo u nepovrat, kako mu se zove najvažnija prozna knjiga. Bio je nasljednik bosonog Matoša i buntovnog Kamova pa je logično što je s nepogrešivošću seizmičkog uređaja odbijao sve ideološke poruke. Nije slučajno što se važan časopis najmlađih pisaca, kad je pokrenut ranih osamdesetih godina, a koji se zalagao za raskidanje posljednjih karika socijalističkog totalitarizma, nazvao Gordogan po junaku Ivšićeve najpoznatije i najopasnije drame.

U mitskom francuskom Galimardu objavili su Ivšićeva djela u tri izvrsno opremljene knjige pa je u ovom trenutku od svih hrvatskih pisaca druge polovice 20. stoljeća najbolje opremljen

za budućnost.

Ivšićev "Kralj Gordogan" u svoje vrijeme nije mogao biti izveden ni na jednoj hrvatskoj pozornici. Družina mladih u kojoj je tada djelovao nije s tim tekstom mogla riskirati političke progone. "Kralj Gordogan" u istoj teksturi najavljuje i poratni antiteatar, i teatar apsurdna i okrutnosti. Poetska drama o tiraninu imala je 1943. prestvaran društveni okvir, priča o kralju koji ubija sve svoje podanike lako se prepoznavala u stvarnosti. Aktualnost drame i vječnost njezinih poruka ponovila se na hrvatskoj praiizvedbi 1979., dvije godine prije Titove smrti. U posljednjoj sceni kralj ostaje sam na pozornici. Tad kad je već ubio sve podanike pa počinje kidati "glave" i stablima nitko ne može ne prepoznati koncentrat balkanskih satrapa. Osudu tiranija Ivšić je u ruhu bajke ostvario čarobnim jezikom stvarajući jednu od najljepših scenskih priča o posljednjem čovjeku".

Na poziv prof. Novaka, izaslanstvo Hrvatskog građanskog društva Crne Gore: predsjednik dr. Ivan Ilić, dr. Miloš Milošević, tajnik HGDCG Tripo Schubert, povjerenik HGDCG za Hrvatsku Krunoslav Težak, počasni član iz Dubrovnika Željko Filičić i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović, sudjelovali su od 2. do 7. rujna 2008. Međunarodnoj konferenciji „Marin Držić i naše doba“.

„Europa Držićeva vremena“ bio je naziv prve plenarne sjednice. Pjesnik Radovan Ivšić predstavio je svoj najnoviji književni uradak „Marin Držić ili bujica života“, koji je govorila Ksenija Prohaska.

Nakon sjednice imali smo tu čast osobno ga upoznati, nerazdvojnog od njegove Anni le Brunn. Dogovarali smo posjet Kotoru, intervju, do čega, na žalost, nije došlo zbog tempa života, obostranih obveza, njegovog zdravstvenog stanja, poodmaklih godina ...

Sjećam se kada se kolega Željko usred izlaganja popeo na pozornicu, svi smo tada začuđeno gledali i pitali se što li šapuće admiralu Miloševiću i Ivšiću... Malo zatim su se njih troje spustili u parter te kroz publiku izašli vani na suncem obasjanu terasu Gradske kavane. Stali su pred tek podignuti spomenik Dum Marinu. Tada su nastale fotografije za pamćenje - dva Nestora, dva barda, koji su svaki na svoj način obilježili drugu polovicu 20. st. Literatura ih je spajala, a tek su se u poznim godinama upoznali. Razgovarali su kao da se poznaju oduvijek.

Pamtim i njegovu duhovitost, druženje na

SJEĆANJE

domjenku u Dominikanskom samostanu i na renesansnim omirinama na predjelu Karmen - Pustjerna, razgovore o renesansnoj kužini Dum Marina. I s ponosom čuvam njegovu knjigu, s malom, dragocjenom posvetom...

Dr. Franjo Tuđman **14.5.1922. - 10.12.1999.**

Hrvatski povjesničar i političar, prvi predsjed-

nik HDZ-a i prvi predsjednik Republike Hrvatske. Rođen je u Velikom Trgovišću 14. svibnja 1922.

Franjo Tuđman se cijelog svog života suprotstavljao nepravdi koja je pogađala njega i hrvatski narod i to za vrijeme njegova djetinstva, u doba mladenaštva i za vrijeme njegove odraslosti a što je imalo korijena u političkim i povijesnim procesima, u i oko Hrvatske prije i tijekom njegova života. Radi svojih ideala slobode i prava čovjeka i naroda, a uvjeren da je pravo na samoodređenje također rješenje nacionalnih pitanja manjih naroda i da će donijeti ploda također i za Hrvate, u partizanskom se pokretu borio protiv fašizma i za oblikovanje Hrvatske u jugoslavenskoj federaciji. Podcjenji-

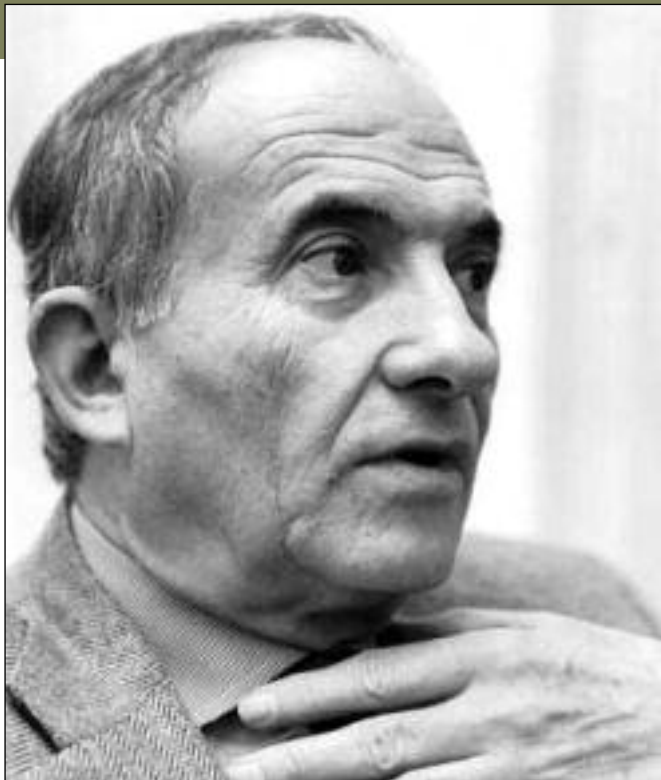
vanje i optuživanje hrvatskog naroda u toj federaciji prepoznao je kao izvor negiranja dostojanstva ljudi i prava na samoodređenje Hrvata. Javno iznošenje svojih misli dovelo ga je do gubitka milosti političkog vrha, a također i u zatvor. Postaje disident, politički zatvorenik, govornik istine, strah za postojeće ideološke moćnike. Na kraju komunizma u Europi, shvaćen od Hrvata u Hrvatskoj i u inozemstvu, stao je, zahvaljujući vlastitoj odlučnosti i poletu, kao i mnogih drugih, u prvi red jednog pokreta i povijesnih procesa u Hrvatskoj u kojima su postvaljeni temelji za oslobođenje, slobodu i budućost Hrvatske. Kao čovjek bio je iskreni tragalac i borac za istinu i slobodu, kao političar osnivač i prvi predsjednik Republike Hrvatske. Za vrijeme rata protiv srpske okupacije jedne trećine Hrvatske, njegova je zasluga konačna pobjeda i ujedinjenje cjelovite Hrvatske. U razdoblju nakon rata ostavio je neriješene probleme koji su tražili više snalažljivosti, političke obazrivosti i vještine. Postao je ocem domovine i u hrvatskoj povijesti tako će ga zvati.

Vlado Gotovac **18. 9.1930- 7. 12. 2000.**

Vlado Gotovac rođen je 18. rujna 1930. godine u Imotskome. Klasičnu gimnaziju i studij filozofije završio je u Zagrebu. Bio je urednik na Radiju i Televiziji, uređivao je časopis "Razlog" (1967.-1969.) i list "Hrvatski tjednik" (1971.). Kao politički kažnjenik bio je u zatvoru od 1972. do 1976. i od 1982. do 1984. godine. Bio je predsjednik Matice hrvatske od 1991. do 1996. Godine 1989. bio je jedan od osnivača HSLS-a, kojemu je jedno vrijeme bio na čelu, a utemeljio je i Liberalnu stranku. Objavio je dvadesetak pjesničkih, esejističko-kritičkih i publicističkih knjiga.

Umro je 7. prosinca 2000. u Rimu, a pokopan 12. prosinca i sada počiva u aleji velikana na groblju Mirogoj u Zagrebu uz Antuna Gustava Matoša, Šenou i Miroslava Krležu.

Gotovčev liberalizam ostat će zauvijek upamćen ne kao teoretski razrađen svjetonazor nego kao osobni stil, kao izražavanje slobode u području, u politici, gdje je ona uvijek na kušnji. Obuzet hrvatstvom, nikada mu nije nacionalistički robovao, obuzet pojedincem, nikada mu nije nijekao nacionalnu raskoš. Takav, uvijek se mogao nekome zamjeriti, no, uz dr.

Franju Tuđmana, Vlado Gotovac je, uvelike kao njegov kontrapunkt, najsnažnije obilježio posljednjih deset godina hrvatske politike. Ali listanje po njegovoj biografiji u kontekstu novovjeke hrvatske povijesti smješta ga u red nacionalnih i kulturnih veličina što su obilježili hrvatsku povijest od Starčevića do Krlježe i naših dana. Veliki slobodar, veliki liberal koji je umro nacionalnom smrću!

Vice Vukov **3. 8. 1936. - 24.9. 2008.**

Vice Vukov rođen je 3. kolovoza 1936. u Šibeniku. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je filozofiju i talijanski jezik. U Parizu je diplomirao na Institutu za visoke međunarodne studije (Institut des Hautes Etudes Internationales) u okviru Sveučilišta prava, ekonomije i društvenih znanosti. Blistavu pjevačku karijeru počeo je na Opatijskom festivalu prvonagrađenom skladbom Miroslava Biroa i Drage Britvića Mirno teku rijeke (1959). Tada počinje desetljeće njegova suverenog vladanja u glazbi: šezdesetih je najtrofejniji pjevač u tadašnjoj Jugoslaviji.

1972. godine njegove se pjesme, kao istaknutom sudioniku Hrvatskog proljeća, skidaju s radija i televizije, a punih će mu 18 godina biti zabranjeno i javno djelovanje u domovini. Od

1972. do 1976. boravi u Parizu. Godine 1989. vraća se u javnost

Od 1996. stalni je kolumnist, politički komentator nekoliko novina. Kao rezultat toga, zagrebački Nakladni zavod Matice hrvatske objavio je knjige političkih eseja Pogled iza ogledala (1999) i Tvoja zemlja, uspomene na 1971. (2002). Vice Vukov imenovan je 15. siječnja 2001. veleposlanikom Republike Hrvatske u Švicarskoj.

Na parlamentarnim izborima izabran je za zastupnika u petome sazivu Hrvatskog sabora (2003). Pri izlasku sa sjednice 17.11.2005. spotiče se na stubištu Sabora i nezgodno pada, teško povređuje glavu. Sa suprugom Dianom Bulat (1938), s kojom je u braku od 1961. ima sina Emila (1962) i kćer Ivanu (1978). Vice Vukov bio je član Hrvatske Glazbene Unije i Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava. Dobitnik je mnogih priznanja - Zlatnoga vijenca tjednika Studio kao najpopularnije lice TV ekrana u Jugoslaviji (1968, 1970, 1971) te mnogobrojnih prvih nagrada na festivalima: Split (1965, 1966, 1967, 1968, 1970), Krapina (1967, 1968, 1969, 1970), Putujući festival Pjesma leta (1968), Zagreb (1961, 1969, 1970), Zlatne žice Slavonije (1969, 1970). Nagrade za životno djelo (Split '95, Zagrebfest 1995). Na splitskom festivalu 2006. dodijeljena mu je nagrada za izvanredan doprinos hrvatskoj glazbenoj kulturi. Nositelj je državnog odličja Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1995) te Porina za životno djelo (2000).

**KAKO JE U VIŠE NAVRATA KROZ
POVIJEST OBNAVLJANA CRKVA U DOBROTI**

Na čast Sv. Stasi-

Piše:
Antun TOMIĆ

Na petom kilometru od Kotora u Dobroti nalazila se stara crkva Sv. Eustahija ispred nove crkve na samoj obali mora. Ne zna se kada je građena. Prvi puta se spominje u XIV. stoljeću i to indirektno. U knjizi Antuna Majera "Kotorski spomenici" I. Dio, JAZU-Zagreb 1951, donesen je dokument od 22. 1. 1332. prve knjige kotorskih notara koji u prijevodu sa latinskog glasi: "MARIN GOLJE izjavljuje da mu je RASTIŠA pok. GRUPŠE iz Sv. Stasa (Eustahija) podmirio sve što je dužan", a u II. dijelu crkva se spominje 1335. godine.

Iz vizitacije crkve kotorskog biskupa Marina Drago 6.VI.1689. doznajemo da je crkva bila srušena u zemljotresu 1667. i da je odmah obnovljena. Imala je oblik jednobrodnog hrama s malim kapelama, tri oltara i četvrstu apsidu. Glavni oltar je bio posvećen Sv. Križu i na njemu se nalazilo veliko drveno raspelo kojega je prema tradiciji kavalir Josip Ivanović na svojim ramenima iz pobožnosti prenio iz stare u novu crkvu 1773. i postavio na svoj oltar (prvi desno od glavnoga) kojega je kupio po želji svoga oca konta Luke, koji je testamentom ostavio 1000 dukata za nabavu oltara i srebrnog kandila za oltar. Ovo raspelo veličine 204 x

O crkvi Sv. Eustahija, u narodu poznatoj kao Sv. Stasija, do sada se dosta pisalo, ali kada se pruži prilika da se otkriju neki novi podatci smatramo da ih treba objaviti kao prilog eventualnoj monografiji

187 cm je djelo splitskog kanonika, drvorezbara Jurja Petrovića iz XV. st. Pripadalo je crkvi Sv. Križa na Ljutoj Rijeci koja je bila napuštena zbog turskih napada i zemljotresa 1667, pa je raspelo bilo preneseno u staru crkvu Sv. Eustahija.

Drugi oltar je bio posvećen Gospi od Rozarija. U Dobroti je bio raširen kult Gospe od Rozarija, pa je u svezi s tim bila osnovana Bratovština Gospe od Rozarija 1707. u koju su bile učlanjene sve dobrotске obitelji. Sačuvana je i knjiga Bratovštine u kojoj su po godinama, počev od 1708. upisani dobrovoljni prilozi u zlatnim predmetima i zlatnom novcu sve do 1852.

Treći oltar je bio posvećen "Silasku Duha Svetoga". U knjizi Bratovštine je evidentiran ugovor sklopljen sa slikarom fresaka Dimitrijem Daskalom iz Risna koji je crkvu naslikao 1716.

Ova crkva je postojala sve do formiranja Katastra 1839. pod česticom br. 167, dok je u novim katastarskim mapama 1886. nema, što znači da je kao dotrajala porušena. Na tom mjestu se dizao donedavno veliki kameni križ sa po-

stoljem visok 3,16 m, koji je obilježavao položaj crkve. U crkvi i oko crkve postojalo je groblje dobrotskih obitelji koje su joj gravitirale.

U početku je cijela Dobrota sačinjavala jednu župu sa sjedištem u glavnoj crkvi Sv. Mateja. Veliko povećanje pučanstva u sjevernom dijelu Dobrote došlo je kao posljedica naglog razvitka pomorske privrede Dobrote u prvoj polovici XVIII. st, pa je ova crkva postala mala da primi sve vjernike koji su joj gravitirali. Predstavnici Dobrotске općine sa načelnikom kap. Matom Božovim Andrićem zbog toga su tražili 27. IX. 1732. molbom od kotorskog biskupa Castelli da se odobri formiranje nove župe Sv. Stasije, koja je 1753. i osnovana, a za župnika postavljen Ivan Antun Nenadić-Peraštanin.

Tako je Dobrota bila podijeljena u dvije župe, jednu koja se prostirala od Kotora do Kamenarovića sa sjedištem u crkvi Sv. Mateja i druga od Kamenarovića do kraja Ljute sa sjedištem u crkvi Sv. Eustahije.

Najjača ekonomska bratstva: Radimir, Tripkovići, Ivanovići, Dabinovići, Kosovi-

**Unutrašnjost crkve sv Eustahije
nakon obnove 1977.**

ći, Marovići i Vulovići našli su se u novoosnovanoj župi Sv. Stasiје, dok su Kamena- rovići ostali u granicama župe Sv. Mateja.

Nenadić je odmah pokrenuo inicijativu za građenje nove velike crkve Sv. Eustahija. U molbi od 12.VI.1762. koju je uputio u ime svojih župljana Dobrotskoj općini tražeći od ove da odobri gradnju nove crkve, stoji između ostaloga:

“Svjedočim ja niže podpisa- ni župnik Sv. Stasiје u Do- broti da u mojoj župi sada ima više od 500 duša koje su povjerene mojoj duhovnoj skrbi; također da je ova žup- na crkva Sv. Stasiје, uklju- čujući debljinu zidova, duga 24 lakta, široka 9 lakata, previše mala i uska u odno- su na broj vjernika kojih je sve više.

U ovoj crkvi je kotorski bi- skup Castelli prigodom za- dnje vizitacije zabranio obav- ljanje obreda na dva oltara dok se za njih ne nabave do- ličnije pale, jer su postojeće dotrajale. Ovo još nije učinjeno jer vjernici žele ovaj tro- šak uložiti u gradnju nove cr- kve u koju će se ugraditi dvi- je kapele za ova dva oltara (ri- ječ je o oltaru Gospe od Roza-

rija i Silasku Duha Svetoga). Oni su spremni sagrađiti no- vu crkvu u suglasnosti s Va- šim poštovanim odobrenjem”.

Nenadić je u svojoj molbi iz- nio podatke o dužini i širini crkve u venecijanskim lakto- vima. Dužina je (1 ven. lakat = 0,6853 m) iznosila 16.5, a širina 6 m.

Dobrotska općina je molbu prosljedila na nadležnost vanrednom providuru Petru Angelu Magmi u Herceg-No- vom 20.VI.1762, i sa svoje strane ponovila Nenadićeve navode. Završni dio teksta glasi: “Mi smo također spremni za novogradnju kao i za nabavu materijala, pa se zato obraćamo Vašoj preuz- višenosti mi - Marko Dabi- nović, načelnik Općine, Filip Stijepov Tripković, crkvinar župne crkve, kap. Ivan Iva- nović-Moro, Josip Tripković, Nikola Ilić, Matija Petrović i Mato Radoničić, vijećnici Općine - najponiznijom mol- bom da udovoljite pobožnim željama i nastojanjima žu- pljana.

Poslije odobrenja vanrednog providura Magna od 14.VIII. 1762. i po njegovom naređe- nju, izašao je na teren javni vještak zastavnik Giorgio Ca-

taneo i poslije obavljenog po- sla dostavio 30. IX. 1762. sli- jedeći izvještaj na talijan- skom jeziku koji je prikazan u donjem desnom uglu nacr- ta i u prijevodu glasi:

“ Prema naređenju preuzvi- šenog vanrednog providura podpisani zastavnik javni vje- štak pregledao sam u Dobroti određeni teren da se napravi nacrt na kojemu se ima gradi- ti crkva na čast Sv. Eustahija u blizini stare crkvice spome- nutog sveca blizu mora i učinio sam kako slijedi: Označio sam teren u širini i duljini u površini od 100 tavola (mjera) na kojem će se graditi rečena crkva. Ovo potvrđuje zastavnik Giorgio Cataneo, javni vještak.

Drugi natpis na nacrtu s li- jeve strane je izjava vanred- nog providura Petra Angela Magna, u prijevodu sa tali- janskog glasi:

“Preuzvišeni van. prov. An- gelo Magno, prema važećim poštovanim dukulama od 14. VIII. o. g. prikazanim od ka- valira Josipa Ivanovića, kon- ta, u ime starješina zaslužne Dobrotske općine i crkovina- ra župne crkve Sv. Stasiје po- što je izvršio uviđaj na terenu s javnim vještakom da bi se izvršio nacrt za novi hram i pošto je nacrt učinjen, odo- brava se u svim njegovim di- jelovima, ne smije se ništa mijenjati, u skladu s propisi- ma gorenavedenih dukala. Jedan primjerak nacrta treba dostaviti kancelariji Tajni- štva, a jedan predati kavali- ru Josipu Ivanoviću - PIE- TRO ANZOLO MAGNO PROV.

Pošto se udovoljilo svim propisima za dobivanje doz- vole za gradnju, crkva je po- vjerena mletačkom arhitekti Bartolu Rivieri koji je prije Dobrote radio na katedrali u Makarskoj. Kao što u nacrtu stoji, padovanska stopa je bi- la dužinska mjera, a površin- ska mjera “tavola” dio jednog ara.

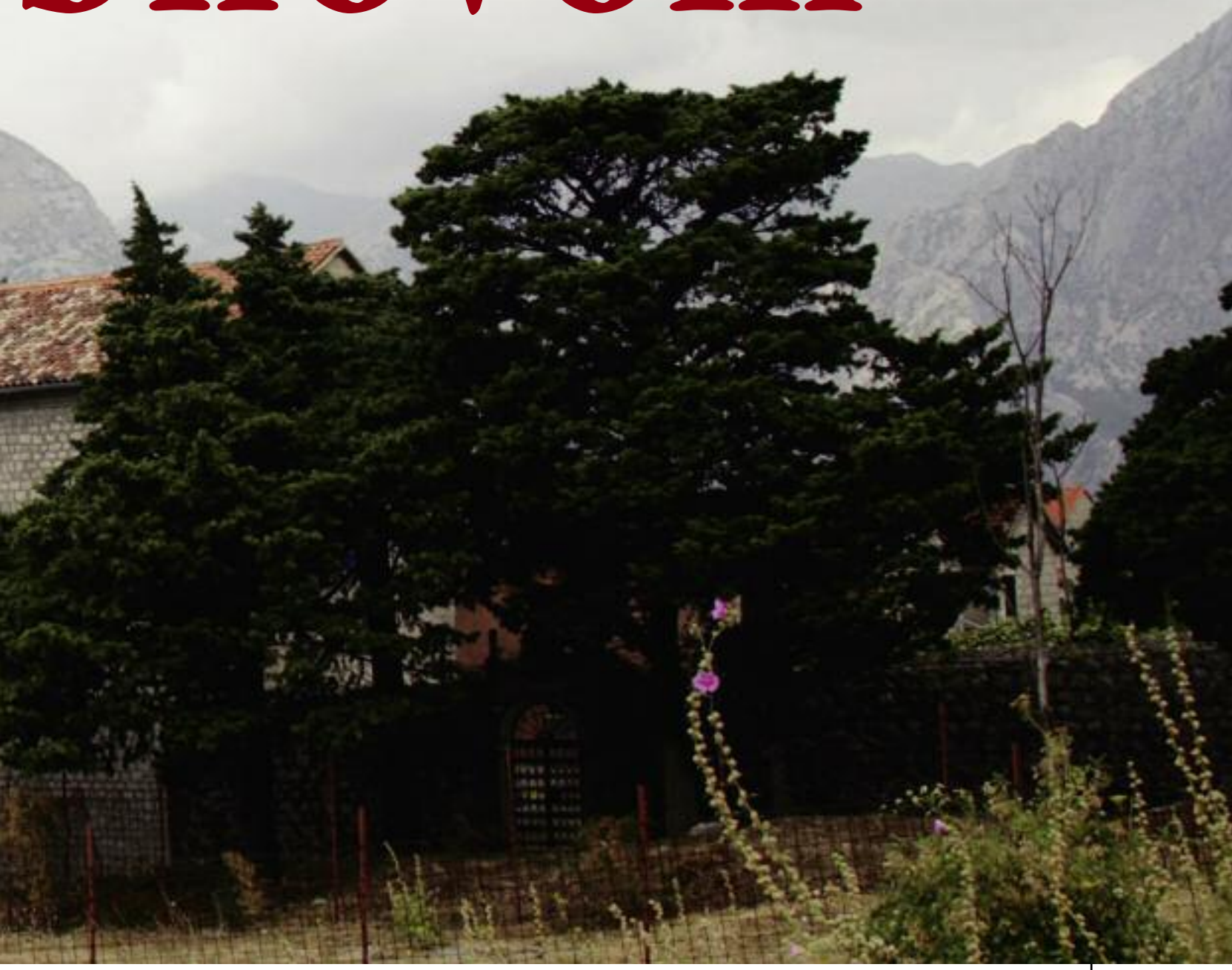
*U GODINI SVEČENIŠTVA ZA HRVATSKI
SVEČENIK KOTORSKE BISKUPIJE, NJI*

Crk
za o

*GLASNIK GOVORI DON PAVAO MEĐAČ,
EN KANCELAR I ŽUPNIK U DVIJE ŽUPE*

ve vape bnovom

Don Pavao, svećenik ste u Kotorskoj biskupiji već sedam godina. Odakle dolazite i kako se dogodilo da svoju službu prezbitera vršite baš u Crnoj Gori? Koliko vas je bilo u obitelji, kako se živjelo, što Vas potaknulo na svećenički poziv?

“Još kao dijete razmišljao sam o svećeništvu, no život me je vodio svojim putem i sve više udaljavao od ostvarenja toga poziva. Rođen sam na dan sv. Roka 1955. u prekrasnom prigorsko-bilogorskom kraju u Tremi pored Križevaca i bio sam četvrto dijete mojih roditelja Josipa i Marije. S navršenih 15 godina došao sam u Zagreb i u njemu proveo 33 godine života. Po završetku srednje škole najprije sam radio u tvornici konca, zatim u galeriji „Klovićevi dvori“. Moje fakultetsko školovanje završio sam uz rad. Duže vrijeme bio sam aktivan sudionik duhovnih kretanja u Zagrebu kao laik i to prvenstveno po djelovanju zajednice Mir i Kursiljo. Imao sam dobar posao, svoj stan, auto i bio sam zadovoljan svojim životnim statusom. Ušavši u kolotečinu srednje životne dobi pojavio se u meni neki nemir koji je probudio onaj poziv iz djetinjstva, ali to sada nije bilo lako ostvariti.

Zadnjih šest godina, već sa završenom teologijom, radio sam kao duhovni asistent u Centru za duhovnu pomoć, pod vodstvom prof. dr. Tomislava Ivančića. Taj rad s osobama u posebnim duhovnim potrebama još više me je približila svećeništvu. U mojoj 46. godini stvari su se tako složile da je moje svećeničko ređenje postalo moguće. Kad sam se odvažio potražiti biskupa, koji bi me primio u svoju biskupiju, počevši od moje Zagrebačke nadbiskupije gdje nisam bio primljen, vrlo brzo sam došao do kotor-

“U Boki se Ekumenizam živi u svakodnevnom životu, u obiteljskom i u crkvenom zajedništvu. Moje je područje svećeničkog rada stoga vrlo široko i izazovno po čemu se uklapam u zadanu sliku današnjeg svećenika”

skog biskupa koji me je primio. Priznajem, moja je želja bila služiti Crkvi u mom narodu, ali tamo gdje sam joj najpotrebniji. Za tu sam želju znao ja i Bog koji mi je omogućio da ona bude ostvarena.”

Nabrojite nam službe i dužnosti koje ste obnašali u biskupiji i gdje ste sada?

“Kotorska biskupija broji 24 župe, oko 10.000 vjernika, te 16 svećenika. Sve to raspoređeno je u dvadesetak gradova i mjesta od Herceg Novog do Bara.

Odmah nakon primanja reda prezbiterata, postao sam župnik župe Pomoćnice kršćana u Muo, rodnom mjestu bl. Gracija, i tajnik Biskupije.

Nije prošlo puno vremena i uz to sam preuzeo upravljanje i župom sv. Eustahija u Dobroti. A već četiri godine uz moje župničke službe tajničku sam službu zamijenio službom kancelara biskupije i niz drugih službi u biskupiji. Kao kancelar biskupije urednik sam Vjesnika Kotorske biskupije i naše internet stranice”.

Zapažen je Vaš rad na području kulture. Recite nam nešto o Vašim aktivnostima i predstavite knjige koje ste objavili.

“Područje mog interesa od najranije mladosti je kultura. Još dok sam radio u tvornici koristio sam svaki slobodan trenutak za kulturne sadržaje

**Don Pavao u crkvi
Blaženog Gracije sa Mula**

kojima je grad Zagreb i u ono vrijeme bio bogat. Bio sam kao takav i prepoznat te u više navrata član žirija „Gavelinih večeri“. Ipak, najdublji trag u mom odnosu prema kulturnim dobrima duhovnim i materijalnim, ostavio je moj desetgodišnji rad u Muzejskom prostoru - danas je to poznata Galerija Klovićevi dvori. Kao svećenik koji djeluje u Kotorskoj biskupiji koristim stečeno radno iskustvo iz Zagreba.

Široj je javnosti poznato da Kotorska biskupija na svom području od Herceg Novog do Bara, uz samu obalu Bokotorskog zaljeva, baštini 145 sakralnih objekata, sve jedan

ljepši i povijesno-kulturološki značajniji od drugoga. Možda je potrebno izdvojiti nadaleko poznat otok Gospe od Škrpjela kojeg su ruke vjernih Boke-lja usred zaljeva sagradile da bi na njemu podigli crkvu na čast svojoj Gospi, a onda još tu crkvu onako bogato ukra-sili. Monumentalnu katedralu kotorsku, podignutu 1166. godine na čast sv. Tripunu mučeniku. Ako nastavim ne nabrajati dalje do broja koji sam već spomenuo mnogi će se sa mnom složiti da sva ta bogata kulturna baština svje-doči duboku vjeru i marljivost hrvatskog čovjeka na ovom području. U ovo vrijeme nije moguće tu baštinu očuvati bez pomoći izvan Crne Gore, dakako poglavito naše mati-čne države, Republike Hrvat-ske. Sada sam po mojoj služ-bi kancelara najdirektnije uključen u brigu za očuvanje bogatog fundusa sakralne kulturno-umjetničke baštine Kotorske biskupije. Da bi se na tom području bilo što po-stiglo potrebno je uložiti dosta truda, strpljenja ali i znanja. Takav je i moj doprinos ostva-renju velike izložbe „Zagovori sv. Tripunu – Blago Kotorske biskupije“ koja je otvorena u Galeriji Klovićevi dvori na za-grebačkom Gornjem gradu. To je veliko ostvarenje na predstavljanju naše baštine kulturnoj javnosti. Izložbu či-ni izbor od 470 najinteresant-nijih predmeta koji su za tu prigodu znanstveno obrađeni i u popratnom katalogu publi-cirani.

Ulažem također i veliki na-por za obnovu niza naših cr-kava koje već duže vrijeme va-pe za obnovom. Upravo je u ti-jeku obnova monumentalnog sakralnog kompleksa sv. Eu-stahija u Dobroti podignutog 1773. godine, a sada u izuze-tno teškom stanju. Ta je ob-nova u potpunosti pod mojim vodstvom i veliki dio raspolo-

živog vremena upravo tome poklanjam. Vjerujem da je taj trud opravdan unatoč svemu i da je naša današnja situacija slična onoj u vremenima kad je sve to izgrađeno. Ako tadašnji graditelji nisu odustali nećemo ni mi danas. Uz sve to uspio sam objaviti knjigu „Sloboda je biti ljubav“, niz članaka u raznim časopisima te knjigu „Blaženi Gracija iz Mula“ koja je o petstotoj go-dišnjici Blaženikovog života u nebu objavljena u tri različita izdanja”.

**Kako biste ocijenili polo-
žaj katolika u Kotorskoj bi-
skupiji? I može li se ostati
uspravan s nadom u bolju
budućnost?**

“Položaj katolika u Crnoj Gori čini se da ide na bolje. Puno se toga izmijenilo od osamostaljenja do danas, iako mi se čini da nisu svi zado-voljni tim promjenama. Sva-kako pred novom državom, koja svoju samostalnost gradi na povijesnim pravima i tradi-ciji, stoji veliki zadatak na preobrazbi cjelokupnog dru-štva. Na nama je dati svoj do-prinos u tom procesu. Ovo je multietnička i multikonfesio-nalna zemlja i kao takva ona svoje mjesto vidi u Europi gdje i pripada. Dakako da Cr-kve koje ovdje djeluju kao i Država sama očekuju pomoć od strane Europe da bi svi za-jedno uspjeli u svojim nasto-janjima. Stoga nas raduje svaki, pa i najmanji interes Hrvatske i šire javnosti, za nas u Crnoj Gori. Svi nas iz svijeta uvijek pitaju o posto-tku i o broju, a mi se baš time ne ponosimo. Naša snaga je u dugoj povijesnoj prisutnosti i bogatoj kulturnoj i općoj ba-štini koju smo dužni ovdje očuvati. Po natalitetu Hrvata u Boki kotorskoj u odnosu na stanje u Hrvatskoj nema ni-kakve razlike. Pad nataliteta koji je u trendu teže podnosi ova naša mala zajednica. Sta-

nje se mijenja na oči vidljivo iz dana u dan i to je ono što nas pogađa možda više nego drugdje. Pored toga, već duži niz godina u stalnom je porastu trend iseljavanja Hrvata iz Boke. Lako je zaključiti da pogled u budućnost nije nimalo blistav.

Stoga je od iznimne važnosti djelovanje nas svećenika među Bokeljima, jer su njihove oči u nas uprte. Mi im želimo biti podrška i ruka pomoćnica u njihovim potrebama. Preko našeg djelovanja Boka ostaje povezana s Katoličkom Crkvom kao i tijekom duge povijesti. S jedne strane, Kotorska biskupija je u sastavu Splitske Metropolije, i svi naši svećenici, osim dvojice, su iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a s druge strane članica smo Međunarodne biskupske konferencije koja svoje sjedište ima u Beogradu. Naši vjernici su velikom većinom Hrvati i zainteresirani su za kulturna i duhovna događanja u Hrvatskoj. To sve zajedno našu pastoralnu djelatnost u Boki čini vrlo živom i interesantnom. Svi mi ovdje očekujemo značajniju podršku i od strane Hrvatske u našem doprinosu razvoju ovog područja, koje je prisutnost Hrvata kroz povijest tako snažno obilježila. Nadamo se i ta nas nada drži da ćemo u buduću nailaziti s te strane na veće razumijevanje”.

Što drži svećenika u njegovu radu da ne klone duhom? Koliko je važna svećenička duhovnost i što Vam je najveća pomoć u Vašem radu. Mislite li da se život svećenika u Boki razlikuje od života svećenika u drugim biskupijama?

“Od svega najfascinantnije mi je u Boki mnoštvo duhovnih velikana i to velikana vjere. Sveti Leopold Bogdan Mandić, koji je rođen ovdje u Herceg Novom, te je cijeli nje-

gov svetački život bio obilježen Bokom i nošen njenom ljepotom, tako da ga nikad nije napustila želja za povratkom. Iako se njegovo tijelo čuva i časti u Padovi, njegov kult je živ i ovdje. Sreo sam u Boki brojne ljude koji su revni Leopoldovi štovatelji. Blažena Ozana Kotorka koja je isposnički živjela u samom gradu Kotoru, zazidana u čeliji punih 50 godina kao dominikanska trećoredica, koja u sebi spaja ta dva plućna krila Crkve Istoka i Zapada, o kojima je govorio Sveti Otac Ivan Pavao II, na ovom ekumenskom području.

Njena bliskost svakom građaninu Crne Gore bez razlike neodoljiva je i danas. Blaženi Gracija iz Mula, evo već 500 godina svoje sumještane i sve one koji u njegovo svetište usred Mula dolaze, povezuje s Bogom, pomiruje i na pravi životni put usmjerava. Treba biti četvrtkom u njegovom svetištu na Muo i doživjeti tu gorljivu odanost njegovih štovatelja koja se nikako ne smanjuje. Uvjeren sam da se njegovo tijelo čuva i časti u nekoj brojnijoj sredini njegovo proglašenje svetim ne bi bilo upitno. Uz već nabrojene spome-

nut ću i trojicu Bokeljskih mučenika, još iz XIII. stoljeća Lovru, Petra i Andriju. Ovdje, u mjestu Krašići podignuta je crkva njima u čast iako se njihove moći danas čuvaju u dubrovačkoj katedrali. Službenica Božja Ana Marija Marović, bokeljska Dobročanka koja je živjela u Veneciji, ostavila je za sobom redovničku zajednicu koja u njenoj karizmi plodno djeluje širom Italije. Postupak za njenu beatifikaciju je završen i nadamo se skorom proglašenju. Iako je riječ o relativno malom prostoru i brojčano maloj zajednici iz ko-

je su nikli spomenuti duhovni velikani, ni približno nismo nabrojili sve. Oni su naš primjer i poticaj da u nasljedovanju Krista ne posustanemo već zajedničkim snagama u tom cilju uspijemo. Na svećeniku je da bude Kristov u njemu će naći svoju duhovnu snagu i elan. Duhovni nas velikani pomažu i uče bliskom zajedništvu s Kristom to je naša duhovnost.”

Često se govori da je Boka ekumensko područje, kakvog svećenika danas treba Boka i što se od njega očekuje?

“Biti svećenik u Boki nije moguće bez duboke sigurnosti u Kristovu pobjedu. Bez osjećaja za drugoga i drugačijega ovdje nije moguće ni djelovati ni živjeti. Ja nastojim moju otvorenost jedinstvu uvijek pokazati iako je Ekumenski dijalog zbog već svima poznatog razloga u Crnoj Gori i dalje otežan ili bolje reći sveden na minimum. Mislim da se to stanje neće popraviti do poboljšanja odnosa među pravoslavnim crkvama u Crnoj Gori. Tek nakon uspostavljanja komunikacija među njima moći će se uspostaviti i komunikacija između nas kao treće strane. U Boki se Ekumenizam živi u svakodnevnom životu, u obiteljskom i u crkvenom zajedništvu. Moje je područje svećeničkog rada stoga vrlo široko i izazovno po čemu se uklapam u zadanu sliku današnjeg svećenika. Ali ni izdaleka nisam zadovoljan ispunjenjem onoga što se od mene očekuje”.

Koliko je za svećenika važan kulturni rad? Što mediji znače svećeniku? Koliko ih koristi i koliko u njima sudjeluje?

“Osjećamo ovdje stanovitu tjeskobu poradi nedostatka naše prisutnosti u medijima. Postoji također niz pokušaja da se nadiđe taj problem i što manje osjeti, ipak to nije ni

približno dovoljno u ovom trenutku. Povremena javljanja na radio valovima i članci u časopisima doprinose da do čovjeka dođe riječ utjehe, ohrabrenja i nade. Ipak, teško je vjerovati da je opravdano oglašivanje televizije i radija u Crnoj Gori za duhovni sadržaj. Na tom polju potrebno je još puno toga promijeniti poglavito među nama samima. U Boki danas ne postoji nijedno Hrvatsko ili katoličko kulturno umjetničko društvo, a ne tako davno postojao je niz hrvatskih pjevačkih i folklornih društava, npr. Pjevačko društvo Zvonimir u Mulu, Pjevačko društvo Tomislav u Kotoru i drugi. Za svećenika je važno koristiti se medijima koji su mu dostupni i aktivno u njima sudjelovati jer bez toga gubimo na pastoralnom i osobito evangelizacijskom planu”.

Don Pavao, što Vas osobito veseli u Vašem radu?

“U novije vrijeme sve je više interesa za hodočašća Boki i njenim znamenitostima. „Zaljev svetaca“ je od strane mnogih, škola, društava i župa prepoznat kao hodočasnička destinacija. Svi oni koji ovamo dolaze budu ispunjeni doživljajima i obogaćeni iskustvima koja ovdje mogu steći, pa nam se često ponovno vraćaju. Uvijek ih rado primam i stojim im na usluzi. Svećenik, sam i preuzeo sam obavezu biti uz povjereni mi narod, ta mi je obaveza uz hodočasnike draža i čini me sretnijim. Kad je o Boki riječ stoji o njoj rečeno već bezbroj puta da ju krasi tri ljepote: prirodna, kulturna i duhovna. One su ovdje tako fascinantno isprepletene da ih svaki posjetitelj može doživjeti. A onaj tko jedan put doživi Boku kao Zaljev svetaca taj ju nikad ne zaboravlja. U svemu nabrojnom nalazim radost i za sebe uvijek novu pokretačku snagu.”

Fešte i običaji

**Po istoričnim knjigama
i kalendarima, po putu
sačuvanih listova,
plakata, i rasporeda,
po pričanju moje babe
i moje dobro
pamćenje, od
djetinjstva sabrao,
sastavio i uredio,
sljedeće uspomene**

Priredio:
Dario MUSIĆ

Istorične i glavne godišnje uspomene

2. i 3. februara: istorična godišnja proslava
Bokeljske mornarice;

11. juna: proslava pravoslavni Trojičin dan;

18. maja 1890: poblaženje Blaženog Gracija,
Muo kod Kotora;

18-19. setembra 1909: istorična proslava hil-
jadu i stogodišnjica obstanka Bokeljske
mornarice;

24. septembra 1924.godine: Bokeljska
mornarica primila Jugoslovensku zastavu i
dekorisana je bila zastava Sv. Tripuna sa orde-
nom Sv. Save III stepena, dar kralja Aleksan-
dra;

4. novembra 1928.godine: otkriće spomen-
ploče Hrvatskom Kralju Tomislavu prigodom
1000 godišnjice vladanja;

6. juna 1930: velika proslava poblaženja
blažene Ozane;

20. jula 1937: istorični festival Perast – Kotor,

otkriće spomen ploče u Perast na ono mjesto đe
je bio ubijen turski vođa Mehmedaga Rizvanagić
pri navali Turske vojske u Perast, 15.maja 1654.

U juni 1940: velika istorična proslava 100
godišnjica ustanovljenja Srpskog Pj.Dr. Jedin-
stvo

5. jula: godišnja proslava Sv.Ćiril i Metodo
kao zaštitnici Hrvatske radničke zadruge;

4. maja: Sv. Florijan, pokrovitelj vatrogasaca,
ovaj dan bi bio proslavljen od velike parade.

Dočeci vladara

2. Novembra 1872. doček Austrinskog nadvo-
jvode Albrehta;

2. Maja 1875. Austrinskog Cara Franja Josi-
pa i Crnogorskog Knjaza Nikola I

Godine 1885 Austrinskog Prestonasljednika
Rudolfa

5. Oktobra 1888 Engleskog Kralja Eduarda i
njegove majke, Kraljice Viktorije;

7. Maja 1897 Srpskog Kralja Aleksandra
Obrenovića;

8. Maja 1897 Bugarskog kralja Ferdinanda

25. Septembra 1925 Jugoslovenskog Kralja

Otkriće spomen ploče Hrvatskom kralju Tomislavu 1928. u Kotoru

Aleksandra i Kraljice Marije;
3. Augusta 1938. Predsjednika Jugoslovenske
Vlade Milana Stojadinovića.

Veličanstveni sprovodi

Godine 1890. Knjeginja Zorka, kći knjaza Nikole, a žena Petra Karađorđevića, doneseno tijelo iz Rusije Kotor – Cetinje, godine 1905. kao Kraljica Srbije prenesene kosti Kotor – Beograd;

Godine 1900. veličanstveni sprovod književniku Jovanu Sundečiću

Godine 1907. preminuo je na kotorskom pristaništu, na jahti »Rumija« sin Mirka, unuk kralja Nikole, Mihail Pavle. Austrija mu je bila priredila sjajni sprovod;

Godine 1937. veliki sjajni sprovod Dr Karlu Radoničiću, Zagreb – Split – Kotor, priređen od Bokeljske mornarice kao svome Admiralu, i od vlasti kao priznatom liječniku.

Zabave

Evo dokaz kako su se zabavljali gospoda gra-

da Kotora za vrijeme pokladno doba, u ono vrijeme kada nijesu u Kotoru obstojala društva. U nedjeljni dan i u nekoliko kuća priređivale su se zabave za igrom tombule i drugih raznih igra i ples, te bi pozvali svoje prijatelje i počastili bi ih sa slatkišom Pan di Spagna, Crostoli, priganice, lemunada i franbna. Zabava bi trajala do polak noći, i tada svak svojoj kući. U naprijed se ustanovio Slavjanski Dom i tada gospoda bez razlike vjere i stranaka, prešla u njemu na Zabave. Iza toga Srbi osnovali Srpsku Čitaonicu, a posle nekoliko Hrvati Hrvatski »Dom«, pak radnici Srbi Srpsku radničku Zadrugu, a Hrvati radnici Hrvatsku radničku Zadrugu, i tada se svak zabavljao u svojim društvima na svoj način, ali je ovo bilo zlo učinjeno, jer je tada nastala nesloga i mržnja između vjera i stranaka. U ono vrijeme je obstojalo Kazalište i u njemu se zabavljao niži narod. Kako je Kazalište bilo u istrošenom stanju, na to mjesto se podigao Obćinski Dom, a kafanu Dojmi povećali i u njemu se priređivale zabave, koji je mogao svak da uđe u njemu na zabave. Kroz pokladne sezone radnici bi priređivali tri velike maskirane povorke uz sudjelovanje glazbe, rasvjetom baluna, baklje i bengala, a zadnji dan poklada

proslava sa sljedećim rasporedom:

1. U jutro na trgu Oružja bi osvanule zidine kuća u raznovrsnim plakata, a najviše u satire

2. U 1 i pol sat poslje podne veliki i mali bubanj prolazili bi gradske ulice bubnjajući, to bi bio prvi znak zabave

3. U 2 sata Glazba svirajući obilazila bi grad sakupljajući za povorku krabulje

4. U 2 i pol Glazba bi otišla da primi Sudsko vijeće pred Trgovačkom kafanom;

5. U 3 sata Glazba sa Vijećem i sa cjelokupnom povorkom otišli bi pred stanom karnevala

6. U 3 i pol povorka bi krenula okolo grada i doveli bi Mesojeđa Conta Herkulesa na trgu Oružja na suđenje;

7. U 4 sata na istom trgu Vijeće sudaca držu proces proti Mesojeđa Conta Herkulesa i osuđuje ga na smrt paljenjem, zbog što je upropastio i unesrećio toliko obitelji radi troškova i dugova na cijene za vrijeme poklada:

8. Iza suđenja na istom trgu razvile bi se razne vrsne zabave, Glazba bi svirala, bacalo bi se serpentine, coriandole i confeti (zahare), a kada bi to nestalo ondar bi se bacalo žita, šenice, riž. Bila bi lutrija darova i utrka u vrećama

9. U 5 i pol povorka sa Karnevalom krenula bi oko grada i Herkules bi dao zadnji svoj pozdrav gradu, i krenuli bi s njim izvan grada, na stratište na plažu prema Kotoru;

10. U 6 i pol sati povorka bi se vratila u grad sa rasvjetom baluna, baklje, bengala i bacanjem vatrometa, a u 9 sati svi u Dojmi na zadnji Maskirani ples.

Sjutra u zoru seljaci bi uranili da kupe za živine što se bacalo, te je pločnik bio pokriven do 5 centimetara visine. Kako radnici se nijesu mogli zabavljati zadnji dan poklada, jer su bili okupirani da proslava zadnjeg dana poklada sjajnija ispadne, oni bi prvi dan korizme u 2 sata poslije podne otišli sa Glazbom izvan grada da se zabavljaju, i u 6 sati bi se vratili u grad.

Pravoslavni i oni proslavili zadnji dan poklada, ali nije bilo organizirano kao što je moralo da bude. Uprave Srpskog pjevačkog društva »Jedinstvo« priredili bi više krabuljskih povorka, osobito pred ovog zadnjeg rata, sa triofalnim kolima i finim luksurnim odjelima, te se to moglo prikazati i u velikom gradu. Organizator je služio svaku pohvalu, ali nijesam znao koji je.

Običaji koji su se uzdržavali u Kotor i Boku

1. Januara djeca bi hodila po gradu sa narančom da ih gospoda kolendaju, a Glazba bi

održavala koncerat i obilazili grad svirajući;

6. Januara, Sv. Tri kralja, blagoslov vode i narod bi donio kući te vode za slučaj potrebe

19. Marča, Sv. Josip, drvodeljci bi proslavili svoga zaštitnika;

23. Aprila društvo Sv. Giordje sa glazbom i povorkom, okićeni cvijećem, otišli bi na uranak izvan grada na misu u crkvi Sv. Vinka. Poslije podne mladost bi objesili na stablima culjke i pjevalo bi se narodne pjesme. Pravoslavni bi isto proslavili svoj Đurdevdan;

25. Aprila u Perast školska djeca bi proslavila dan Sv. Sisada i Sv. Marka na otok Sv. Giordja, i tun su primali ručak te su se cijeli dan zabavljali. Zadnja nedjelja Aprila prenašanje Gospe iz Otoka u Perast sa procesijom u barkama i puškaranjem, a na dan Sv. Petra sa istim ceremonijama prenos Gospe opet na Otok. Velike subote glorijska, običaj je bio malu djecu već dignuta iz povića voditi ih u crkvu u čas kad bi zazvonila glorijska. Pred vratima kuća u znak veselja ubijalo bi se jagnjad ili kokoš. Na Uskrs blagoslov hrane, a djeca po gradu bi gadjali sa novcima jaja;

Sprovod dr. Karla Radoničića 1937.

1. Maja kroz Boku na pontama mandrača postavile bi se velike grane okićene sa komadićima robe raznih boja, a u 5 sati jutro Glazba bi svirala okolo grada, to je bio običaj jer bi bio početak dobrog doba;

15. Maja u Perast prigodom uspomene Turske navale u Perast gadjao bi se kokot, ko bi ga ubio dužan bi bio da plati bario vina a on bi dobio na dar šugaman.

Tri dana pred Spasovdan u Kotor bi se održala tri male procesije sa školskom djecom. U ponedjeljak na misu u crkvu Sv. Vinka i blagoslov polja, utorak na blagoslov u crkvi Sv. Josipa i blagoslov mora, srijedu u crkvu Sv. Marije Koledjate i blagoslov rijeke i četvrtak kroz selima procesija od granice do granice, a poslje podne svaka obitelj bi pred crkvom donijeli hranu i počastili svakog. Taj dan bi se pojele vilice od praca, koje bi spremali baš za taj dan.

Na večer Vidovdana, Ivandana, Petrovdana i Ilindana po Boki pred kućama palili bi se ognjevi i preko ognjeva bi se skakalo. Jednu godinu sam se nalazio u strica na Muo i videći kako skaču, skočio i ja, ali kako sam bio mal, skočio

u oganj i da me nijesu potegli, bi se zapalio kao karneval. Kod pravoslavnih isto su i oni palili kroz selima pri udadbi pred kućom mlade, izvela bi se kola i u čast nevjeste pjevalo bi se narodne pjesme. Kum bi dobio od nevjeste dar tortu, košulju i šugaman.

Kada bi se gradile kuće i kada bi se podigla do krova, krov bi se okitio granama masline i na grane raznovrsnih komada robe, to je bio dar gospodaru kuće, a gospodar je bio dužan svakoga počastiti, ovo se zove kita.

22. Novembra, Sv. Cecilija, pokroviteljica muzika, glazbari bi proslavili svoj dan svirajući okolo grada koncerat i priredili zajedničku večeru.

Savci i brijači su imali svog zaštitnika Sv. Amobon, svoju zastavu, danas se nalazi u muzeju Bokeljske mornarice.

U ono vrijeme svi zanati imali su svoga zaštitnika, pak i mesari, kovači, zidari i onopari, mislim da je ovo poteklo od Mlečana;

4. Decembra, Sv. Barbara, na ovaj dan je bio običaj svariti za objed bob, fadjole, riz, žito i šenicu, ovo se zvalo varica i svak je to slatko ručao, pak i ja;

13. Decembra, Sv. Lucija, majke bi djeci objesile bječve na komin, a vesela djeca bi otišli vidjeti što im je Sveta Lucija donjela;

Pravoslavni su bili osnovali godine 1862. Srpsku gardu da proslavu Trojičindan. Godine 1914. Srpska garda je ukinuta od iste svoje Uprave. Ova proslava je bila vesela i dobro organizirana;

Godine 809. osnovala se Bokeljska mornarica, a 13. Januara 1947. godine tradicionalna istorija Bokeljske mornarice bačena je pod nogama.

Na Badnji dan u zoru mladost sa tamburicama obilazili bi od kuće do kuće svirajući da ih razveseli i bili bi počašćeni sa kafom, rakija i priganice, tada bi se postavila grana, okitili kuću sa lovorikom, ispred vrati kuće badnjaki. Uvečer bi se donijeli na paljenje, domaćica bi posula sa šenicom, a domaćin bi badnjake blagoslovio sa vinom. Ovako je isto sljedilo i kod pravoslavne vjere. Poviše vrati od butige postavila bi se grana lovorike zabodena na naranču. Iza ponoćne mise na trgu bi se postavili vatrometi, uz svaki tamburice i puškaranje. Na dan Božića svak se veselio, puna kuća svega i svašta. Poslije podne grupe tamburica bi opet posjećivale kuće da ih razveselu.

Žalim što su tri dijela svih starinskih običaja nestala. Ja sam zabilježio ovo što sam znao, a ima još toga dosta ali mi nije poznato.

Pabirci

Godine 1698. poslani su bili iz Rusije 16 mladih Rusa na nauku pomorske škole u Perastu pod upravom učitelja pomorskog kapetana Marka Martinovića.

Godine 1948. priredila se proslava 250-godišnjice prve pomorske veze Boke sa Rusijom. Radi ove proslave ujedinile su se tri glazbe Boke Kotorske, Kotor, Tivat i Ercegnovi. Proslava se održala dana 21. novembra 1948. godine sa sljedećim programom:

U Perastu u 9 časova jutro otkrivanje spomen-ploče na kuću dje je u ono doba bila Pomorska škola i otvaranje Muzeja uz sviranje glazbe i pjevanje hora;

Istog dana u Kotoru u 5 sati poslije podne ujedinjene glazbe su održale koncert na trgu Oružja. Učitelj Tripo Tomas je dirigirao svoju komponiranu uvertiru Bokeška noć, Tripo Djurašević -Zvuci ispod Lovčena od D. Petrovića, a učitelj Ivan Bagatella uvertiru -Ivan Susanjin od Glinke. U 9 sati večer održala se Svečana akademija u fiskulturnoj dvorani Kotor, sa pjevanjem hora i glazbenog koncerta. Tu večer je učitelj Ivan Bagatella dirigirao uvertiru od učitelja Čajkovsky, kompozicija- Godina 1812, rat između Rusije i Francuske, ulaz i izlaz Fran-

cuza iz Moskve. Sa horom Kotor-Ercegnovi dirigovao je Antun Homen:

1. Crnogorske pjesme od A. Pogačara;
2. Bokeljsko kolo od J. Brkanovića;
3. VII rukovet od Mokranjca, hor Ercegnovi.

Pri ovoj proslavi učitelji koji su upravljali glazbom i horima bili su naši domaći Kotorani.

Godine 1933. nalazila su se nekoliko engleska ratna broda u Boki Kotorskoj, Tivat. Pri toj prigodi pjevački mješoviti hor Sv. Tripuna, koji su bili dobro izvježbani pod upravom učitelja Antuna R. Homena, na brodu Glorious, nosač aviona, održali birani koncert. Prva tačka programa su zapjevali jugoslovensku himnu, a zadnja englesku na engleski jezik, uz burne aplauze posade, koji su morali himnu opetovati, i nemoguće vjerovati da Kotorani pjevaju njihovu himnu na engleski jezik, to im nije poznato. Iza koncerta pjevači su bili počašćeni raznim delikatesnim jelima, te su ih oficiri sa bijelim rukavicama služili. Po uputu Admirala Fischera komandant broda zazvao je predsjednika i učitelja hora i u ime Admirala zahvalio na njihovom posjetu.

Iza par dana Admiral poslao je u počast hora englesku glazbu od 60 glazbara i odsvirali su birani koncert na desnu stranu glavnih vrata ulaza u grad. Tako uz hor dobio je i počast grad Kotor.

Sa sjeverne strane izlaza izvan grada preko

Karnevalske fešte u Kotoru

dugog kamenitog mosta, sa lijeve i desne strane mosta bili su podignuti zidovi od 2 i pol metara visine sa rupama, zvate puškarice, a u sredini mosta, isto sa lijeve i desne strane mosta, bile su stražarnice, koje se i danas vide dje su bile.

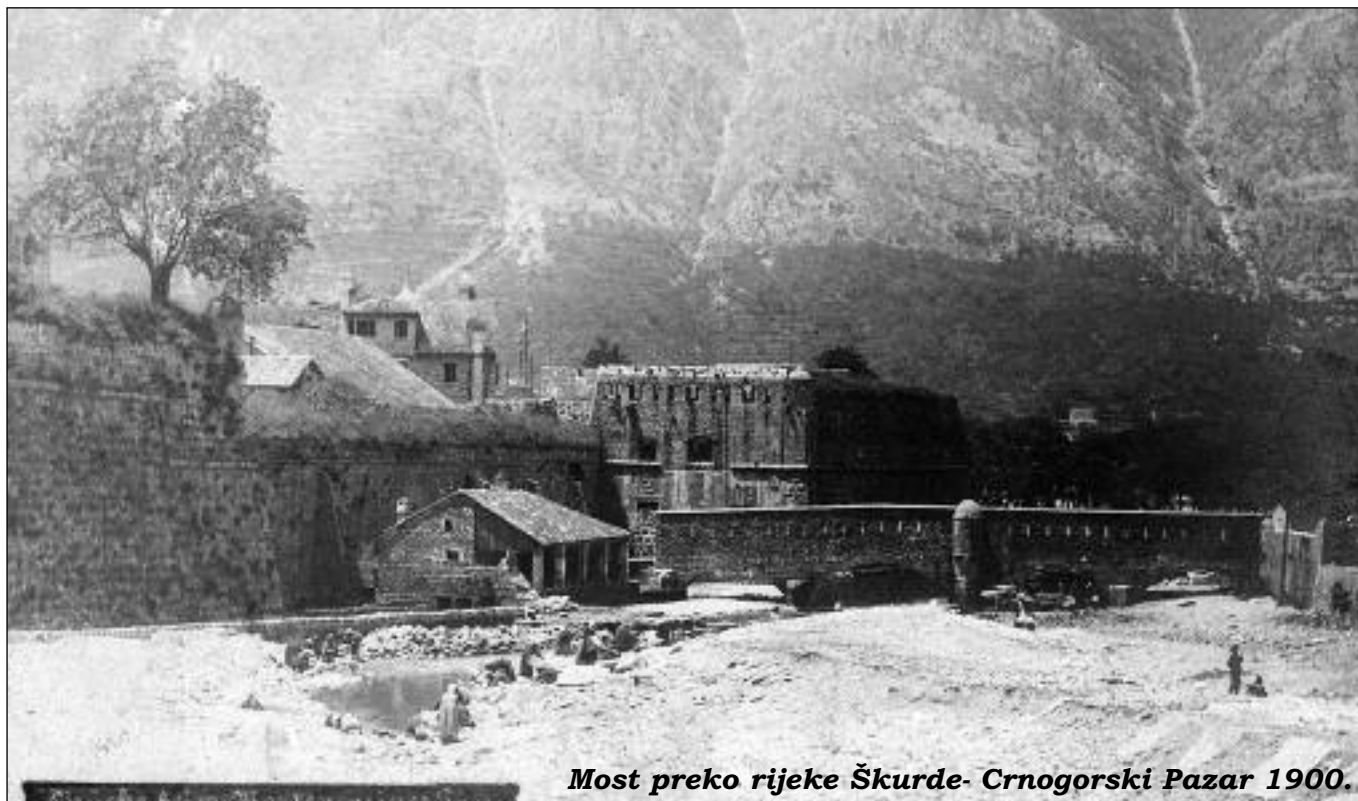
Prolazeći preko toga mosta koji je dug, osoba se morala okrenuti na desnu stranu i proć ispod jednog tunela ispod bedema, dug 12 metara, preko tog tunela izašlo bi se na Crnogorski pazar. Ja se dobro sjećam, koji sam preko toga tunela od djetinjstva mnogo puta prošao. Austrijska vlast je taj tunel digla između godine 1894. do 1912, tada se ja nijesam nalazio u Kotoru. Pri rušenju tunela ostali ispod ruševina dva radnika. Zidovi koji su postojali na most digli su se 1914. godine.

Prolazeći preko puta od trgovišta do mosta Centrale, prama brodovima što su prodavali vino, na bedemu pri zemlji nalaze se jedna zazidana vrata, zvata za vrijeme Mlečića de portela. Ova vrata su služila u ono vrijeme kada je more bilo do bedema grada, kroz ta vrata bacao se smet u more. Poviše ovih vrata na bedemu je bila mala kapelica Sv. Ivana zvata San Giovanni de Portela. Na kotorskom brijegu zvatom Kastio (Castello) nalazi se tri mala poljica po imenu Sv. Ante, Sv. Jerolim i Sazanzio, i po ovome govori se da je izašao naziv Šuranj.

U Kastio se nalazi u ruševinama kapelica Sv. Stjepana. Vrata zvata de Portela nalaze se danas

na desnu stranu vrata koja se otvorila na bedemu za poč u kupalište .

Otrag mnogo godina pak unaprijed vidili smo nekoliko sjajnih proslava zadnjeg dana poklada. Osobito godine 1930. kada su Muljani došli kao afrikanška vojska sa vojskovođom Lugando (Milo Vujošević) da osvoje Kotor. Narodna kotorska vojska, na čelu vojskovođa Karampana (Artur Muck), po dozvoli pukovnika Dragomanovića, zatvorila vrata grada i dočekali su ih na bedem grada. Afrikanci došli na obalu, a Lugando predaje notu vojskovođi Karampana da se grad preda, koji nije htio priznati, a tada je počelo sa bedema puškaranje ručnim bombama (petarde). Vojskovođa Karampana zazvao je vojskovođu Lugando kroz rupu puškarice vrata grada daje mu slobodu da uđe u grad, ali samo da vojska prođe preko Kotora, i tada su se vrata otvorila a Afrikanci su dobili na trg Oružja minazu i krenuli naprijed. Ovo je bilo interesantno gledati. Jugoslovenski oficiri pomnjivo su pazili i rekli ovo je šala, ali njima nije treba da se vježbaju za otići u rat. Nazad nekoliko godina vidili smo lokomotivu, električni tranvaj, triumfalna kola, reklamu u rilijevu nekoliko tvornica. U ono doba Kotor je bio u Dalmaciji na drugo mjesto, a Zadar na prvo, koji su ga nazivali radi zabava Cattaro figliale di Zara. Od godine 1941. je nestalo ove i ostale zabave.

Most preko rijeke Škurde- Crnogorski Pazar 1900.

KOTORSKE BOTUNADE

San snova

Piše:

Vlasta MANDIĆ

Kate: Alo, alo, File! Jesi li se spravila? Ajde movi se, čekam te na taracu od novoga hotela... Kako, kojega hotela? Pa na taracu hotela Slavija II.

File: Jedva te čujem. Rekla si na taracu hotela Fjord II.

Kate: Nećemo u Fjord II, ne pjaža me, nekako je starinski. Para mi kao austrougarski hotel. Idemo na Slaviju II. To ti je moderan hotel. Sav je u visinu, para kao da čini konkurencu Lovčenu. Na svaki pjan ti je drugi divertimenat, pa biraj: očeš li kazino iliti ga kazino, pa bazen, pa razni restorani, a svijeta od svake bande i nacije. Lijepo ih je gledat kako pasaju. Svi su intonani kao da idu na banket ili u vižitu.

File: Kako smo se samo brzo izvicijali. Bez malo ćemo svakome naći falju, a do juče Kotor nije imao ni jedan šesan hotel.

Kate: To su ti tempi pasati. Ovo ti je sada grad od svijeta i svijetla. Nego ne mudruj vengo kreni. Sve ostale belece sam avizala. Dolaze!

BEPA: Napokon smo i mi arivale.

TONKA: Juče sam vam bila na svečanu aperturu od hotela. Cijeloga sam vižitala. Ne možeš prepoznat ni mjesto, ni obalu ovoga staroga- novoga hotela Slavija II. Ko da nisi u Kotor. Sav se raširio po dužini, od Gurdića do Peluzice, a po visini samo što ne dira Vrmac. Od njega se ne vidi Škaljare. Nije ni greota, sav je ionako rašvandran, nešesan - velike štete! Pogledaj, obala ti je sada sve do Luže. Baš ben fato, ionako je more bilo glibavo, smrdljivo, puno smeta. Li-

jepo što su ga nasuli i zasuli i sada se imaš, komodno, đe sunčat, igrat golf, tenis, sve je salizano.

Kate: Sada smo bliži i otvorenom moru. Divota! Eto nas kao u Abu Dabi. Čim popijemo kapučino idemo se okupat u novi bazen.

TONKA: U bazenu imaš šank pa ćemo se banjat i piti kafu. Fala ti Bože, što živimo u ovo vrijeme. Ko je ovo sve zamislio i ogradio, treba mu dići monumenat.

Mare: Ma, ovo mi se sve para čudno. Vidite li neku izmaglicu koja je sve obavila.

TONKA: Ajde Mare, vazda dimiš. Ajde ti kod očalinka neka ti da nove okjaline. Largaj se jadona, uživaj. Nemoj vazda perikulavat. Treba frajat.

File: Kotor ovo ne pamti. Ali ovo vam nije ništa. Jeste li bile na San Dovani sa novim liftom? Ja i Marijeta smo bile prije neki dan.

TONKA: Mi bome nismo. Ko će sve stić vižitat.

File: Moram vam sve špijekat. Na Gurdiću je ulaz u tunel. Jest malo usko, nema mjesta za toliko turista. Na rivu su akoštala dva vapura svaki sa po sedam spratova i sa po 2000 turista. Od tunela navalili turisti iz Budve i Tivta, a sa apartman-skog naselja na Vrmac spustili se Norvežani, ko kolima, ko pješke, niza stranu. Bome, nisam ti bila rada ući, bojim se od pipištrela, a i buža je mala.

MARIJETA: Koji pipištreli, koja buža?! Sve se zaboravi kada dođeš ispred buže. Sija ti velika zvijezda repatica, a na njoj se lučida ime „Tunel od amora“. Iznad je đirašol, pa je cijeli San Dovani iluminan. Oh,oh! Zato

se mora ulazit u parove. Sva sreća da smo intrale na dva Francuza. Ja jednoga a File drugoga smo ufatile šotobracu. To su ti jadna Francuzi, odma su prifatili, parali smo kao precizi parovi. Čim pasaš u tunel dočeka te lagano osvjetljenje, tek da prst pred okom vidiš. Zidovi okićeni cvijećem i bršljanom, gardelini i slavuji cvrkuću, a potocić žubori. Vazduh pun romantike! Odjednom, ja ti čujem tras, pljas. Okrenem se oza da mene i imam ti što i videt. Moja ti File šklapa Francuza. Pripetala mu je tri škopacuna za uši. Sve je pošlo remengo.

File: Nego kako! Samo što smo ušli, a on ti mene zgrabio i poljubio po francuski.

TONKA: Ludačo jedna, samo divljake se danas biju. Trebala si lijepo panut u afan od gušta. Đevojka si, ko ti što može pribokat. Možda bi naučila i francuski, nikad se ne zna.

File: Pa što ako se nisam do sada udala. Iako sam usiděllica, zna se ko sam i što sam! Ne mogu se ja kortedavat sa svakim. Valja imat krijance.

MARIJETA: Meni je bilo fino, nije mi, nijanka, palo na um da se bijem. A znaš, aria je od ljubavnog inšpiraciona. Ah, ah, nema ti amora bez Francuza.

TONKA: Nemoj mi zaboravit i Talijane. Kvando i kvando mi se prištanpa tenente Vitorio, o mama mia!

MARIJETA: Nego, ajdemo dalje. Kada smo ti došli do lifta – kabina sva u staklo, a sa strane kipovi bijelih anđela. Lebdiš, ni gore ni dolje, blažena atmosfera. Iz daljine su čuju umilni zvuci harfe, a blagi glas anđela nas prati- vi najhrabriji koji ste ušli u mrak utrobe majke Zemlje ne

gubite nadu, povratite snagu i mir na putu izlaska- ka svjetlosti. Božja providenca je sa vama!

Kate: Ja ti tamo neću oditi ni sa Francuzima ni sa Talijanima. 'bem ti ja ljubavni tunel!

Mene strah i doma kada nestane letrika. Nastane rusvaj dok ne nađem šteriku.

MARIJETA: E, ma kada izađeš na vrh San Đovanija, ke be-la vista i pjačer. Puknu ti pred oči: kazina, hoteli de lux, kafići, restorani, promenade uza skale- niza skale, perfin i pista za helikopter - sve milioner do milionera, face od svijeta. Vidjela sam princa od Monaka, Đorđa Klunija, Al Pačina, Berluskonija, Pamelu Anderson, princa Čarsla i Kamilu. Samo što sam se okrenula prema vrhu od tvrđave, a Anđelina Đoli snima scenu, surgaje se niza stranu- pravo u Špiljare. Kažu čini se film od akcije „Klošar davi kokara“. Vidite li vi da smo postali epicentar od svijeta.

TONKA: Ja znam da smo bili epicentar od zemljotresa. Ne bi ti se voljela nać u ljubavni tunel ni sa Klerk Geblom, kada, ne daj Bože, zatrese.

Mare: Kada pogledam prema San Đovaniju sve mi je neka izmaglica. Diže se i spušta. Što li je to ?

MARIJETA: Nemojte više abadat Maru i njenu izmaglicu. Kviri nam gušte. Mare, unesi se malo u ovaj scenario i uživaj kao mi. Ovo ti je kulmen!

Mare: Neću vam se više plekat, ma mi se isto čini da ovo ne može biti istina.

MARIJETA: Ko te samo doveo s nama da nam kviriš gušte, baš si plintava. Nisi ti jade za ovoliko grandecu. Ajde doma, fregaj, lavacaj Matove mundantine i šufigavaj.

ANE: Sve vas slušam i slušam atento. Ništa od toga ne bi valjalo da nije napravljena zaobilaznica i to sa duplom trakom, u oba pravca. Moj Toni je bio glavni inđinjer. Kad dođeš do Jugodrava samo skreneš. Stara rota od puta je ispravljena, pa u

jedan bot dođeš do Troice. A onda kanicom zaobilaziš Škaljare, lagano se penješ do San Đovanija, prolaziš tunelom i mostom preko Špiljara i izlaziš na četvrti put. Cijeli zaliv i naš lijepi Kotor ti je pod oko. Od Troice do tunela napravljena su odmorista sa šentadama, za kola i za ljude, da len travaju i uzdišu dokle gledaju tu belecu.

MARIJETA: Znamo, znamo. Nama se ne treba penjat na tu kotu kada nam je na nulu, arazo mora- sve što nam treba. Ja ti se vozim samo tunelom. Sav je u svijetlo ko da sunce grije, aria mu je ekološka, prosto da se zaustaviš i popiješ kafu.

TONKA: Na proširenju su napravili kafić, a terasa mu je u jednoj pećini koju su izdubili radi velike vode. Bistra voda s Ivanovih korita pada u slapove, a djeca se prskaju. Da živce odmoriš.

Kate: Sve vas slušam i pitam se de je najbolje poč za zabavit se. Ovo u hotelima i bazenima je lijepo ali dosadi i samo gledat. Oćemo li sutra sve zajedno na San Đovani. Dolaze novi brodovi, bit će turista. Stat ćemo u filu pa što ko ufati. Je li tako?

Mare: I na tu zaobilaznicu vidim neku sumaglicu. Sve je veća i veća, sve je prekrila.

Kate: Ubi mi gušte Mare, đavolice jedna ah, oh, oh... ko to više... ko to lupa... kuc, kuc... tup, tup...

ANE: Diži se Kate, evo je skoro svanulo. Pola ure udaram na vrata. Jesi li se probudila?

Kate: Ane moja, jesi li ti to? Ne mogu doći k sebi. Sanjala sam ti jedan krasan san. Nisam čula ni žveljarin da zvoni. Tolike ljepo sam ti sanjala. Od sreće sam otežala, nisam mogla ni nogom mać, niti se dići iz kreveta. Sve me nešto guralo nazad u krevet.

ANE: Danas je Badnji dan. Dogovorile smo se rano dići, kako merita, i napraviti priganice. Što je tebi jadna?

Kate: Teško meni. Nisam ni kvas namočila. Ao, neću stići, a dolaze mi one naše belece.

ANE: Meni se kvas digo, evo sam donjela pa ćemo zajedno smutit. Ja ću skuvat jednu bijelu, brašnastu krtolu, suhice poškopit sa rumom, neka se staledaju. Dodaj mi brašno. Nagrataj kore od naranče, pazi samo da su domaće iz đardina.

Kate: Evo ti uzmi, a ja ću mutit. Dobro je da sam preksinoć pokišala bakalaj. De Badnji dan bez bakalaja.

ANE: Muti, muti, ima što od tebe. Ako si još sanjala hm, hm, znaš već što, neće te ni motorin stić.

Kate: Ovakav san ti rijetko dolazi. Nije ono što misliš. Kada arivaju naše belece sve ću Vam potanko reć.

ANE: Čuješ li ih kroz kaniželu? Evo ih! Izvolte, šinjore moje. Čekaju vas tople priganice i bićerin prošeka. Samo napred u tineo.

MARIJETA: Divnog li božićnog ugodaja. Kako ti je lijepa ova gvantijera, baš za priganice. A suve smokve su di prima kvalit.

Kate: Služite se, a ja ću vam špijegat štosam noćas sanjala. Kao dozivamo se mi da idemo u novi hotel Slavija II. I nađemo se u jedan fantastičan hotel, pijemo kafu u kupaće kostime za šankom, perfin u samom bazenu, tunelom kroz San Đovani prolaze turisti do vrha. Tamo sve milioner, do milionera - poznate face. Tonka, bio ti je tamo i tvoj obožavani Đorđ Kluni. Ali, baš sam luda, koja fantazija... Ma nije važno, neću vam više ni rijeć reć. Sada mi je sve blesavo. Glupi san, a ja mislila oprave... Sve ste se oduševljavale kao i ja, samo je Mare ronal. Sumaglica tamo, sumaglica onamo! Svaka ti je na mjesto, Mare moja.

Mare: Što ćeš, ja sam ti i u san realna.

Kate: Podignimo bićerine! Ne-ka vam je svima sretan Badnji dan, Božić i Nova godina. Sve u zdravlju, ljubavi i veselju. Život je kratak, ali neka nam bude sladak! Svega će bit, ako će nas bit! Živjeli!

Mreža intriga

Piše:
dr Savo MARKOVIĆ

Bartolomeo Brutti, 1557.-1592.

Jakovov brat Bartolomeo, rođen 1557.godine, najznačajniji je predstavnik posljednje ulcinjske i prve koparske generacije Bruttijevih. Njegovao je kontakte s rođacima koji su bili prihvatili islam, kao njegov pretpostavljeni srodnik Sinan-paša. Obučavan je kao šesnaestogodišnji „giovane di lingua“ u Carigradu, od lipnja 1573. g., da postane mletački dragoman. Međutim, kako se pokazao nesklon jezicima, mletačko Vijeće deseterice je 1574. g. ovlastilo baila da ga otpusti iz Carigrada i pošalje u Veneci-

ju. Nekoliko mjeseci kasnije on se vratio u Carigrad, a novi bailo piše u siječnju 1575. da je Bartolomeo stigao iz Rima, da bi nastavio s učenjem tursko-osmanskog jezika. Nakon puta na Apeninski poluotok i u Dubrovnik u ljeto 1575. - da bi između Osmanlija i kršćana pomagao u razmjeni zarobljenika, zatočenih još od Lepantske bitke - napustio je Carigrad i vratio se u Kopar zbog rješavanja obiteljskih stvari poslije smrti brata Marka. Spontano je odlučio oprostiti se od zvanja tumača kojem nije bio sklon, vjerojatno već i do tada boraveći u palači kao povlašteni bailov obavještajac.

Bartolomeo je prema španjolskim izvorima služio kao španjolski špijun u Carigradu

Brutti, jedna od najznačajnijih obitelji mletačkog „kolonijalnog“ plemstva, koja je isticala svoje drevno podrijetlo - „famiglia dei Brutti Romani“ - do društvenog izražaja došla je u različitim sredinama talasokratske Republike: u Draču (do 1501.), Ulcinju (do 1571.) i Kopru (do početka XX. stoljeća), ali i u latinskoj četvrti Carigrada, Peri

između 1574. i 1579. g., iako o tome nema poznatih podataka u mletačkim izvorima. Fernand Braudel ga dovodi u vezu sa dvostrukom, ako ne i trostrukom špijunažom. Značajno je da je pisao španjolskom kralju Filipu II. U prosincu 1577. Bartolomeo je po-

novno bio u Carigradu, ovoga puta u pratnji Giovannija Marigliana, poslanog u tajnosti od Španjolske da bi ugovorio mir s Portom. Od tada se on u potpunosti posvećuje političko-diplomatskim pitanjima, koristeći se spomenutom rodbinskom vezom sa Sinan-pašom.

Nije prošlo mnogo vremena do kada se Bartolomeo našao u mreži intriga koje su učinile da 1578. g. putuje u Poljsku, kao i da sudjeluje u prijemima oko moldavskog prijestolja, da bi 1590. g. bio i primljen u poljsko plemstvo. Otomansko-poljski mirovni pregovori obavljani su te godine posredovanjem Engleske, zauzimanjem Bartolomea Bruttija, „agente del Principe di Moldavia“, u Varšavi i Carigradu. Svojem se starom prijatelju, Dubrovčaninu Tomi Nadaliju, liječniku i krakowskom kanoniku, Brutti prethodno povjerio: „ancor io ho di figlioli et vorrei vedere qualche premio di questa mia servitù.“

Brutti je Petru Șchiopul-u (Hromom) spasio život od Turaka, a kad je ovaj postao vojvoda (1574.-1579.), pozvao je Bruttija, dodijelivši mu zvanje tajnog kancelara i savjetnika

te je on, postavši diplomat i za vojvodstvo i za Portu, zaigrao važnu ulogu u političkom životu Moldavije. Bartolomeo je poveo dvojicu svoje braće, Cristofora i Benedetta, sa sobom u Moldaviju, gdje su mu bili dodijeljeni i zemljišni posjedi. Položaj mu je davao toliko ovlasti da su ga se plašili i moldavski boljari. Iancu Sasul (Saksonac) je 1579. g. iskoristio oslabljenu poziciju Șchiopul-a i pozajmivši novac od Bruttija, dospio na njegovo

mjesto, dok se Brutti našao u njegovoj sviti, zadužen za financije i posredovanje na Porti. Sasul je ubrzo pao u nemilost Porte, a na prijelazu kroz Poljsku uhićen je i dekapitiran 1582. g. u Lavovu. Položaj je ponovno naslijedio Șchiopul (1582.-1591.). Tada je Bartolomeo dobio titulu cubicularius-a (komornika). S obzirom da je Mihnea II. Renegat u Vlaškoj bio nećak Petru Șchiopul-a, Brutti su imali konzistentan politički utjecaj u oba vojvodstva. Trudili su se održati na vlaškom dvoru zahvaljujući Sinan-paši, što je posebno odgovaralo Bartolomeu, njegovom povjereniku u pregovorima vođenim u Poljskoj za zaključenje otomansko-poljskog mira.

„Levantinul catolic“

Brutti je 1587.-1591. g. bio promoter unitarne vanjske politike Vlaške i Moldavije, a u vrijeme katoličke ofenzive u Moldaviji u epohi Petru Șchiopul-a, spominje se 1587. g. oko dovođenja isusovaca iz Rima u Iași. Bartolomeo je tada pisao papin-

skom nunciju za Poljsku da sa nadbiskupom Lavova osigura duhovne pastire (franjevce i isusovce, poglavito iz Poljske) za možda nešto uvećan broj od 15.000 katolika, koji bi se borili protiv „heretika“ (protestanata, husita) iz Transilvanije, a bili smješteni u mjestima nastanjenim Mađarima i Nijemcima. U studenom 1588. je kao komornik moldavskog vojvode iz Bresta obavještavao papinskog nuncija u Poljskoj da je vojvoda osigurao isusovce dajući im još dva mađarska sela, koja su bila Bruttijeva. Bartolomeus Brutus je i sam pomagao u tjeranju „heretika“ i oženjenih svećenika iz tamošnjih katoličkih crkava i župa. U pismu iz prosinca 1588. g. koje je Brutti iz Bresta poslao kardinalu Peretti-ju de Montalto, ističe da je franjevcima namijenjen samostan u Bacauu. Brutti je bio povezan sa kasnijim papom Sikstom V., papi Grguru XIV. pisao je 1591., a Klementu VIII. 1592. godine. Njegove aktivnosti su svakako nailazile i na otpor pravoslav-
nih, koji su branili vjersku većinu.

Za dinastičku samostalnost Portugala

Brutti je bio aktivan i na drugim političko-diplomatskim poljima. Umjesto da promovira poslove Venecije i da služi, kao ranije, politici Španjolske, u vrijeme portugalske dinastičke krize projektirao je jedan pothvat Turaka protiv Španjolske u korist portugalskog pretendenta na prijestol dom Antónija I. (Prior de Crato) te je već 1. lipnja 1587. godine obdržavao epistolarnu korespondenciju s Elizabetom I., kraljicom Engleske. Kraljica je podržavala por-

tugalskog sukcesijskog protivnika Filipa II., razmišljajući još 1585. o vojnom pothvatu s Muratom III. protiv zajedničkog neprijatelja, a posebice u vrijeme priprema španjolske flote, koja je 1588. godine trebala izvršiti invaziju na Englesku, prije svega zbog pomoći koju je pružala Španjolskoj Nizozemskoj. Po Bruttijev su angažman od značaja bili i gospodarski interesi Engleske u Osmanskoj Imperiji i u zoni njezinog utjecaja, ojačani osnutkom Levantinske Kompanije. Povlasticom komercijalnog karaktera Petru Šchiopul-a od kolovoza 1588. g., kojoj je Brutti osobno doprinio, osigurao joj je stabilan trgovački promet s Molda-

vijom.

Bartolomeo je bio poznat i kao trgovački poduzetnik. U Bukureštu je 1589. g. dugovao „tri sume“ aspri Mihnei II. Renegatu, vojvodi Vlaške. Od trgovine nakitom i zaradom od novčanih špekulacija tributom koji je Moldavija morala plaćati Porti on i njegova braća stekli su značajan imetak. U kolovozu 1584. g. spomenuto je kako Bartolomeo Brutti „ha mandato a suoi a Vinetia sei mila ducati ungheri“. Dobri odnosi sa braćom Cristoforom i Bartolomeom Bruttijem omogućili su trgovac

kompaniji Venecijanca Antonija Parute razvoj poslovanja s rumunjskim vojvodstvima, kao i sa tržištem tada poljskog grada Lavova (Leopoli). Tako je Paruta postao opskrbljivač nakitom vojvode Mihnea II. Renegata (1559.-1601.), dok su agenti njegove kompanije, prolazeći s olakšicama kroz moldavski teritorij, često bili ugošćavani u Iašiju, u prebivalištu Bartolomea Bruttija, odakle su kretali za Lavov. Ovaj rođeni Ulcinjanin bio je oženjen Marijom de Plebe, rodicom carskog dragomana Matthiasa del Faro, iz obitelji iz koje je bila i njegova strina. Njihov sin Antonio-Stanislaw, rođen 1578.

g. u Kamieniec-Podolsku, kojemu je kao dvanaestogodišnjaku od pape ishodovao crkveni beneficij, bio je opat. Brutti je svoje prihode od carina vojvodstva ustupio dubrovačkom diplomatu i teologu Dominiku Đurđeviću.

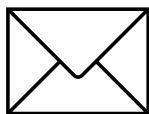
Mnogostruko dokazana sposobnost Bruttija ipak ga nije zaštitila od mržnje zagriženih neprijatelja. Uhićen blizu poljske granice dok je pokušavao pobjeći iz Moldavije, Brutti je po naređenju novog moldavskog vojvode i njegovog dužnika Arona Tiranina (1591.-1595.) zadavljen u zatvoru od strane Osman-

lija u proljeće 1592. g., kada je već bio izgubio politički utjecaj na vojvodskom dvoru. Prekasno je stigao čauš s porukom Sinan-paše da se dovede u Carigrad.

Izdanci obitelji Brutti su svojom službom mletačkoj državi, u kojoj su zauzimali istaknute položaje, učestvovali u brojnim pothvatima Prevedre Republike. U koparskom muzeju se čuva kameni spomenik Agostina dei conti Brutti, biskupa Kopra 1733.-1747. g., s plemićkim grbom koji ima ishodište u heraldičkoj kompoziciji koja se vezuje za primanje u poljsko plemstvo Bartolomea Bruttija. U koparskom arhivu čuvaju se i dokumenti Bruttijevih; pisma contea Agostina Bruttija, koji je 1809. g. postao senator napoleonskog kraljevstva Italije i posljednje godine svojeg života proveo u Veneciji pod austrijskom okupacijom. Grana Bruttijevih koja je potekla od Jakova, sina ulcinjskog branitelja, ugasila se prvih godina XX. stoljeća. Palača Brutti u Kopru iz XVIII. st. sada je općinska knjižnica.

Unutarobiteljska i međuobiteljska staleška solidarnost i utjecaji koje je ostvarila na mnogim dvorovima i zemljama Europe, učinila je izuzetno značajnom ovu familiju za Veneciju, kojoj je kroz neposrednu suradnju s njenim bailima u Carigradu bila posebno odana. Znanost se njom sustavno počela baviti prije više od jednog stoljeća kroz djela talijanskih historiografa, da bi posebno u djelima rumunjskih povjesničara Andreia Pipidija i Cristiana Luca te izraelske znanstvenice Elle-Natalie Rothman bila prikazana njezina povezanost s ovim prostorima, kao i sva kompleksnost diplomatske i političke prakse i interesa međunarodne trgovine, kojih je više stoljeća bila neposredni protagonist.

Imate riječ

Tko je Željko Filičić?

Poštovano Uredništvo,

U Hrvatskom glasniku broj 53/54 kolovoz/rujan 2009. na stranici 53 pročitali smo pismo "Složna braća kuću grade". Uputila ga je Hrvatska građanska inicijativa (HGI), politička stranka Hrvata Crne Gore, a naslovljeno je predsjedniku NVO Hrvatsko građansko društvo Crne Gore dr. Ivanu Iliću, Upravnom odboru HGDCG i Uredništvu Hrvatskoga glasnika. Ne želim komentirati sadržaj pisma i namjere sastavljača toga štiva, jer svaki dobronamjerni čitatelj lako prepozna njegov jezik. No, kao dugogodišnji prijatelj gospodina Željka Filičića ne mogu ne reagirati na riječi koje su mu upućene. U tekstu, između ostaloga, piše: Zašto se služite potpisom nekog ubogog i nepoznatog čovjeka (Filičića) da sve Hrvate, osim čelnika HGD-a, proglasite psihijatrijskim slučajevima, a zatim veličajući čelnike HGD-a gosp. Ilića i Šuberta pronađete Bunjevce u Crnoj Gori. Tako pisati o čovjeku kojega se ne pozna i dodati mu takve neprimjerne i neukusne epitete, govori o kulturi i namjerama sastavljača pisma.

Prezime Filičić je kao takvo preko 400 godina utkano u povijesno tkivo Dubrovnika, a prema nekim povijesnim vrelima Filičići potječu s kotorskih Greda, odakle dolaze u Dubrovnik kao pripadnici roda de Grede već početkom 12. stoljeća. Stoga bih želio u

kratkim crtama predstaviti čitateljima svoga prijatelja Željka.

Neću Vas zamarati njegovim životopisom, već ću ga predstaviti u svjetlu sadašnjice, čovjeka dosljednog u služenju svojoj domovini Hrvatskoj bez da je iskorištava, čovjeka koji je krenuo u misiju pomirenja, tolerancije, uvažavanja i dijaloga.

Željko Filičić je jedan od prvih branitelja-dragovoljaca i organizatora obrane Dubrovnika. Tijekom listopada 1991. godine, zahvaljujući širokoj mreži prijateljstava i poznanstava u Hrvatskoj i inozemstvu, organizira i predvodi konvoje kojima naoružava postojeće postrojbe, a u trenucima kad ga je njegov Grad najviše trebao, kad su sve crte obrane pucale, uspio se sa svojim istomišljenicima suprotstaviti agresoru, kad je to bilo odlučno i presudno po opstanak Grada. Tih dana, u sjeni čuvenoga Konvoja Libertas koji je skršio blokadu Dubrovnika, sa svojim suborcima utemeljio je Hrvatsku ratnu mornaricu (HRM) Dubrovnik.

Nešto ranije, 1987.-88.g. pokreće se inicijativa o ujedinjenju Hrvata na projektu izgradnje demokracije i osamostaljenja Republike Hrvatske. Naklonjen socijalno-liberalnom političkom konceptu, u tome aktivno sudjeluje i Željko Filičić, družeći se s Vladom Gotovcem, prof. Lerotićem, Božom Kovačevićem, Draženom Budišom,

Ivanom Supek, Slobodom Prosperovim Novakom, Matom Meštrovićem i drugim vodećim intelektualcima i oporbenjacima toga vremena u Hrvatskoj. Jedan je od utemeljitelja HSLS, prve hrvatske građanske stranke poslije II. svjetskog rata, nakon čega osniva podružnicu te stranke u Dubrovniku i postaje njezin prvi tajnik. Pomaže i ostalim novoosnovanim strankama hrvatskog predznaka i usmjerenja u njihovom ustroju, te potiče međustranačke koordinacije i suradnju, a nakon kratkoga istupanja iz politike – ne mogavši ostati po strani dramatičnih događanja izazvanih šovinističkom srpskom politikom – odaziva se pozivu dr. Savke Dabčević-Kučar i postaje prvim predsjednikom podružnice Hrvatske narodne stranke za bivšu općinu Dubrovnik i jedan od najbližih Savkinih suradnika. Radio je viđen gost i kod sadašnjega predsjednika Republike Hrvatske gosp. Stjepana Mesića, kao što ga je uvažavao i pokojni predsjednik Tuđman. Čovjek je s razgranatom mrežom poznanstava u političkom, diplomatskom i medijskom miljeu u Hrvatskoj i izvan nje.

Dosljedan svojim načelima i svjestan teškoga položaja hrvatske manjine u Crnoj Gori, ali i njezina značenja za hrvatsku kulturu uopće, kreće u misiju pomirenja, tolerancije, izgradnje mostova povjerenja, otvaranja dijalo-

Uvjereni kršćanin i zagovaratelj ekumenskog dijaloga: Željko Filičić (šesti s lijeva) sa svećenicima CPC i prijateljima iz Dubrovnika, u Kotoru na Sv. Tripuna

ga i stvaranja novih, kvalitetnih odnosa između Hrvatske i Crne Gore.

Još od 2003. u Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore prepoznaje ljude koji su vođeni istom takvom misijom. Radi na promoviranju Hrvata Crne Gore, ali ne samo njih, nego i Crnogoraca koji su bili uz njih u teškim ratnim vremenima, zalažući se za pružanje prilike svima kojima je normalizacija odnosa i dobrosusjedstvo na srcu.

Njegovim zalaganjem stvoreni su i prvi kontakti s čelnicima Dubrovnika, otkad HGDCG postaje redovit gost na najvažnijim događanjima u Gradu. Njegovim nastojanjem organiziran je i prvi posjet gradonačelnice Kotora Dubrovniku, i to za Dan Grada, na blagdan svetoga Vlah, pa gostovanje počasnoga odreda Bokeljske Mornarice, koji je sudjelovao u procesiji, doživjevši visoku počast da nosi Kristov baldakin.

Povodom Dana Dubrovačko-neretvanske županije, a na inicijativu i u organizaciji HGDCG, u svibnju 2007.g. u Dubrovniku je održana trod-

nevna manifestacija Bokeljska priča. Nastupila je i Bokeljska mornarica, kad je po prvi put nakon osamostaljenja Crne Gore Stradunom pronesen crnogorski barjak. To se dogodilo uz potporu i autoritet dubrovačkih dragovoljaca Domovinskoga rata, prvenstveno Željka Filičića i Igora Žuvele, kao i čelnštva Dubrovačko-neretvanske županije. To je bio iznimno odgovoran i riskantan čin, koji je izveden dostojanstveno i popraćen simpatijama građana i gostiju, a odjeknuo je cijelom regijom, šireći ugled Dubrovnika i Hrvatske, ali i HGDCG-a i Hrvata Crne Gore. Nakon toga na pravi način su realizirane i druge akcije velikoga dometa i diplomatskoga značaja, baš zahvaljujući inicijativama i sudjelovanju Željka Filičića. Sjetimo se samo prošlogodišnjega posjeta djece HGDCG, predvođene našim predsjednikom dr. Ilićem te ministrom kulture, sporta i medija g. Mićunovićem. Taj posjet nam je svima ostao duboko u srcu i polučio vrlo pozitivne učinke u obje zemlje, pa i šire.

Željko Filičić sve to radi ne-sebično i ustrajno, ne tražeći ništa za sebe. Naše Društvo je prepoznalo takav njegov entuzijazam, čovjekoljublje i domoljublje, želju da pomogne nama Hrvatima u Crnoj Gori, da prenese svoje ideje i iskustvo u naš rad. Cijeneći sve to, Društvo mu se odužuje, proglašavajući ga svojim počasnim članom i prima ga kao člana uredništva Hrvatskoga glasnika.

U broju 48/49, 50/51 i 52 Hrvatskoga glasnika, Željko je autor kolumne Identitet naš svagdašnji, u kojoj je na sociološko-filozofski, analitički način nastojao objasniti fenomen manjinskoga pitanja i vječno inferiornu poziciju pretvoriti u prednost i inicijativu, namjesto dosadašnje gubitničke pasivnosti. Svima koji su te kolumne pozorno pročitali, jasno je da je Filičić time ponudio našoj hrvatskoj zajednici promišljanja o integraciji nasuprot asimilaciji (ili još gore, iseljavanju), te – umjesto objekta manipulacije – da se pretvori u subjekt vlastitoga opstanaka, dajući ton i ritam politici uopće, a ne samo usko manjinskim pitanjima, koja se obično pretvore u raspodjelu ponekog dobro plaćenog položaja za samozvane pojedince i njegovanju samo nekih kulturnih i folklornih tradicija.

O mom prijatelju Željku Filičiću, moglo bi se još mnogo toga napisati, ali mislim da je i ovo dovoljno da Vi, dragi čitatelji, prosudite je li takva osoba zaslužila da ga se naziva ubogim i nepoznatim čovjekom kakav je predstavljen u pismu hrvatske političke stranke Crne Gore (HGI) .

Zahvaljujem na uvrštenju
Dario Musić

TAJNIK HGDCG TRIPO SCHUBERT
O REZULTATIMA RADA I PLANOVIMA ZA 2010.

Osiguran kontinuu-

Schubert u SSM, sa Ratkom i Žanom Božić

Kako ocjenjujete aktivnosti društva u 2009?

„Aktivnost našeg društva u ovoj godini predstavlja kontinuitet osnovnih programskih načela, a to su: Izdavačka djelatnost, Promocija kulturnog naslijeđa, Rad sa mladima, Organiziranje tradicijskih kulturnih manifestacija. Sve su te aktivnosti mobilizirale veliki broj aktivista, članova našeg društva, u svim gradovima gdje imamo podružnice. Posebno mogu biti zadovoljan izdavačkom djelatnošću, u okviru koje smo tiskali osam brojeva časopisa Hrvatski glasnik, periodiku Bokeški ljetopis i monografsko izdanje pomorstva Dobrote.“

Na koji način uspijevate financirati sve te projekte?

„Bilo bi normalno da se veći dio tih aktivnosti financira iz sredstava koja Vlada Republike Hrvatske usmjerava za Hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori, kao i iz novoformiranog Fonda za manjine Crne Gore. Međutim, to se nije desilo. Prvo, zbog toga što je nivo sredstava od strane MVPEI RH, koja se putem natječaja obezbjeđuju za projekte hrvatske zajednice u Crnoj Gori, minimalan, i pored obećanja bivšeg premijera Sanadera da će se znatno povećati. S druge strane, velika sredstva Fonda, koja Vlada Crne Gore usmjerava za manjinske

narode, raspodjeljuju se čudnom politikom, ne prema kvalitetu i broju projekata, već prema procentualnom udjelu manjine na osnovu popisa iz 2003. Zato, koristeći status NVO, kandidiramo naše projekte na sve raspisane natječaje, kako na lokalnoj, tako i na državnoj razini, te obezbjeđujemo dio sredstava. Pored toga, zbog dobre suradnje sa pojedinim gradovima i Županijama Hrvatske, dobivamo financijsku potporu za realizaciju planskih aktivnosti.“

Kakva je suradnja sa Hrvatskim vijećem?

„Formiranje vijeća manjinskih naroda u Crnoj Gori obavljeno je u skladu sa Zakonom o zaštiti manjina i to je bila dobra zamisao. Međutim, pokazalo se u praksi da su skoro svi postali produžena ruka partija, pa je tako i naše Vijeće pod strogom kontrolom HGI i tako funkcionira. Udio civilnog sektora i nezavisnih intelektualaca je minimalan. Naše se Vijeće ne bavi vitalnim pitanjima hrvatske populacije, pitanjima koja su definirani Zakonom i Ustavom, bilateralnim Sporazumom naše dvije Države. Našem društvu, kao najbrojnijoj, najorganiziranijoj i najaktivnijoj udrug, nije dodijeljeno ni centa iz sredstava HNV. A Vijeće mora nekome polagati račune. Da li je to Vlada ili Ministarstvo manjina ne znam, ali u svakom slučaju onome koji im daje novac. Naše društvo svake godine predaje poreskoj Upravi završni račun, podnosi financijsko izvješće na redovnim godišnjim Skupštinama i radi transparentno, tako bi trebalo raditi i Vijeće“.

Da li ćete uvoditi neke novine u radu društva u narednom periodu?

„Da. Radimo već na dva fronta. S jedne strane, provodimo aktivnosti u svezi statutarne odrednice koja regulira pitanje članstva. Nije nam važno koliko imamo članova (do danas je učlanjeno preko 1.500 članova), već da li članovi ispunjavaju svoje obveze prema društvu. Pismenim putem se obraćamo svima onima koji ne plaćaju članarinu i nakon te akcije zahvaliti ćemo se svima onima koji krše odrednice Statuta i reducirati ćemo članstvo.“

S druge strane, radimo na pomlađivanju rukovodne strukture uključujući ih u rad novoformiranih pododbora za određene aktivnosti, pripremajući ih za kandidiranje na predstojećoj izbornoj Skupštini 2011“.

Kakvi su planovi za sljedeću godinu?

„U sljedećoj godini, pored redovnih aktivno-

sti i tradicijskih manifestacija, očekujemo realiziranje više značajnih projekata: u okviru izdavačke djelatnosti, časopis Hrvatski glasnik je pod brojem 1, a u tijeku je rad na monografskim izdanjima u suradnji sa Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske, Bokeljskom Mornaricom 809 iz Zagreba i s Biskupijom i Bokeljskom mornaricom Kotor. Pored toga, očekujemo prihvaćanje projekta prekogranične suradnje sa aplikantima iz DNŽ u okviru IPA programa EU.“

Grad Zadar će biti u fokusu, jer očekujemo prihvaćanje našeg projekta Bokeljska priča od strane Zadarske županije. Značajno je i sudjelovanje sportaša iz Boke na predstojećim Hrvatskim svjetskim igrama „Zadar 2010“.

VI. književni susreti u Rovinju

15. -17.10. održani su u Rovinju VI. susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj, koji organiziraju HKD Franjo Glavinić, Matica hrvatska – Rovinj i Hrvatska matica iseljenika- Pula. Organizacijski odbor predstavljali su Branimir Crljenko, Mario Sošić, Olivera Dundović, Ana Bedrina i Đuro Vidmarović.

Ispred Hrvatskog građanskog društva susretima je nazočila pjesnikinja iz Kotora Dubravka Jovanović.

Završnica Jubileja

17.10. održana je završna svečanost proslave Jubileja 1200 godina dolaska moćiju Svetoga Tripuna u Kotor svečanom misom ispred kotorske katedrale koju je predvodio izaslanik Svetog Oca, kardinal Franc Rode. Uz domaćeg biskupa Iliju Janjića, suslavili su i biskupi iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Albanije, Srbije, Makedonije, Kosova, te izaslanici iz drugih zemalja. Misi su nazočili i visoki državni dužnosnici i diplomatski predstavnici u Crnoj Gori: predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, izaslanik predsjednika Republike Hrvatske veleposlanik Petar Turčinović, predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić, ministar kulture Branislav Mićunović, predstavnik Vlade Republike Hrvatske ministar Petar Čobanković, gradonačelnica Kotora Marija Čatović, te izaslanstvo Hrvatskog građanskog društva Crne Gore.

Dan Općine Herceg Novi

26.10. gradonačelnik Dejan Mandić uputio je poziv Hrvatskom građanskom društvu za nazočnost svečanoj sjednici Skupštine u povodu Dana Općine Herceg Novi. U okviru programa obilježavanja Dana oslobođenja grada, u hercegnovskoj galeriji „Josip Bepo Benković“ upriličena je i izložba umjetničke fotografije pod nazivom „Boka nekad i danas“ koju čine 33 stare i 32 nove fotografije. U organizaciji

podružnice HGDCG Herceg Novi, izložbu su priredili Dario Musić i Stevan Kordić, a korištene su fotografije kolekcionara Miroslava Ulčara.

Lokalna samouprava i NVO

30.10. u radu tribine- razgovora, sudjelovao je tajnik Tripo Schubert i prenio iskustva HGDCG s lokalnom samoupravom, ukazao na probleme i predložio neke provjerene forme suradnje.

Sastanak UO u Baru

7.11. na osnovi odluke da se sastanci Upravnog odbora održavaju u sjedištima podružnica, XVI. sastanak UO Hrvatskog građanskog društva Crne Gore održan je u Baru. Na redovitoj sjednici bilo je riječi i o problematici u svezi barske podružnice, te su sastanku nazočili i njeni članovi.

Nakon usvajanja zapisnika sa prethodne sjednice Upravnog odbora, usvojen je financij-

ski izvještaj zaključno sa VIII. mjesecom, te zaključci u svezi organiziranja božićnih koncerata u Baru, Kotoru, Tivtu i Podgorici. O radu društva između dvije sjednice govorio je predsjednik dr. Ivan Ilić, dok je tajnik Tripo Schubert prezentirao prijedlog programa aktivnosti HGDCG za 2010. O problematici podružnice Bar govorili su Vlado Marvučić, Drago Marstjepović i Božo Šaltić, koji su kao prioritet istakli problem nedostatka prostora. Oni su kao projekt na kojem će raditi ova podružnica, osim božićnog koncerta, naveli i obilježavanje jubileja 100 godina od smrti barskog nadbiskupa Šimuna Milinovića.

18. obljetnica „Libertasa“

30.10. na poziv gradonačelnika Grada Dubrovnika Andra Vlahušića izaslanstvo HGDCG: tajnik Tripo Schubert, predstavnik za Republiku Hrvatsku Krunoslav Težak i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović, nazočili su u kazalištu Marina Držića obilježavanju 18. godišnjice Konvoja Libertas, kojim je ratne 1991. razbijena pomorska blokada Grada te skrenuta pozornost svjetske javnosti na razaranja Dubrovnika. U toj se prigodi Grad prisjeća i osnivanja mornaričkog pješaštva Hrvatske ratne mornarice u Dubrovniku.

Svečanosti je nazočio i predsjednik RH Stjepan Mesić koji je odlikovao Redom kneza Trpimira sa ogrlicom i Danicom aktualnog francuskog šefa diplomacije, a u to vrijeme ministra za humanitarne poslove, Bernarda Kouchnera. Odličje je Kouchneru dodijeljeno za njegov

angažman tijekom boravka u opkoljenom Dubrovniku, početkom studenoga 1991. Grad Dubrovnik zahvalio je prigodnim darovima posebno i predsjedniku Mesiću, tadašnjem predsjedniku Predsjedništva SFRJ i vrhovnom za-

povjedniku JNA, darujući mu umjetničko djelo slikara Josipa Škerlja, dok je Bernard Kouchner darivan djelom Miša Baričevića.

Predsjednik Mesić podsjetio je ukratko na vrijeme prije 18 godina kada je bilo teško i Dubrovniku i Hrvatskoj. „Moramo evocirati uspomene zbog onih koji su rođeni poslije“, poručio je kazavši kako danas moramo graditi Europu otvorenih granica. „U Dubrovniku smo pokazali da se možemo boriti i izboriti za slobodu“, naglasio je. Govoreći o doprinosu Bernarda Kouchnera izdvojio je činjenicu da su tada uz njega u Grad stigle i novinarske ekipe te tekstom i slikom prenijele svijetu što se u Gradu i oko njega zbiva.

Prisutne je u teatru pozdravio je i Kouchner. Kazao je među ostalim da dolazi iz Bruxellesa, sa Europskog vijeća, da pozdravlja pristupanje Hrvatske Europskoj uniji i da će se to sigurno za godinu ili godinu i pol i dogoditi. Izrazio je čvrsto uvjerenje kako će svi na ovim prostorima ubuduće, pod okriljem EU, zajedno raditi i biti prijatelji.

Sve je nazočne na početku svečanosti pozdravio gradonačelnik Andro Vlahušić.

„Dubrovnik danas ima obvezu biti političko i kulturno središte cijele regije“, poručio je spomenuvši se inicijative da u Dubrovniku bude Ured za proširenje EU i Međunarodni centar

za mir i toleranciju, što su gosti redom odobravajući pozdravili.

U vrijeme u kojem je Konvoj Libertas krenuo u mirovnu i proturatnu akciju Dubrovnik je bio okružen s više do dvanaest tisuća neprijateljskih vojnika, a njegovi su građani bili bez vode, hrane i struje. Jedinstveni je konvoj, dio kojega su bili brod Slavija i 78 drugih ribarskih brodova, uspješno probio blokadu neprijateljske vojske i uplovio u Dubrovnik. Njegov je dolazak značio i dodatnu snagu stanovnicima opkoljenoga Grada. Konvoj je isplovio iz Rijeke, predvođen Stjepanom Mesićem i tadašnjim predsjednikom Vlade RH Franjom Gregurićem.

U dubrovačkom je teatru također prikazan i desetominutni dokumentarni film o Konvoju Libertas, te izveden kulturno umjetnički program u kojem su, među ostalim, izvođen Mozart i Sorkočević, a što je podsjetilo na izvođene koncerte u Gradu ratu i razaranjima usprkos.

Izaslanstvo HGDCG nakon programa dalo je intervju dubrovačkom radiju Ragusa.

Radni posjeti

3.11. izaslanstvo Hrvatskog građanskog društva: predsjednik dr. Ivan Ilić, tajnik Tripo Schubert, predsjednica podružnice HGDCG

Podgorica dr. Svjetlana Zeković, dr. Mihailo Kuliš i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović boravili su u radnom posjetu Ministarstvu manjina Vlade Crne Gore, gradona-

čelniku Podgorice Miomiru Mugoši i Veleposlaniku RH u Crnoj Gori dr. Petru Turčinoviću.

U Ministarstvu za zaštitu ljudskih i manjinskih prava delegaciju je primio ministar Ferhat Dinoša sa pomoćnicima Orhanom Šahmanovićem i Sabahudinom Delićem. Bilo je riječi o aktualnoj manjinskoj problematici, radu Fonda i izmjenama Zakona o fondu.

Sa gradonačelnikom Mugošom razgovarano je o radu podružnice Podgorica. On je tijekom razgovora pedložio prostor koji Grad daje na korištenje podružnici bez naknade, te odobrio sponzorstvo za Hrvatski glasnik.

Veleposlaniku dr. Petar Turčinović sa suradnicima u duljem razgovoru prezentiran je rad društva i planovi za 2010. te razgovarano o aktualnim problemima i položaju hrvatske zajednice.

Izložba u Tivtu

10.11. u sklopu „Novembarskih dana“ u foajeu Centra za kulturu Tivat otvorena je izložba fotografija „Boka nekad i sad – Il Paradiso perduto“ autora Daria Musića, Miroslava Ulčara i Stevana Kordića. Organizatori izložbe su Podružnica HGDCG iz Tivta i Centar za kulturu, a pod pokroviteljstvom Općine Tivat.

Motivi fotografija su Boka od prije 100 godina - Savina, Meljine, Zelenika, Igalo, Herceg Novi, Kamenari, Risan, Peraški otoci, Perast, Dobrota, Orahovac, Kotorski zaljev, Kotor, Muo, Prčanj, Tivat, Bigova, Lepetane, Donja Lastva, Budva i Boka danas. Stare fotografije su iz zbirke kolekcionara Miroslava Ulčara, a iste motive je nakon stotinu godina snimio Stevan Kordić.

Program otvaranja je započela klapa „Jadran“ s dvije numere. Nakon toga je Domenika Krasan, učenica dopunske škole na hrvatskom jeziku, izrecitala pjesmu o Tivtu sa kojom je na natjecanju HMI osvojila drugo mjesto.

Izložbu je otvorio dopredsjednik SO Tivat Ilija Janović, a o samim fotografijama i njihovom nastanku govorila je povjesničarka umjetnosti Marija Mihaliček. Ona je istaknula kako su prikazane stare fotografije dio velike dokumentarne kolekcije koju je u proteklm godinama sakupilo Hrvatsko građansko društvo, pokušavajući da sačuva foto zapise o mjesti-

ma, ljudima i događaja iz bokeljske povijesti sa prijelaza 19. u 20. stoljeće, a radili su ih poznati bokeljski fotografi Laforest, Smoldaka, Mandel, Stjepčević, Prevalio...

Članice UO Podružnice i PUC „Paun“ priredile su prigodan koktel.

HGDCG na Interliberu

13.-14.11. Hrvatsko građansko društvo predstavilo je svoju izdavačku djelatnost na 32. Interliberu, međunarodnom sajmu knjiga i učila u Zagrebu, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović sudjelovala je na Okruglom stolu „Izazovi nakladništva hrvatskih manjina i europska kulturna raznolikost“. O toj temi svoje su sudove iznijeli vodeći intelektualci, autori i urednici nakladničke djelatnosti hrvatskih manjina iz europskih zemalja: Austrije, Crne Gore, Mađarske, Slovenije i Srbije. Sudionike je pozdravila ravnateljica HMI Katarina Fuček.

„Pred svima nama je još puno koraka koji se moraju učiniti. Tema jeste hrvatska kulturna različitost, ali je nju teško razlučiti od svakodnevice i teških povijesnih okolnosti koje su se prelamale preko hrvatske zajednice. Hrvatski nakladnici imaju probleme kao i svi koji se bave knjigom, a to je da broj autora raste, a kupaca sve manje. Knjiga više nije kult. Trebamo razlučiti hoćemo li razgovarati o knjizi kao ekonomskoj vrijednosti ili o knjizi u kojoj se nalazi kulturno dobro zajednice kao cjelokupni dio kulturnog dobra.

Na našem štandu vidimo raspon od lijepe knji-

ževnosti, narodne, poezije, proze, kuharica do iznimno vrijednih znanstvenih djela. Očuvan je jezik, te ovo nakladništvo mora imati posebnu dimenziju. Nakladništvo hrvatskih zajednica treba predstaviti hrvatskoj javnosti i stati iza nje. Nažalost, mediji nisu osobito zainteresirani za kulturu, teže senzacionalizmu. Kriza se također ne može izbjeći, ali će uvijek netko pisati i stvarati, jer to ovisi o nama, našem osjećaju pripadnosti hrvatstvu, toj zajednici i kulturi. Uvijek će kao trajno dobro biti prisutno. Želimo napraviti što tješnju vezu sa Hrvatima izvan Hrvatske. Time čuvano cjelokupno kulturno dobro. Opstaje identitet i kulturna raznolikost, po tome se prepoznamo i to je naše bogatstvo. To treba njegovati i čuvati, sa tim projektima ići ka Europi. To će nas odrediti za buduća razdoblja. Ne-

ma straha za Hrvate u svijetu, jer onaj tko traži samo ekonomski nadomjestak neće do kraja ustrajati. Ali oni koji ulažu sebe, svoju ljubav, oni će uspjeti u toj misiji“, istaknula je Katarina Fuček i poručila da će Hrvatska matica iseljenika i dalje biti poveznica sa institucijama u matičnoj državi te motivirati nove ljude za uključivanje u projekte kulturnog stvaralaštva Hrvata izvan Hrvatske.

Načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske Petar Barišić govorio je o značaju mogućnosti izlaganja djela hrvatskim manjina i iseljeničtva na 32. Interliberu.

„Trajno se nastoje predstavljati djela hrvatskih autora i preko diplomatskih misija u svijetu, afirmirati ih te povezati sve Hrvate, gdje god

oni žive. Nadamo se dodatnoj aktivnosti i nastanku novih djela“, kazao je Barišić.

Glavno izlaganje je imala dr.sc. Sanja Vulić, prof. Hrvatskog studija Sveučilišta u Zagrebu.

„Uvjeti nakladništva se razlikuju od države do države, ima otežavajućih i olakšavajućih čimbenika. Sličnost sa standardiziranim jezikom države u kojoj manjina živi i djeluje svakako je olakšavajući čimbenik“, kazala je dr. Vulić, koja je govorila o iznimno značajnoj i opsežnoj nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Srbiji. Samo je Hrvatska riječ tiskala 30-ak knjiga. Ova je godina krizna, te bi pomoć matične države dobro došla, ocijenila je dr. Vulić. U daljem je izlaganju govorila kako su Hrvati u Gradišću uspjeli očuvati svoj jezik i identitet, kroz svoje medije i nakladništvo.

„Važno bi bilo energičnije podržati i motovirati stvaralaštvo mladih Hrvata, koji sve više pišu na njemačkom jeziku“, poručila je dr. Vulić. Kao dobar primjer istaknula je Hrvate u Mađarskoj, ujedinjene u zajedničku kulturnu instituciju. Pod okriljem izdavačke kuće „Croatica“ izlazi Hrvatski glasnik, tiskaju se udžbenici, slikovnice, brojne knjige. Posebnu je pozornost posvetila Hrvatsko-mađarskom povijesnom kalendaru, u kojoj je jedno poglavlje posvećeno blagdanu blaženog Gracije sa Mula. Knjige Hrvata u Mađarskoj tiskaju se i izvan Croatice. Manjine u Mađarskoj, Austriji i Srbiji imaju najobimnije nakladništvo. „Među Hrvatima u Crnoj Gori deficit je književnika hrvatske nacionalnosti. Hrvatsko nacionalno ime rijetko se spominje i zamijenjeno je raznim inačicama. Jedini je nakladnik Hrvatsko građansko društvo Crne Gore“, kazala je dr. Vulić.

Direktor nakladničke kuće Croatica Čaba Horvat govorio je o intenzivnoj desetogodišnjoj aktivnosti.

„Mislim da smo ostvarili ideje s kojima smo krenuli u nakladničku djelatnost prije deset godina. Pokrenuli smo i internet radio na hrvatskom jeziku, kojim prenosimo vijesti iz hrvatske zajednice u Mađarskoj diljem svijeta“, kazao je Horvat.

Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Mišo Hepp i urednica Hrvatskog glasnika Branka Pavić Blažetin govorili su o aktuelnom političkom i kulturološkom trenutku Hrvata u Mađarskoj.

„Za razliku od ostalih hrvatskih manjinskih zajednica u svijetu, krenuli smo putem kultur-

ne autonomije. Imamo vrtić, osnovnu školu, Znanstveni zavod, Muzej. Trebate iskoristiti sve mogućnosti i pomoć države u kojoj živite, ali i matične države, mada nije uvijek svesrdna. Morate se sami izboriti“, poručio je Hepp i ocijenio kako Hrvatska nema strategiju prema autohtonim Hrvatima.

„Pisana riječ je temelj opstanka manjinske zajednice i očuvanja identiteta“, bila je kategorična urednica tjednika Hrvatski glasnik. Posebnu je pozornost posvetila financijskim problemima u tiskanju tjednika. „Matična domovina je u krizi. Ali, Hrvati izvan Hrvatske moraju imati strategiju“, poručila je Branka Pavić Blažetin. Govorili su i glavni urednik Hrvatskih novina iz Austrije Petar Tyran, ispred Hrvatske riječi iz Subotice Milovan Miković i Katarina Čeloković.

Moderator i organizator skupa bila je Vesna Kukavica.

Kontrola realiziranja projekata

17.11. Radna grupa Veleposlanstva Republike Hrvatske i Generalnog konzulata RH izvršila je kontrolu realiziranja projekata koji su financirani iz sredstava Ministarstva vanjskih poslova RH.

IPA projekti

18.11. u okviru programa EU za prekograničnu suradnju Crne Gore i Hrvatske, HGDCG je sa partnerom iz DNŽ, Općinom Dubrovačko primorje, s partnerima: Kulturno društvo „Žutopas“ i OŠ iz Slanog, izradilo projekt koji je predat kancelariji IPA programa u Kotoru. Pored tog projekta, naše predstavništvo za Hrvatsku se pojavilo kao prekogranični partner radio DUX-a iz Donje Lastve i kao Aplikant 2. obradilo zajednički projekt, koji je u roku predat kancelariji za prekograničnu suradnju.

Kravata u Bokelja

18.11. Hrvatsko građansko društvo pozvano je na otvaranje izložbe fotografija u Tivtu iz povijesti Boke kotorske „Kravata u Bokelja“, koju je postavila hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809. Zagreb i Akademija Cravatica.

Natječaj Fonda manjina

18.11. na raspisani natječaj Upravnog Odbora Fonda manjina Crne Gore Hrvatsko građan-

sko društvo apliciralo je s osam projekata.

Izložba u Perastu

19.11. HGDCG pozvano je na otvaranja izložbe „Porodična baština Balovića i Matikola-Balovića, u muzeju grada Perasta. Autor izložbe je član društva i redakcije Marija Mihaliček, povjesničar umjetnosti. Izložbu je otvorila Marija-Maja Čatović, gradonačelnica Kotora.

Završni koncert

20.11. HGDCG je dobilo poziv na svečanost i završni koncert Glazbeno prosvjetnog Društva Tivat, a u povodu 100-e obljetnice postojanja i rada.

Dani kultura manjina

20.11. Centar za očuvanje i razvoj kultura manjina pripremio je u čast hrvatske, muslimanske, bošnjačke, albanske i romske nacionalne manjine višednevnu manifestaciju Dani kulture manjina Crne Gore, koji se održavaju pod motom “Crna Gora naša kuća”. Manifestacija je počela u Podgorici, u KIC-u “Budo Tomović”, a pozdravnu riječ održao je direktor Centra Mirsad Mulić. Govorili su premijer Milo Đukanović, kojem se pridružio i Ferhat Dinoša, ministar za zaštitu manjinskih i ljudskih prava, te je ove godine manifestaciji dana veća važnost nego inače. Otvarajući manifestaciju premijer je poručio da je Vlada usvajanjem niza zakonskih akata po europskom modelu i drugim aktivnostima predhodnih godina “bitno unapređivala ljudska i manjinska prava”. Takva politika, uvjeren je on, sprovedena je ne zato što je Vlada odgovorna prema sopstvenom opstanku nego što je ovo pitanje od ključne važnosti za evropsku integraciju Crne Gore. Poručujući da je svjestan značaja koji pripadnici manjina doprinose napretku naše zemlje, premijer je bio uvjeren da ovakvim projektima pokazujemo svo bogatstvo različitosti kojima je Crna Gora “naša zajednička državna kuća” raspolaže. Vjekovna tradicija i poseban geo-politički položaj, po njemu, uče nas da je multikulturalnost utemeljena u naš duhovni identitet, te zato se ove vrijednosti moraju sa “posebnim senzibilitetom njegovati”. Naglašavajući da su duboki i višeslojni korijeni suživota u Crnoj Gori, kao i brojni historijski primjeri koju na ukazuju na vjekovna kulturna prožimanja, premijer je naglasio da je privilegija živjeti u sre-

dini prepoznaj po međuetničkom skladu, održivosti politike dijaloga i kontinuiranoj promociji različitosti.

- Crna Gora živi posebne vrijednosti kojima druge sredine teže. To su ideali otvorenog, građanskog i kulturno raznolikog društva - rekao je on poručujući da je Crna Gora “otvorena za sve, bez obzira na nacionalne i političke razlike”.

Ministar za zaštitu manjinska i ljudska prava

Ferhat Dinoša je sa radošću primijetio da je publika “došla masovno kao kad je bio referendum”. On je istakao da nema zemlje na prostoru bivše Jugoslavije koja je na razmeđu vjekova tako čuvala svoje manjine kao Crna Gora, kao da i nema zemlje osim Crne Gore koja je u isto to vrijeme bila uvažavana i čuvana od manjina koje žive na njenoj teritoriji.

Nakon pozdravnih riječi, premijera i ministra na velikoj sceni KIC-a zamijenili su umjetnici. mažoretkinje i “Bisernice Boke”, Edita Slabi Brkan, “Pljevaljski tamburaši”, “Rako band”, Omer Hodžić i Anida Idrizović, Štjefen i Vera Ujkić, Šaban Đeka, “Burimi” i Kud “Željezničar”, koji su svi na svoj način, prikazali ljepotu kulture i tradicije svog naroda.

Uz brojnu publiku početku Dana kulture manjina Crne Gore, koja traje do 12. decembra, prisustvovali su podpredsjednik Skupštine Rifat Rastoder, reis islamske zajednice Rifat Fejzić, predstavnici diplomatskog kora, OEBS-a i Evropske komisije, predsjednica Sudskog savjeta Vrhovnog suda Vesna Medenica, i nekoliko ministara.

Dan Općine Kotor

21.11. Predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore pozvani su na svečanu sjednicu u povodu Dana Općine Kotor.

Formiran pododbor za kulturne manifestacije

23.11. na osnovu zaključaka sa sjednice Upravnog odbora HGDCG održane u Baru, formiran je pododbor za organiziranja kulturnih manifestacija u sastavu: Pina Lazarević, predsjednik i članovi Ljerka Sindik, Slobodan Vičević i Ilko Marović, koji je održao prvi sastanak i definirao plan aktivnosti u periodu prosinac 2009 - prosinac 2010.

Sastanak s direktorom radija DUX

23.11. direktor Radija DUX Miroslav Marušić posjetio je HGDCG i u razgovoru sa dr. Ivanom Ilićem i Tripom Schubertom razmijenio mišljenja oko definiranja programske šeme radija i suradnje na njenom realiziranju.

Sastanak školskog odbora

25.11. u Tivtu je održan je sastanak školskog Odbora dopunske nastave, kojemu je prisustvovao Tripo Schubert. Razmatrane su aktivnosti djece do kraja godine i neki projekti u idućoj godini. Dogovoreno je održavanje Tribine u Kotoru sa ciljem animiranja djece za nastavu.

Sastanak UO podružnice Podgorica

26.11. održan je sastanak UO Podružnice HGDCG Podgorica posvećen dogovoru oko realiziranja uređenja prostora koji je dodijelio gradonačelnik Podgorice dr. Miomi Mugoša, izvještaja dr. Zeković o Danima Ivana Mažuranića na Cetinju, organiziranja božićnog koncerta i predstojećih izbora za predsjednika Republike Hrvatske.

Odluka Fonda

26.11. Upravni Odbor Fonda manjina je rasporedio raspoloživa sredstva za financiranje prispjelih projekata manjinskih zajednica po raspisanom natječaju.

(opširnije str. 4)

Skup Bokeljske Mornarice

27.- 29.11. HGDCG je dobilo poziv na međunarodni znanstveni skup „XII vjekova Bokeljske mornarice“, koji se održao u Kotoru u koncertnoj dvorani crkve Sv. Duha, a u povodu 1200 godina postojanja.

Izložba Ikona u Boki Kotorskoj

27.11. Hrvatsko građansko društvo dobilo je poziv na otvaranje izložbe „Ikona u Boki kotorskoj“ u Palači Grgurina u Kotoru, koju su organizirali Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru, i Galatea Gallery iz Podgorice.

O izložbi je govorila povjesničarka umjetnosti Radojka Janićijević, a otvorio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić. U glazbenom dijelu programa nastupili su učenici ŠOSMO „Vida Matjan“ Kotor.

Suradnja Vlade i NVO

28.11. Kancelarija za saradnju sa nevladinim organizacijama i Delegacija Europske komisije u Crnoj Gori, u okviru projekta „Podrška razvoju civilnog sektora“ organizirala je sastanak na temu „Suradnja Vlade Crne Gore i NVO-a“, na koji smo pozvani da sudjelujemo.

Sastanak HNV

28.11. održan je sastanak Hrvatskog nacionalnog vijeća. Pošto je dosadašnji predsjednik Miroslav Marić podnio ostavku, izabran je novi predsjednik Miroslav Franović. Naši predstavnici su u pismenoj formi iznijeli stavove Upravnog Odbora HGDCG, kao i primjedbe na rad Vijeća, tražeći raspravu po mnogim pitanjima koji su od vitalnog značaja za hrvatsku populaciju u Crnoj Gori.

Sastanak Upravnog Odbora

4.12. Predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić je sazvao vanrednu sjednicu Upravnog odbora sa samo jednom tačkom dnevnog reda „Upoznavanje sa raspodjelom sredstava Fonda manjina po raspisanom natječaju“. Zbog nezadovoljstva ovogodišnjom raspodjelom, dogovoreno je da se traži od direktora Fonda uvid u dokumentaciju raspodjele i u dostavljene projekte. Također će se po ovom pitanju zatražiti prijem kod Ranka

Krivokapića, predsjednika Skupštine, koja je osnivač Fonda.

Božićni domjenak

HGD CG je dobilo poziv od strane Župana DNŽ Nikole Dobrosravića za nazočnost Božićnom domjenku.

Posjet Damira Kajina

12.12. saborski zastupnik Damir Kajin samostalno kandidat na izborima za Predsjednika Hrvatske, sa svojim suradnicima, posjetio kancelariju HGD CG i razgovarao sa čelnicima Društva o stanju hrvatske manjine u Crnoj Gori i aktualnim problemima.

Potpora Milanu Bandiću

17.12. Veliki broj članova Društva i roditelja djece koja je više godina ljetovala u Zagrebu, organiziralo je izlet u Dubrovnik i prisustvo koncertu klape „Intrade“, „Priljavog kazališta“ i pjevača Borisa Novkovića, a u okviru predizborne kampanje Milana Bandića, nezavisnog kandidata za predsjednika Republike Hrvatske.

Svečani koncert klapa

18.12. Pozvani smo da prisustvujemo svečanom koncertu klapa u povodu završnice Jubileja, koji je organizirala Bokeljska mornarica. Sudjelovali su: Bisernice Boke, Alkima, Bokeljski mornari, Jadran, Castelnovo, i kao gost večeri klapa „Vela Luka „ sa Korčule

Tiskan Hrvatski glasnik

18.12. iz tiska je izašao Hrvatski glasnik br. 55/56.

U suradnji sa Hrvatskim nacionalnim vijećem, Hrvatskom građanskom inicijativom i Krovnom zajednicom „Dux Croatorum“ tiskan je kalendar za 2010.

Sastanak u Konzulatu

23. 12. održan je sastanak u Generalnom konzulatu RH u Kotoru kojem je ispred HGDCG nazočio tajnik Tripo Schubert. Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, stranke Hrvatske građanske inicijative, Hrvatske krovne zajednice i HGDCG dali su mišljenje kako hrvatski jezik, u kontekstu primjene Europske povelje, bude definiran kao manjinski u Crnoj Gori.

„Tražimo zaštitu naših Ustavom CG već potvrđenih prava, među kojima pravo na vlastiti jezik kao manjinski ima prioritarnu poziciju“, navodi se među ostalim u zajedničkom mišljenju koje su potpisali Miroslav Franović, Marija Vučino- vić, dr. Ivan Ilić i Zvonimir Deković

Predsjednički izbori

27.12. HGDCG se angažiralo oko animiranja građana hrvatske nacionalnosti koji imaju pravo glasa da iziđu na izbore za Predsjednika Republike Hrvatske. Dali smo naše predstavnike za članove glasačkih odbora u Podgorici i Kotoru.

Čestitali smo

- 13.7. Dan državnosti Crne Gore
- 17.7. Dan Zagrebačke županije
- 20.7. Dan grada Metkovića i blagdan Sv.Ilije
- 5.8. Dan Domovinske zahvalnosti Republike Hrvatske
- 15.8. Dan Općine Jelsa i blagdan Velike Gospe
- 24.8. Dan osnutka Hrvatske građanske inicijative
- 15.9. Dan Radio Skale
- 25.9. Dan Istarske županije
- 29.9. Dan grada Šibenika
- 29.9. Dan grada Bjelovara
- 2.10. Dan grada Hvara
- 8.10. Dan neovisnosti Republike Hrvatske
- 21. 10. Dan Općine Konavli
- 26.10 Dan Općine Herceg Novi
- 21.11 Dan općina Kotor i Tivat
- 24. 11. Dan grada Bara
- 24.11. Dan grada Zadra
- 2.12 Dan grada Osijeka
- 19.12. Dan Grada Podgorice

Hrvatska dopunska škola

I ove je školske godine s radom počela dopunska nastava hrvatskoga jezika. Kao i prethodnih godina, nastava se održava u Tivtu i Kotoru. U Tivtu se održava u OŠ „Drago Milović“, utorkom, četvrtkom i petkom od 18.45 – 20.15, a u Kotoru se održava u OŠ „Njegoš“ srijedom od 16.00 – 17.30. Sve potrebne informacije vezane uz nastavu možete dobiti na broj: 067 / 815-323, prof. Marina Bastašić.

***Vesele Božićne blagdane i sretnu
Novu 2010. godinu čitateljima
Hrvatskog glasnika poželjeli su:***

Pansion “PANA”

Antun-Pana Milosevic
Sv.Eustahije 253
Kotor Crna Gora
Tel;082333306 -301204-Faks
082333307
Mobilni 069086933 -
E.mail panamilosevic@cg.yu

CONFIRM d.o.o.

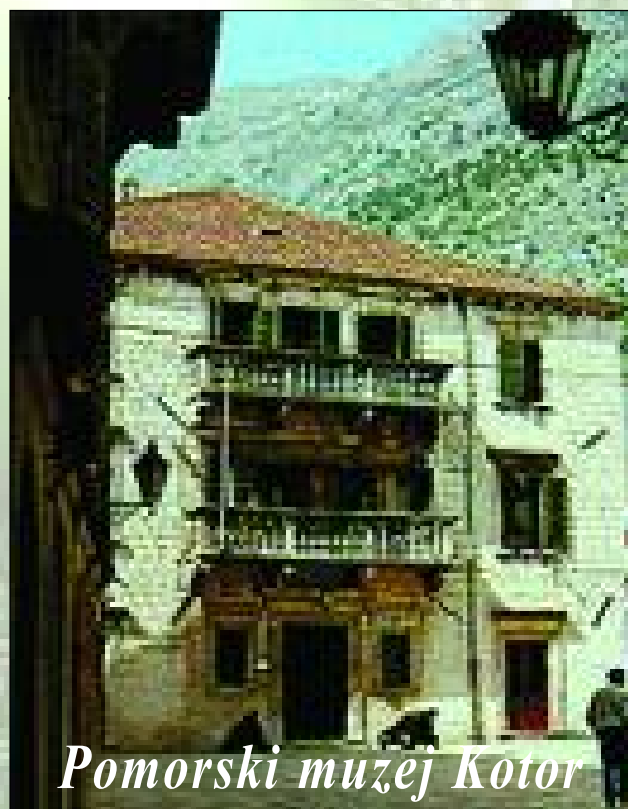
poduzeće za knjigovodstvene
luge

Portal gradnja društvo za projektiranje i gradnju Tivat

Čatovića Mlini

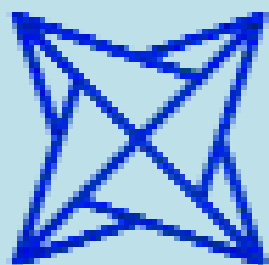
hencba Čatovića Mlini

Moring, Boka Kotorska; tel: 052 - 373 030

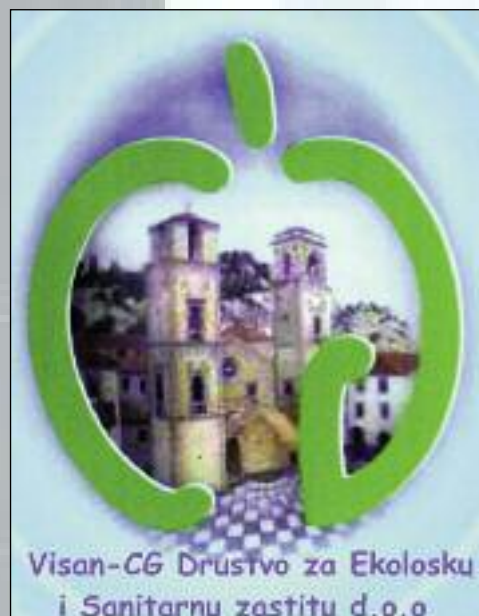
Pomorski muzej Kotor

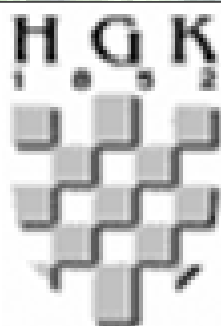

AdriaMare

D.O.O. Kotor

TRONY SHOP

**Hrvatska
gospodarska
komora**

BOKELJSKA MORNARI-

Dragim prijateljima, poslovnim partnerima
ljudima dobre volje, djelatnici Veleposlanstva
Generalnog konzulata Republike Hrvatske
blagoslovljen Bo i i uspješnu Novu-2010
inu

Općina Herceg
Novi

Općina Podgori
ca

Ordinacija
dr Matijević
Tivat

Općina Bar
Radio Dux

Ordinacija
dr Raihel
dr Ilić - Kotor

Biskupski ordinarijat

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

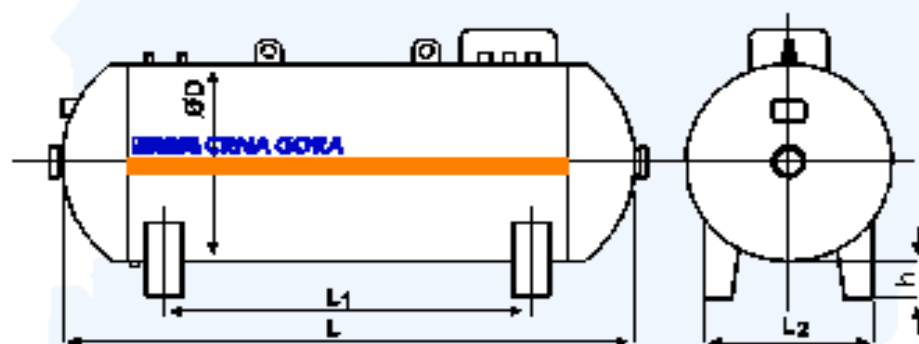
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

1,12l loživog ulja

12,8 kW električne energije

kapaciteta (kg)	SD (mm)	L (mm)	L1 (mm)	L2 (mm)	h do ha (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

